SAYI / 7

KIŞ / 2002

LONCA

Portre
Adil KARAAĞAÇ

Röportaj
Ahmet DAVUTOĞLU
Yusuf KAPLAN
Kamran İNAN

Araştırma
Kirizin Sanayiye Etkileri

Türkiye AB İlişkilerinde

Son Kurban Kıbrıs mı?

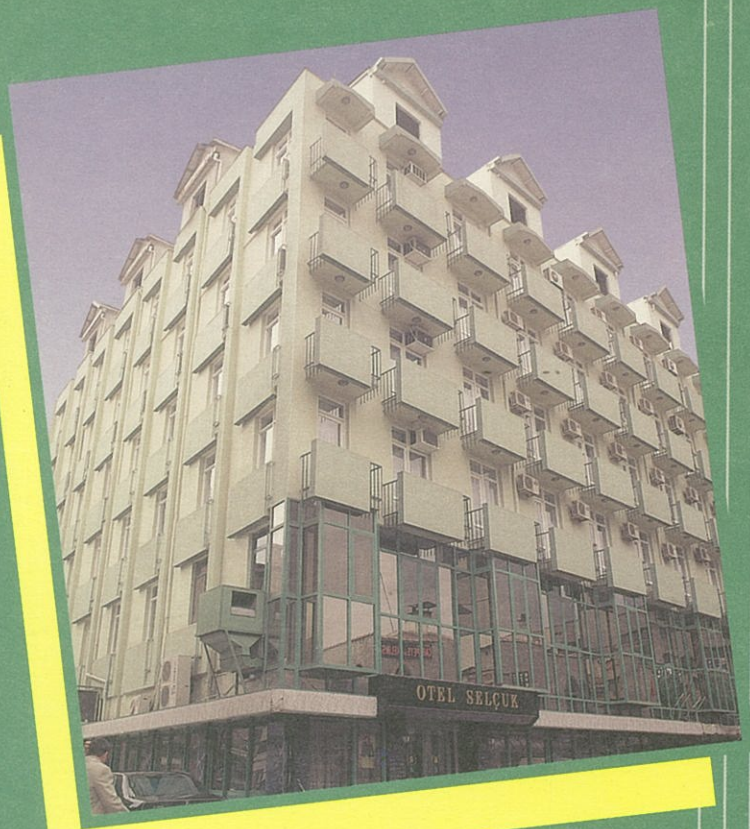

·Türk ve Uluslararası yiyecekler-içecekler, profesyonel ekibimizin gözetimi altında hazırlanmakta olup, 150 kişi kapasiteli Osmanlı Restaurant ve 200 kişilik kapasiteli Selçuklu Restaurant'da beğeninize sunulmaktadır.

·Toplantılarınız için teknik donanımlı 200 kişilik ve 30 kişilik toplantı salonlarımız ve profesyonel ekibimiz ile toplantılarınızı planlamaktan zevk duyacağız.

★★★

Otel Selçuk

Alaaddin Caddesi Konya-Türkiye Tel: 0 332 353 25 25 (4 Hat) Fax: 0 332 353 25 29

Un, İrmik ve Mısır Unu Değirmenleri, Anahtar Teslim Projeler

Kesimde Mükemmel Teknoloji

YENİ

Pnömatik Vals
Millennium Model

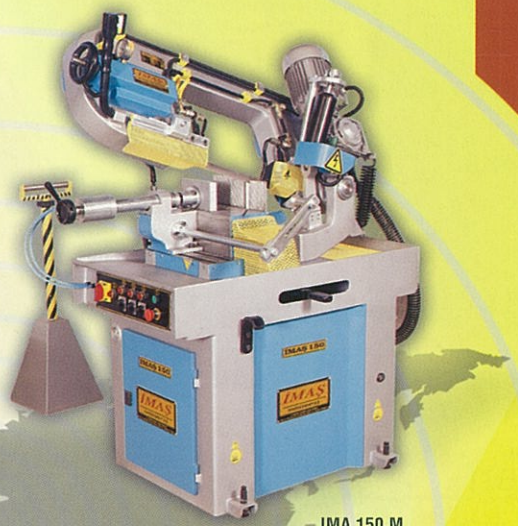

IMA 150 M
Açılı Testere Tezgahı

6x24 Kare Elek

IMO 280 H PLC
Tam Otomatik Testere Tezgahı

Kalite Unutulmaz

150, 280, 350 550 ve 1050 Ebatlarında Manuel, Açılı, PLC, Yarı ve Tam Otomatik Şeritli Testere Tezgahları

İMAŞ®
MAKİNA SANAYİ A.Ş.

2. Organize San. Lalehan Cad. No:61 42300 Konya - TÜRKİYE
Tel: +90 332 29 01 41 (Pbx) Fax: +90 332 239 01 44 - 239 07 72
web : www.imas.com.tr e-mail : info@imas.com.tr

EKIN 0332 351 07 15

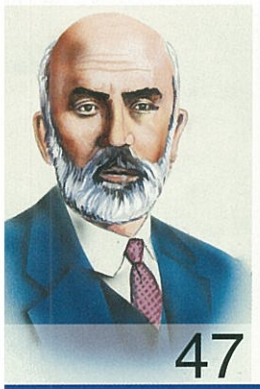

editörden	3	refik tuzcuoğlu
kapak konusu	4	kıbrıs meselesi
araştırma	27	envanter araştırması
söyleşi	30	ahmet şekeroğlu
kültür sanat	34	sami öksüz
sektör	38	sütçülük durumu
söyleşi	47	m. akif üzerine..
hayatın içinden	52	konya'nın dağ'ları dağlıları
pazarlama sohbeti	56	değişim zamanı
portre	59	adil karaağaç
terminoloji	63	latif cem baran
yargı köşesi	64	latif cem baran

Sahibi
Konya Sanayi Odası Adına
Ahmet ŞEKEROĞLU

Genel Yayın Yönetmeni
Refik TUZCUOĞLU

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Murat PEKERGİN

Yayın Kurulu
Sedat TAŞKAZAN
Refik TUZCUOĞLU
Murat PEKERGİN
Orhan TURUNÇOĞLU
Cahide BULUT
Süleyman GÜLER
Ramazan ENHOŞ

Reklam Müdürü
Mehmet CAN

Yapım
EKİN Ajans•İletişim•Dağıtım
Feritpaşa Mah. Kerkük Cad.
Erdem Sitesi Altı No: 48/E
Selçuklu/KONYA
Tel: 0 332 235 27 15
Fax: 237 78 08

Kapak Tasarım
Yusuf BAĞCI

Tasarım - Uygulama
Gökhan AKTEN

Ofset Hazırlık-Baskı
FSF Printing House
Tel: 0 212 549 52 52

Lonca Dergisi Konya Sanayi Odası'nın bir yayın organıdır. 3 Ayda bir yayınlanır. Dergide yer alan yazıların tamamı ya da bir bölümü Lonca'nın yazılı izni alınmaksızın hiç bir şekilde kullanılamaz, yeniden basılamaz. Lonca Dergisi yazılarda değişiklik hakkını saklı tutar. Yayınlanmayan yazılar iade olmaz.

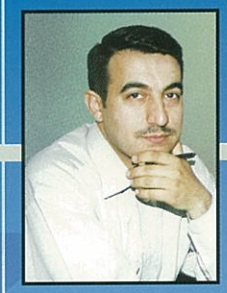

EDİTÖR'den EDİTÖR

Refik TUZCUOĞLU
refik.tuzcuoglu@veezy.com

Ve şimdi de Kıbrıs.

Türkiye'nin son zamanlardaki en önemli gündem maddelerinden biri. Türkiye'yi ve Türkiye-AB ilişkilerini ciddi manada etkileyecek bir konu olarak gündeme oturdu.

Aslında konunun düğüm haline gelmesi yeni değil. 90'lı yıllarda Helsinki zirvesinde tohumu atılmış olan acı bir meyve ile karşı karşıyayız. Ne yaptık Helsinki'de? Gümrük Birliği'ne alınma yolunda Yunanistan'ın veto tehdidini bertaraf etmek için, Kıbrıs'ın AB'ne üyelik müzarekelerine başlamasına onay verdik. İyi de bu tavizi verip GB'ne girmekle pek matah bir iş mi yaptık? Bu bağlamda AB'nin tüm isteklerini verdik. Gümrük duvarlarını sıfıra indirerek Türkiye pazarını Avrupa'nın önüne serdik. Güçlenen Türk sanayisini kendi elimizle bataklığa soktuk. Karşılığında ne aldık? Ne serbest dolaşım hakkı, ne de AB'ne girişimizle ilgili ciddi bir teminat. GB sürecinde milyar dolarlarla ifade edilen zarar. Bir de düğüm haline gelen Kıbrıs. Türkiye-AB ilişkilerinin kritik noktasına getirip oturttuk Kıbrıs'ı. Rivayete göre zamanın yöneticilerini, dışişleri bürokratları gelecekte karşılaşılaşılabilecek sorunlarla ilgili uyarmışlar. Ama sözüne güvenilir isimler, ilerde bir problem olmayacağını ifade ederek ikna etmişler. Bu gün görüyoruz ki, güvenilir isimler pek de bu güvene layık iş yapmamışlar. Avrupa'ya uzak duralım anlamına söylemiyorum da neden kaybeden hep biz oluyoruz onu anlamak zor.

Tanzimattan günümüze kadar yaşadığımız dış politika serüvenimizi "nasıl üst üste bu kadar hata yapabiliyoruz" diye hayretle dile getiriyor Kamran İnan.

Gerçekten nasıl bu kadar bariz hatalar yapabiliyoruz anlamak mümkün değil.

Türkiye, Osmanlı'nın son zamanlarında yaşanan iç hesaplaşmayı sonuçlandıramadı. Yörüngesini Batı'ya endeksleyen Türkiye şimdi kendi iç mantalitesinde açmazlara düşüyor. Nasıl mı? AB'ne giriş sürecinde hararetli savuncusu olan elitlerin bir kısmı, ortaya konulan yol haritasını olduğu gibi uygulamanın Türkiye'yi parçalanmaya doğru götüreceğini düşünüyor. Dolayısıyla ne iç politika alanlarında ne dış politika alanlarında sağlıklı stratejiler ve açılımlar geliştirilemiyor. Dahası bir stratejisizlik hakim. Kıbrıs'ın , AB sürecinde kronik bir mesele olması da bunun bir sonucu.

"Türkiye dış politikasında stratejisizliği strateji olarak benimsiyor ama bu işe yarayan bir strateji değil" diyor Yusuf Kaplan. Belki buna şöyle bir yorum ilave etmek mümkün. Türkiye'de hakim bir sistem sosyetesi var. Bu sosyetenin yürütmeye çalıştığı anlayış içerde ve dışarda tıkanmalara sebep oluyor. Bu anlayışın temel yörüngesi Batı dedik. Ancak, hakim anlayışın egemenlik ve yönetme anlayışına farklı bir yönlendirme Batı'dan bile gelse dirençle hatta efelenmeyle karşılık buluyor. İçerde de kendi halkıyla barışık olmayan bir yapı var. Dolayısıyla bu elbisenin kalıbı bize uymuyor. Sistem alternatif politikalar üretme konusunda da çok mahir değil. 89 sonrası ortaya çıkan konjonktürden en çok yararlanması gereken Türkiye, malesef bundan da yeteri kadar istifade edemedi. Almanya bile vaziyetten durum çıkardı da biz çıkaramadık. Kucaklayamadık Türk dünyasını. Sistem kendi insanını bile kucaklayamıyor ki sınır ötesi derin bağları olan ülkelerle nasıl bir birliktelik oluştursun. Mahir Kaynak Türkiye'nin büyüme trendinin "sınırı aşan ideoloji"yle mümkün olabileceğini söylüyor. Nitekim bu anlamda Karadeniz Ekonomik İşbirliği projesi tarihin tozlu raflarına kalkma sürecinde. Ortadoğuyla ilişkilerimiz de sancılı. Doğal lideri olduğumuz İslam dünyasına sırtını dönmüş bir Türkiye var. Komşularıyla ilişkilerini normalleştirememiş bir ülkeyiz. Elhasıl dış politikamız sorunlu.

Öyle bir görüntü var ki, bir açıdan bakınca Türkiye büyük bir güç, bir bölgesel güç olabilir. Başka bir açıdan bakınca da Türkiye ciddi sorunlar içinde. Doğrusu şu. Sistem çevreleri başlarını ellerinin arasına alıp ciddi bir durum değerlendirmesi yapmak durumunda. Çünkü bu görüntü ülkenin hayrına değil.

Gelecek sayımızda görüşmek üzere... ❑

Refik

KAPAK

Kıbrıs konusundaki talepler Türkiye - AB ilişkilerini yeni bir sürecin eşiğine getirdi.

Şimdi de KIBRIS...

Halil İbrahim KURUCAN

Türkiye AB İlişkilerinde

Son Kurban KIBRIS mı?

Türkiye - AB macerası yeni bir döneme girdi.

Türkiye AB ilişkileri gündemden düşmüyor. Türkiye sık sık AB ile yaşadığı ilişkileri tartışıyor. Bu süreçte ekonomik ve siyasi krizler yaşıyor. Sözün özü Türkiye-AB ilişkileri baştan beri sancılı başladı ve sancılı olarak devam ediyor. Belirli periyotlarla AB-Türkiye ilişleri Türkiye'nin birinci önceliği olarak gündemine gelip oturuyor. Oturmaya da devam edecek gibi... Mastrich zirvesi, Kopenhag kriterleri, AB uyum yasaları, Ulusal proğramlar, Kürt meselesi, Ermeni meselesi, Ege sorunları, Kıbrıs, hep bu çerçevede gündemimize gelen konular oldu.

Geçtiğimiz aylarda Türkiye, yoğun bir şekilde, Kıbrıs konusunu ve AB'nin yeni genişleme sürecinde Türkiye'nin bu listede yer almamasını tartıştı. Tartışmaya da devam ediyor ve edecek.

Bugün AB-Türkiye ilişkilerinde tartıştığımız iki önemli konu var. Birincisi Avrupa Birliği'nin yakın dönem genişleme sürecinde aday ülkeler içerisinde Türkiye'nin yer almaması. Buna karşılık, Türkiye'den çok sonra müracaat eden Bulgaristan, Romanya gibi ülkelerin ise listenin başında yer alması. Türkiye AB'nin 2006'da hazırlanacak altı yıllık ekonomik programında bulunmuyor. Hatta Türkiye'nin 2012'ye kadar ismi bile telafuz edilmiyor. İkincisi ise Kıbrıs meselesi... Öyle görünüyor ki Kıbrıs'ın AB üyeliği önümüzdeki dönemde, Türkiye'nin başını ağrıtacak en önemli konu olacak.

Peki nasıl oldu da bu noktaya gelindi?

Türkiye AB sürecinde bir dizi stratejik hata yaptı. Bunlardan en önemli iki tane stratejik hata, Türkiye'nin başını ağrıtıyor ve ağrıtmaya devam edecek. Bunlardan birincisi, Türkiye'nin tam üye olmadan Gümrük Birliği anlaşmasını kabul etmesi. Bu, Türkiye'ye ağır bir ekonomik bedel ödetti ve ödetmeye devam ediyor. Bu gün Türkiye'nin AB ile ticaret hacminde ortaya çıkan 10 milyar dolarlık açık bunun bir sonucu. Türkiye aslında bu yanlış kararıyla, belki de AB'nin Türkiye'yi üye yapmak için en çok ihtiyaç duyduğu ekonomik pazar kazanma gerekçesini baştan eline vermiş oldu ve tam üyelik sürecini kendi elleriyle bitirdi. Bunun yanında Gümrük Birliği anlaşmasının diğer bütün olumsuz yönlerini bir tarafa bıraksanız bile *"Türkiye AB'nin izin vermediği ülkelerle dış ticaret antlaşması yapamaz."* hükmü bu anlaşmanın Türkiye'nin çıkarlarına ne kadar uzak olduğu kendiliğinden ortaya çıkar.

İkinci stratejik hata ise Kıbrıs'ın AB üyeliği görüşmelerinin yolunu açan karardı. Gümrük Biriliği anlaşması sürecinde Yunanistan'ın vetosunu önlemek için verilen bir tavizdi bu. Kıbrıs'la ilgili 1960 tarihli Londra ve Zürih anlaşmalarına göre, *"Türkiye ve Yunanistan'ın birlikte üye olmadıkları hiçbir uluslararası organizasyona Kıbrıs Cumhuriyeti tek başına giremez"* hükmünden Türkiye'nin tek taraflı olarak vazgeçmesi stratejik bir hataydı. Bu yanlış karar aslında, "Kıbrıs'ta Rum yönetimi tarafından temsil edilen bir Kıbrıs Cumhuriyeti olduğunu kabul ediyor, Türkler'i de Rum egemenliği altında yaşayan bir cemaat olarak gören' yaklaşımı desteklemiş oluyordu.

Son aylarda yaşadığımız Kıbrıs bunalımı bu yanlış kararın bir sonucu olarak önümüze geldi. AB'nin takvimine göre adadaki Türk toplumu için Rum'larla birlikte müzakerelere katılmak için son tarih Haziran 2002. Bu tarihe kadar Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti müzakerelere katılmayı kabul etmezse 'Kıbrıs Cumhuriyeti' en geç 2004 yılında AB üyesi olacak.

Türkiye'nin bu konularda görüşleri netleşmiş değil aslında. Belli bir kesim AB sürecini gelinen noktaya rağmen olumlu buluyor ve Kıbrıs'ı bu noktada bir engel olarak görüyorlar. Onlara göre "bugüne kadar Kıbrıs, Türkiye'ye yük olmaktan başka bir şey kazandırmadı." Karşı görüşte olanlar ise daha önemli bir uyarıda bulunuyorlar; *"Gürültü koparanlar ve Kıbrıs'ın AB üyeliğine engel olduğunu söyleyenler, AB'nin Türkiye'nin önüne koyduğu engeller listesine baksınlar. Kıbrıs, Ege, Güneydoğu, Ermeni soykırım iddiası, AGSK, vb. Bugün Kıbrıs'ı engel olmaktan çıkarmak için taviz yolunu seçenler, yarın bu listenin diğer maddelerini nasıl halledecekler? PKK'yı, DHKP—C'yi terör örgütü olarak kabul etmeyen AB için Kıbrıs konusu Türkiye'yi zora sokma işidir. Yoksa istedikleri şeyin hukuksuz olduğunu kendileri de biliyorlar."*

Türkiye AB ilişkileri Türkiye için tam üyelik umudu, AB için koparılan tavizlerle devam eden bir süreç olagelmiş bu güne kadar. Oysa gelinen noktada, ilişkilerini karşılıklılık ilkesi de çerçevesinde sürdüren bir Türkiye, en çıkar yol olarak karşımızda durmaktadır.

Türkiye, "Gelecek yüzyılın, Pasifik yüzyılı olacağı ve Rusya Federasyonu ve Avrupa Birliği'nin Yeni Dünya Düzeninde fazla etkili olması beklenmeyen ülkeler" tezini dikkate alan bir politika geliştirmek zorunda.

Türkiye kendi elini sürekli zayıflatan yanlış politikalardan bir an önce vazgeçmek durumunda diyor dış politika uzmanları. Kendi tezlerini açık bir şekilde ortaya koyan uzun vadeli, sağlıklı stratejileri bir an önce üretmek zorunda Türkiye. Yoksa ne istediğini bilmeyen bir ülke, kıran kırana mücadelelerin yaşandığı uluslar arası arenada kendisine verilene razı olmak zorunda kalır. Türkiye AB ilişkileri bir çok bilinmeyenlerle dolu bir denklem. Doğru zamanda doğru stratejileri ortaya koyabilenler, hanelerine artı bir puan yazdırıyorlar. Temennimiz önümüzdeki dönem bunu Türkiye'nin yapabilmesi....❑

AB-KIBRIS
YORUM

Kamran İNAN
Anavatan Partisi Van Milletvekili
Dışişleri Eski Bakanı

Türkiye Gücünün Farkında Olmalı

> Hazırlayan: Muhammed Gündoğdu / ANKARA <

Türkiye'nin yeni gelişmelere alternatifi yine kendisidir. Türkiye kendi bölgesinde eşi bulunmayan ve vazgeçilmez bir istikrar ve güç kaynağıdır. Malesef Türkiye bu görevinin farkında değil.

Türkiye, AB istikametinde ilk adımını 31 Temmuz 1959'da atmıştır. Avrupa'nın Ortak Pazar altılar Avrupası ile İngiltere'nin başını çektiği Serbest Mübadele Bölgesi, yediler Avrupa'sı olarak bölündüğü bir dönemde, Türkiye, Ortak Pazar lehine tercihini yapmış ve Roma Antlaşmasının 238 inci meddesi çerçevesinde müzakerelere başladı. 1963 Ankara Anlaşması, 12 Eylül, ondan sonra 1970 Katma Protokol. Zaman geçti 1987'de zamanın Sayın Başbakan'ı tam üyelik müracatında bulundu. Komisyona havale edildi ve komisyon tam 32 ay sonra mütalaa beyan ettiki bu şimdiye kadar en uzun dönemdir. Komisyon bu mütalaasında sadece teknik ve ekonomik konulara değil, Türkiye'nin iç politika ve dış politika meselelerinin hepsini ortaya koydu.

Geldik 1990'lara... Sovyetlerin çökmesi, Ortadoğu ve Avrupa memleketlerinin hepsinin sıraya girip tam üyelik için başvuruda bulunması... Bizden otuz sene sonra yola çıkanlar şimdi fersah fersah önümüzdeler.

Yunanistan, Kıbrıs meselesini BM'den koparıp Avrupa Birliğine maletmek yolunda senelerden beri uğraşıyor ve Türkiye'nin, dolayısıyla, adaylığı konusunda devamlı olarak veto tehdidini kullanıyor. Vetoyu kullanmamayı bir şartla kabul etti o da "Kıbrıs ve Ege meselesini ön şart haline getireceksiniz". O zamanlar sayın hükümete bunun çok tehlikeli olduğu ve kabul edilmemesi gerektiği gerek dışişleri teknokratları gerekse tarafımızdan defalarca söylendi. Ancak Sayın Başbakan Helsiki'ye gitti ve toplumda öyle bir hava yaratıldı ki, herşey tamam oldu.

Şimdi burada bir olay var ve Türkiye bunu değerlendiremedi. Soğuk savaş döneminde Türkiye çok önemliydi Avrupa için. Nato içerisinde Varşova paktıyla ortak sınırların yüde 37'sini tek başına savunan ve nükleer tehdite maruz kalmış bir Türkiye vardı önlerinde. Ancak Berlin duvarlarının yıkılmasıyla Avrupa bütünleşti ve aile fikri doğdu. Financial Times gazetesi başyazarı Edward Mortmer bir makalesinde "Türklerin Avrupa kuruluşlarında bulunuşu Stalin ve konünizm tehdidinin bir hediyesi ve neticesidir. Stalin öldü ve komünizm çöktü, Türkler şimdi ait bulundukları yere dönebilirler." Avrupa bize bu politikayı uyguladı.

Helsinki'den sonra dahi Avrupa basınında ve hatta resmi beyanlara dikkat edin Türkiye'ye aday adayı ismi veriliyor; aday dahi değil. Şimdi burada gayet net olmak lazım. Bu günkü yapısıyla Avrupa Birliği'nin siyasi beyninde ve iradesinde Türkiye'nin yeri yok. Türkiye nerede lazım oluyor, kriz dönemlerinde.

Türkiye'nin çok sık unuttuğu tarihi gerçekler var. Karşınızdaki bunu unutmuyor. Bosna Hersek Savaşı sırasında bir genç bayanın bir sözü vardı çok anlamlıydı: "Biz burada İstanbul'un savaşını veriyoruz" dedi. Benim Avrupa'nın göbeğinde 400 yıl kalışımı hazmedemeyenler çok. Biz hepimiz Avrupa Birliğine girmek için çalıştık. Bütün haksız uygulamalara rağmen halen milletin yüzde 60-70'ler civarında AB'ni destekliyor. Sovyet İmparatorluğu dağılmadan önce Avrupa Birliği Tükiye için vazgeçilmez bir alternatifti. Ama bu gün Türkiye'nin önünde büyük açılımlar var. Tüm dünyanın beklentileri, Türkiye'nin dünyanın büyük gücü olacağı, Türk dünyasıyla buluşacağı şeklinde. Şimdi bizden endişe duymaya başladılar. Bizim bu büyük gücü bir marifetle ne hale getirdiğimiz de ortada tabi. Türkiye potansiyelini değerlendirse AB Türkiye'nin ayağına gelirdi.

Yunanistan ve Kıbrıs meselesine gelince. Yunanistan'ın tek taraflı olarak AB'ne girişine Türkiye seyirci kalmıştır. Hatta teşvikkar olmuştur. Karamanlis o dönemde; "Yunanistan AB'ni yanına alarak Helenizmin amaçlarını gerçekleştirecek" demiştir. Bütün kademelerde

ve bu gün Kıbrıs meselesi, milli meselemiz, çok kritik bir noktaya gelmiştir. Burada Avrupa Birliği iki başlı ve çok tehlikeli bir oyunun içerisinde. Kıbrıs'ın tam üyeliği milletlerarası anlaşmalara aykırıdır. Londra ve Zürih anlaşmalarında garantör memleketlerin tam üye bulunmadığı milletlerarası kuruluşlara Kıbrıs tam üye olamaz; çünkü, Kıbrıs bir otodeterminasyon ürünü değil, bir devletler anlaşması ürünü bire devlettir. Garantör memleketlerin bir nevi gözetimi altındadır. Bu bir kenara itildi ve çok da acı gelişmeler oldu. Lüksemburglu Poos, eski Dışişleri Bakanı, Başbakan Yardımcısı Kıbrıs raporu, Avrupa Parlamentosunda diyorki, "Türkiye ya Kıbrıs'ı kabul eder yahut da Avrupa Birliğini unutsun". Bunun manası nederi; bedel. Avrupa Parlamentosu başkanı Nicol Fonten'in bir mektubu var. Orada Rumlara diyorki, "hiç aldırmayın; kim ne derse desin, sizi öncelikle alacağız." Burada iki başlı bir strateji var. Birisi, Adanın tümünü Avrupa Birliği içerisine alarak Yunanistan'ın kontrolüne sokmak, bir de Doğu Akdeniz'i kontrol edebilecek, batmaz gemi olarak bakılan Kıbrıs'ın Avrupa Birliği stratejisine dahil edilip Amerika'ya karşı bir Ortadoğu'da ve Doğu Akdeniz'de önemli bir noktaya hakim olmak stratejisi var. Oysa Büyük Atatürk diyor ki; "Kıbrıs'ın Akdeniz'de Türkiye'nin güvenliği bakımından, Akdeniz'e çıkış yolumuzun kilidi olması yönünden muhasım veya bize ters düşecek bir devletin eline geçmesine müsade edilemez". Ve bu söz fevkalade yerinde ve doğrudur. O kadar çok hata işliyoruz ki, bunu anlamak mümkün değil. Kendi elimizle Kıbrıs'ı getirdik ve Avrupa Birliği ilişkilerimizin ortasına oturttuk. Bazı köşe yazarlarının düşüncelerine üzülmemek elde değil. Efendim, Avrupa Birliğinden Kıbrıs için vazgeçecek miyiz? Şimdi bana göre Kıbrıs'ı bedel olarak verseniz dahi sizi Avrupa Birliğine almazlar. Almanya'nın önceki Dışişleri Bakanı Kinkel Türkiye'ye bir ziyaretinde Dışişleri Komisyonu'na geldi ve orada şu sözleri kullandı; "Değil tam üye olmak veya aday olmak, Avrupa Birliğiyle bu günkü ilişkilerinizi muhafaza edebilmeniz için dahi Kıbrıs'ta ve Ege'de Yunanistan'ı memnun etmeniz lazım." Dedim ki, "Sayın Bakan hiç kendinizi yormayın. Sizin arzularınızı yerine getirecek bir hükümet bu milletten çıkmaz."

Maalesef Tanzimattan beri kökleşmiş bir hadise var; Batı'ya karşı kompleks ve gözlerinin içine bakarak konuşamamak, hayır diyememek. Sizi temin ederim, hayır derseniz saygınlığınız artar. İlk daimi Paris büyükelçimiz 28 Çelebi Mehmet Efendi hatıralarında yazmış. Onun kendi devletine bir bakış açısı var. Paris'te ona diyorlar ki; "Dışişleri Bakanı'nı ziyaret edeceksiniz." "Hayır" diyor, "ben Babıali'nin sefiriyim, o beni görmeye gelecek." Böyle bir memleketin bu günkü bakanları kapılarda el pençe duruyor. Bir haber geldi mi Helsinki'den adeta uçakların kanatları üzerinde hissediyoruz. Bu kadar büyük potansiyeli olan, bu kadar büyük tarihi olan bir memleketin bu kadar küçük ökselere kendini kaptırmasını anlamakta güçlük çekiyorum.

Yunanistan terör konusunda suçüstü yakalanmış ve dünyadan izole olmuştu. Gayet kurnazca bir tebessüm gösterdi. Bizde tebessüme tahammülü olamayanlar hemen gidip onu köşeden çıkardık ve ibra ettik. Kendi elimizle ibra ettik. Bu gün aynı hadiseyi Almanya'ya karşı üstüne gitmemek suretiyle yapıyoruz. Oysa gitmek lazım. Bizim ne gocunacak tarafımız var ne de kompeksimiz var.

Şimdi Avrupa Birliği tutkusu... Bunun olmayacağını bilenler de olacakmış gibi gidiyor. Plan Bütçe görüşmesinde Sayın Bakan, müzakereler başlamak üzere diye beyanda bulundu. Yapmayın efendim, ufukta dahi gözükmüyor. Hiç bir şekilde bir niyetleri yok adamların. Belki 3000 yılının sonunda olabilir. O bakımdan Türkiye'nin kendine bir strateji çizmesi lazım ama yok böyle bir strateji. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne verdiği mesaj çok acıdır; "Ben kendimi yönetmekten acizim, bizim elimizden tutun, bir yere götürün." Avrupa Birliği de bana mütemadiyen şart üstüne şart koşuyor.

Son söz olarak şunları söylemek isterim. Bir konuşmamda dedim ki kendilerine; "beraber yürümek cumhuriyet prensiplerinin, Türk milleti ve hükümetlerinin tercihi olmuştur. Bu yürüyüş tek yapılmaz; ama siz bizimle beraber yürümeyi kabul etmezseniz biz, yalnız yürümekten tarih boyunca hiç bir zaman korkmadık, bugün de korkmayız."

Burada doğabilecek bir haklı suale açıklık getirmek gerekiyor. Türkiye, Avrupa Birliği veya Amerika'yı birbirine karşı alternatif olarak görürüken kendisi alternatif olamaz mı? Yani Avrupa Birliği olmazsa Türkiye adeta kendisine yer bulamayacak mı? Bunlar soğuk savaş dönemi düşünceleri. Bir ara söylenirdi "Batı ve gerisi". Şimdi bunlar kalktı. Batı mefhumunun doğuşu Doğu'nun mevcudiyetindendir. Doğu ortadan kalkınca Batı'nın eski siyasi anlamı da ortadan kalktı. Nitekim aile kavgaları su üstüne çıkmaya başladı. Üçüncü Dünya ise malesef ortada gözükmez hale geldi. Binaenaleyh Türkiye'nin bu yeni gelişmelere alternatifi yine kendisidir. Askeri blokların ortadan kalktığı bir dünyada Türkiye kendi bölgesinde eşi bulunmayan ve vazgeçilmez bir istikrar ve güç kaynağıdır. Bu görevinin de Türkiye farkında değil. Bu bakımdan AB olmazsa neresi değil, milli menfaatleriniz nereyi emrediyorsa onu yaparsınız. Ve milli menfaatlerin kesiştiği yer Türkiye'nin kendisidir. ❑

Türkiye'nin kendine bir strateji çizmesi lazım ama yok böyle bir strateji. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne verdiği mesaj çok acıdır; "Ben kendimi yönetmekten acizim, bizim elimizden tutun, bir yere götürün." Avrupa Birliği de bize mütemadiyen şart üstüne şart koşuyor.

AB-KIBRIS
RÖPORTAJ

Prof.Dr
Ahmet DAVUTOĞLU

AB-Türkiye İlişkilerinde,

Düğüm Noktası KIBRIS

LONCA: Hocam son dönemde dış politika hareketlendi. AB'ne giriş sürecinde Türkiye'nin önüne Kıbrıs konusu konuyor. Bu arada Avrupa Ordusu gündeme girdi. Gelinen süreci nasıl değerlendiriyorsunuz?

Prof. Dr. Ahmet DAVUTOĞLU: Türkiye-AB ilişkileri çoğunlukla algılandığı gibi iki statik yapının ilişkisi değil. Yani bir tarafta statik bir yapı olan Avrupa Birliği ve bunun bir takım kabul şartları var. Türkiye de statik istikrarlı bir ülke ve kabul şartlarını yerine getirmeye çalışıyor gibi düşünmek aldatıcı olabilir. Türkiye-AB ilişkileri iki dinamik yapının ilişkisidir. AB bir taraftan kendi iç mekanizmalarını yoğunlaştırarak, karmaşıklaştırarak değişiyor. En son EURO'nun devreye girmesiyle mali açıdan paradigmatik bir sıçrama yaptı. Türkiye de soğuk savaş sırasında uluslararası konumunu tartışa tartışa, bir taraftan da içerdeki dinamik yapısıyla değişiyor. İki tane değişken yapının ilişkisi sözkonusu. Dolayısıyla çok statik yorumlarla, "şu noktadayız, ileride şurada olacağız" gibi yorumlar doğru sonuçlar ortaya koymayabilir. Şimdi AB Doğu'ya doğru genişlemesini tamamlama temayülü içerisinde. Bir takvime bağladı ve bu takvimde öyle bir varsayım var ki, Doğu'daki üç büyük ülke Rusya, Ukrayna ve Türkiye, Avrupa'nın tabi sınırları gibi görünüyor. Bu hem jeopolitik olarak hem de ekonomik büyüklük olarak böyle görünüyor. Yani bir Bulgaristan'ın veya Çek Cumhuriyeti'nin AB'ne girmesiyle, Türkiye'nin, Ukrayna'nın ya da Rusya'nın girmesi aynı düzeyde değil. Nüfus yapısı ve ekonomik büyüklükleri itibariyle bu ülkelerin girmesi uzun bir süreç olarak algılanıyor. Bu açıdan bakıldığında Türkiye, AB ilişkilerinde 90'lardan bu yana Gümrük Birliği hariç çok ciddi bir mesafe alabilmiş değil. Türkiye aday ülkelerin en gerisinde yeralan bir pozisyonu var. Bir de ekonomik göstergeler açısından bakıldığında Türkiye'nin Doğu Avrupa ülkeleriyle göreceli ekonomik göstergeleri, 90'lı yılların ortalarında daha iyi bir noktadaydı. Ekonomik kriterlerde uyum daha kolay görünüyordu. Ama şimdi,

özellikle ekonomik krizden sonra, Türkiye'nin GSMH'sında ciddi bir daralma oldu. Buna karşılık Doğu Avrupa ülkelerinde de düzelme trendi var. Diğer bir konu nüfus yapısı. Doğu Avrupa ülkeleri de nüfus yapıları itibariyle daha durağanlaşmış vaziyette. Türkiye'nin sürekli genişleyen bir nüfusu var ve nüfus yapısı da orta yaş grubundan daha çok genç ve dinamik bir nüfus var. Bu Avrupa'nın merkez ülkelerini kaygılandıran bir husus. Bütün bunlar problem alanları olarak dururken, 2004 yılına kadar belirlenen bir takvim var. Sanki şöyle bir tablo var. 2004 yılına kadar Kıbrıs ve Ege meselesi hallolacak ve Türkiye'nin önü açılacak. Aslında biraz önce zikrettiğimiz hususlar dış politika ile ilgili problemlerden daha önemli. Bunun akabinde bir de kültürel gerekçeler var ki, Avrupa'da hala buna hazır olmayan unsurlar var. Bu promlemler, gerçek meselelere gerekçe teşkil edebilir. Türkiye'de çok dinamik bir seyirde geliştiği için Avrupa Birliği ile ilgili ciddi kaygılar var. Bu kaygılar da genelde iç bütünlüğü ile ilgili kaygılar. Türkiye'nin anayasal rejimiyle, egemenlik anlayışı ile Avrupa'nın anlayışı arasındaki zıtlıklar her iki tarafı da bekleme tavrına itiyor. Avrupa Birliği kendisi dinamik olarak değişirken kendi geleceğini görüp ona göre Türkiye'ye rol biçmek istiyor. En başından beri şu hesabı yapıyorlar, Türkiye'yi AB'ne kabul etmemenin getireceği risklerle, Türkiye'yi AB'ne almanın getireceği maliyetler arasında bir optimizasyon yapmaya çalışıyorlar. Türkiye de, bir taraftan yol haritasında yer alan şartları yerine getirerek Avrupa'dan kopmamaya çalışıyor, diğer taraftan da kendi egemenlik alanını mümkün olduğu kadar daraltmamaya çalışıyor. Bu da her iki tarafı olayı zamana yayma psikolojisine itiyor. Türkiye'nin ulusal programına baktığınızda, Avrupa'nın talep etmiş olduğu bir takım şeyler olmakla birlikte, aslında yine bu zamana yayma psikolojisini yansıtan bir çerçeve görürsünüz. Bütün bunlar içinde Kıbrıs en kırılgan bir konu olarak duruyor. Kıbrıs'ın kırılganlığı Türkiye-AB ilişkilerinden kaynaklanmıyor. Kırılganlık, Kıbrıs Rum Kesiminin Türkiye ile birlikte AB'ne girmesinden kaynaklanıyor. Rum Kesimi'nin böyle bir talebi olmamış olsaydı, belki AB-

Türkiye ilişkileri bu kadar etkilenmemiş olabilirdi. Ama Kıbrıs Rum Kesimi de 2002'de tam üyelik sürecine girmiş olacak. Ekonomik göstergeleri Türkiye'den daha iyi görünüyor. Avrupa'nın Rum Kesimini bekletmesi mümkün görünmüyor. Ancak uluslararası anlaşmalar gereği Türkiye'nin üye olmadığı bir yapıya girmesi de mümkün değil. İşte bu konu Kıbrıs'ı düğüm noktası haline getiriyor.

LONCA: *Türkiye Helsinki'de bir taviz verdi. Gümrük Birliğine girişte verilen bu taviz Türkiye'de Kıbrıs satıldı yorumlarını gündeme getirdi. O tavizin bir sonucu olarak bu gün, Türkiye itiraz etse de AB'nin Kıbrıs'ı alabileceği iddia ediliyor. Gerçekten böylemi?*

DAVUTOĞLU: Bence Avrupa Birliği eğer bu görüşmeler bir netice vermezse Kıbrıs'ı tek taraflı olarak almaya yöneltecek. Ama bu ortaya Kıbrıs'ın bütünüyle ilgili egemenlik problemi çıkartacak. Çünkü AB tarafından Rum Kesimi tek legal taraf olduğu için bütününü almış gibi olacak. Türkiye de tepki olarak tek taraflı bir şekilde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetini ilhak etmeye veya özel bir statü arayışına yönelecek. Bu tabi en kötü bir senaryo. Fakat AB'nin bu konuda bastıracağı kanaatindeyim. Kıbrıs'ın alınması AB açısından önemli. Çünkü bu, AB'nin Doğu Akdeniz'de ve Ortadoğu'ya en yakın bir bölgede genişlemesi anlamına gelir. Yani Kıbrıs'ın alınması bir Estonya'nın alınması veya Sovyetlerden dağılan her hangi bir Doğu Avrupa ülkesinin AB'ye alınması gibi değil. Bu anlamda Kıbrıs'ın alınması AB'nin doğrudan Ortadoğu'ya komşu olması anlamına gelir. Bunun için Türkiye'nin rezervlerine rağmen, Kıbrıs'ın AB'ne alınması sürecinin hızlı işletildiği kanaatindeyim. Aynen Avrupa Ordusu'nda olduğu gibi Türkiye'yi bir takım karşı garantilerle tatmin edecek bir sonuca doğru zorlamaya çalışacaklar.

LONCA: *Avrupa Ordusu konusunda Türkiye'nin bir takım çekinceleri var. Türkiye'nin güvenlik sahası içerisinde böyle bir gücün oluşumunu nasıl değerlendiriyorsunuz. Yunanistan'ın dahil olduğu ve Güney Kıbrıs'ın AB'ne üye olduğu takdirde dahil olacağı böyle bir gücün oluşumu, bir takım garantiler veriliyor olmasına rağmen fiiliyatta neler getirir?*

DAVUTOĞLU: Türkiye'nin Avrupa Ordusu'ndaki pozisyonu son anlaşmaya kadar doğruydu. Çünkü mesele sadece Avrupa'nın ordu kurması konusu olsaydı, Türkiye'nin söyleyecekleri sınırlı olabilirdi. Ama, mesele Avrupa Ordusu'nun, Nato imkanlarını kullanması sözkonusu. Yani Türkiye'nin başarısı için büyük fedakarlıklar yaptığı Nato imkanları Türkiye'nin onayı olmadan, belki bazen Türkiye'nin rızasına muhalif olarak kullanılabilecekti. Bu konuda Türkiye haklı olarak rezerv koyuyordu. Çünkü, soğuk savaş sonrasında Türkiye'nin aktif olarak operasyonal değeri bakımından kullanabildiği en ciddi platform Nato. Türkiye Nato'ya doğrudan üye. Nato bilindiği gibi Kuzey Atlantik Savunma Birliği. Dolayısıyla Avrupa güvenliğine dayalı bir oluşum. Nato'nun içinden Avrupa'yı çıkardığınızda Nato'nun içinin ciddi manada boşalma riski doğar. Öte taraftan da Türkiye'ye veto hakkı verilebilir. Türkiye, karar süreci dışında olmakla birlikte, son noktada görüşüne başvurulabilir. Ancak bunlar hep muğlak ifadeler. Peki Avrupa Ordusu niçin kuruluyor? Avrupa Ordusu da öyle kuruluyor ki, Türkiye ile ilgili özellikle Ege, Kıbrıs gibi Türkiye'nin doğrudan müdahil olduğu konularda bir takım garantiler veriliyor. Ancak bir başka boyut var ki, esas kırılgan noktalardan biri. O da Balkanlarla ilgili gelişmeler. Çünkü Avrupa Ordusu nihayet Hollanda ile Belçika savaşacak veya Avusturya ile Almanya savaşacak da buna müdahale edecek değil. Zaten Avrupa Ordusu'nun müdahil olacağı problem alanlarına bakıldığında, bu Doğu Avrupa ile ilgili özelde ise Balkanlarla ilgili gelişmeler olacak. Böyle bir durumda "Avrupa Ordusu Türkiye'nin çıkarlarına dokunmayan yerlere müdahale etsin" dendiğinde zaten çok da fazla çatışma riski olan bölgeler yok ve olması yakın dönemde pek muhtemel görülmüyor. O bakımdan Türkiye'nin kararlı ve ısrarlı tutumunu sürdürmesi lazım. Son anlaşmanın,

Türkiye'yi AB'ne kabul etmemenin getireceği risklerle, Türkiye'yi AB'ne almanın getireceği maliyetler arasında bir optimizasyon yapmaya çalışıyorlar.

kamuoyuna çerçevesi çot net açıklanmadı. Bir takım muğlak ifadeler yeralıyor. Türkiye'nin Nato'daki etkinliğini azaltacak hiç bir anlaşmaya yanaşmaması lazım. Türkiye'nin kabul ettiği şekliyle bile bir takım riskler var. Yunanistan bunu bile benimsemiyor. Türkiye'nin kendi çıkarlarını koruyacak şekilde ve kesinlikle Balkanlar, Doğu Akdeniz ve Ege konularında temel karar mekanizmasının, Nato olması konusunda ısrarlı olması gerekiyor.

LONCA: *AB-Türkiye ilişkilerinde her iki tarafın da bir bekleme süreci içinde olduğunu ifade ettiniz. AB'nin Türkiye'yi içine aldığında vereceği maliyetlerle dışarda tuttuğunda doğabilecek risklerden bahsettiniz. Türkiye açısından durum ne? Yani Türkiye AB'ne girmediğinde ne tür bir riskle karşılaşır?*

DAVUTOĞLU: Türkiye bulunduğu konum itibariyle tek büyük aktörle sürekli ittifaka dayalı bir dış politika geliştiremez. Tek başına Amerika, tek başına Avrupa Birliği veya tek başına Rusya gibi. Türkiye'nin mümkün olduğu kadar çeşitlendirilmiş dış politika dayanaklarını oluşturması lazım. Bu anlamda Türkiye'nin AB ile ilişkileri kaçınılmaz. Türkiye sadece Amerika ile endeksli bir konumda kalması çok risklidir ve bu anlamda Türkiye'yi bölgesel pek çok problemin içine çeker. Ama tek başına Avrupa Birliği'ne endeksli kalması da aynı zararlı sonuçları doğurabilir. Türkiye her hangi bir Avrupa ülkesi gibi, sadece bir Avrupa ülkesi değil. Balkanlar ülkesi, Ortadoğu ülkesi, Kafkaslar ülkesi. Hatta derinlemesine bakıldığında Batı ve Orta Asya ülkesi. Böyle bir ülkenin stratejik pozisyonunu ayarlarken girdiği ilişkilerde bu çok boyutluluğu gözeten bir tavır takınması lazım. Malesef Türkiye-AB ilişkilerinde, özellikle Gümrük Birliği Anlaşması özü ve zamanlaması itibariyle doğru değildir ve yanlış sonuçlar doğurdu. Benzer bir hatanın Türkiye'nin tam üyelik sürecinde işlenmemesi gerekir. Gümrük Birliği'nde öyle bir şey oldu ki, normalde ekonomisi güçlü olan ekonomisi zayıf olan tarafa taviz verir. Halbuki Türkiye bu noktada gümrüğünü tümüyle sıfırlayarak Avrupa Birliği ile rekabet edebilecek sanayileri ciddi maliyet problemleriyle karşı karşıya bıraktı. Eskiden AB için, Avrupalılar Gümrük Birliği'ni isterdi, Türkiye de serbest insan dolaşımını isterdi. Biz bu dolaşım hakkını almadan Gümrük Birliği'ni kabul ederek, AB'nin bizden alabileceği en önemli tavizi yani 70 milyonluk pazarı onlara açtık. Bence arzedeceğim şu iki sonuçta basit genellemelerdir ve doğru sonuçlar değildir. Birincisi, Türkiye'nin bütün kaderi AB'dir. Bu Türkiye'nin gerçek gücünü, Türkiye'nin kendi bölgesinde merkez konuma sahip olabilecek kudretini görememek anlamına gelir. İkincisi de, AB-Türkiye ilişkileri tümüyle Türkiye'nin zararınadır ve AB, Türkiye'yi bölmek yıkmak istiyor görüşüdür. Bunlar diplomatik rasyonaliteye uygun değildir. Türkiye-AB ilişkileri makul, rasyonel ve iki tarafın da hissi ve tepkisellikten uzak kaldığı bir seyirde devam etmelidir. Türkiye'nin, Amerika, AB ve hatta Rusya ile ilişkileri senkronize, birbirini destekleyen ve bir anlamda alternatif açılımlar sağlayan politikalar haline dönüştürmesi lazım. Avrupa Birliği'nin Türkiye'ye , insan hakları ve demokratikleşme konusunda katacağı hususlar zaten AB olmasa da Türkiye'nin yapması gereken hususlardır. Bu süreç Türkiye'deki bir takım yanlış uygulamaları ve dar bir egemenlik anlayışı ve içe doğru kapatmaya dönük tavırları olumlu yönde etkileyebilir. Türkiye'nin herhalde çeşitlendirilmiş bir politikayı benimsemesi ve bunu dengeli bir şekilde yürütmesi gerekir.

LONCA: *Amerika sizce bu süreçte ne yapmak istiyor?*

DAVUTOĞLU: Amerika Türkiye'nin AB'ne girmesini istiyor. Bunun Türkiye'nin çıkarlarından daha çok şunun için istiyor. AB'nin Türkiye'yi veya geniş ölçekli ülkeleri alarak genişlemesi demek, AB'nin derinliğine karmaşıklaşması demektir. AB'nin yatay değil de dikey genişlemesini, daha komplike bir nitelik kazanmasını Amerika istiyor. Bu anlamda Türkiye ve İngiltere'nin, Amerika ile ilişkilerde benzer rolleri var. İngiltere Batı Avrupa'da Amerika ile köprü vazifesi görüyor ve kendini bazı Avrupa mekanizmalarının dışında tutuyor. Avrupa ile ilişkisini Amerikaya, Amerikayla olan ilişkisini Avrupa'ya pazarlıyor. İngiltere'nin Avrupayla ilişkisi bu anlamda kullanılabilir. Benzer bir durum Türkiye için sözkonusu olabilir. Avrupa Biriliği içinde Türkiye, Amerika'ya daha yakın bir aktör olarak, AB mekanizmalarının Amerika çıkarlarına uyumlu tutulmasını sağlayabilecek bir ülke olarak görülüyor. Bu bakımdan Amerika Türkiye'nin AB'ne girmesini destekliyor. Yoksa karşısına güçlü bir Avrupa çıkması için değil. Nitekim Ortadoğu konusunda Amerika ile Avrupa'nın Türkiye'den beklentileri farklılaşıyor. Genel

olarak Ortadoğu meselesinde Amerika Türkiye'den İsrail'e daha yakın ve Amerikanın düşman ilan ettiği Irak, İran ve Suriye'ye mesafeli ilişkiler kurmasını istiyor. AB ise Türkiye'den Ortadoğu'da köprü olmasını ilişkilerini daha normalleştirmesini istiyor. Ortadoğu'da Amerika kimlerle kötüyse Avrupalılar onlarla iyi. Son Irak'a yönelik ambargonun delinmesinde Türkiye ile Fransa ciddi işbirliği yaptı. Irak politikaları konusunda Türkiye AB'ne daha yakın duruyor. Buna mukabil Ortadoğu politikalarında İsrail'e endeksli pozisyonunu revüze etme ihtiyacı hissetti. Yani AB'ne girdiğinizde ortak dış politika yapımında daha esnek bir yapı belirlenmesi gerekiyor. Bu da aslında Türkiye'yi kıskaca alan bir durum gibi ama bir taraftan da elindeki kartları güçlendiriyor. O nedenle Türkiye, Amerika ile AB arasında kemikleşen statik çıkarlarından olumlu sonuçlar çıkarmak durumunda.

LONCA: *Yakın dönem Türk Dış Politikasını nasıl değerlendiriyorsunuz?*

DAVUTOĞLU: Türkiye soğuk savaş döneminde, dış politika performansı olarak, uluslararası konjonktürde ortaya çıkan avantajları yeterince değerlendiremedi. Eğer 90'lı yıllara Türkiye, Balkanlar, Orta Asya ve Kafkaslar konusunda hazırlıklı girseydi (yetişmiş elemanlarıyla, araştırmalarıyla) ve birbirini destekleyen politikalar takip etseydi Türkiye çok daha iyi bir pozisyonda olabilirdi. Aslında 90'lı yılların başında bu ritm yakalanmıştı. 90'lı yılların ortalarında bu zayıfladı. Sonlara doğru ise gerek iç gerilimin artması ve gerekse ekonomik kriz, Türkiye'nin dış politikasını olumsuz etkiledi. Bir ülkenin dış politika performansı ile ekonomisi arasında bir irtibat yapıldığında Doğu Avrupa ülkeleri bundan ciddi rantlar elde etti. Türkiye ise 90'lı yılların başlarında bile değil. Bu dış politika performansı ile ekonomi arasında olumsuz bir ilişki olduğunu gösteriyor. Körfez Savaşından biz niye en çok zarar gören ülke olduk? Niye IMF ile ilişkilerde, Avrupa ve Amerika ile ilişkilerde Türkiye gözetilen bir ülke pozisyonunda görülmedi? Süreklilik konusunda da belli politikaların ısrarla takibi olmadı. Karadeniz Ekonomik İşbirliği büyük iddialarla kuruldu. Şu anda rutin düzeyde bile işleyen bir platform değil. D-8 doğmadan öldü. Bunlar dış politika zaaflarımız. Sonra tek bir aktöre aşırı endekslenmiş politikalar, mesala Ortadoğu'da İsrail'e çok yakın durmanın getirdiği sıkıntılar oldu. Avrupa ve Ortadoğu politikasının dengelenmesi yeni yeni gerçekleşiyor. İsmail Cem'in döneminde biraz daha dengeli bir seyre oturdu. Bu konularda şunu söyleyebiliriz. Türk diplomasisi elinde olanı korumaya yönelik reflekslerde kuvvetli olduğu için, bu konularda başarılı oldu. Ama yeni atılımlar konusunda başarılı değiliz.

LONCA: *Türkiye'nin ideolojik yapısı Türk Dış Politikasını nasıl etkiliyor? Mesela tıkanmaya yolaçtığı söylenebilir mi?*

DAVUTOĞLU: Öyle olduğu söylenebilir. Amerika'nın Sovyetlere karşı dış politika başarılarında belli bir ideolojik tavırdan çok reel durumlara intibak kabiliyeti olan alternatif politikalara açık olmasıdır. Sovyetler belli bir ideolojik tavrı sürekli ve aynı ritmde sürdürmeye çalıştığı için farklı açılımları göremedi. Siz kendinizi dış politikada belli şeylere sürekli irtibatlı hissederseniz, bu arada sizin başka gerçeklikleri görmeniz mümkün olmayabilir. Amerika soğuk savaş döneminde daha esnek bir yol takip etti ve sonuçta Sovyetler karşısında başarıya ulaştı. Mesela kendisine karşı olan ülkelerle de temasa geçebildi. Ya da kendisine ciddi getiri sağlayacak yerlere politik yatırımlar yaptı. Sovyetlerin dış politika tercihleri daha çok ideolojik tercihlerdi. Kendisine hiç bir getiri sağlamayacak yerlere, mesela Habeşistan'a Angola'ya yatırım yaparken, Amerika petrol kaynaklarına yatırım yaptı. Bu anlamda ideolojik tercihlerini dış politikanın gerekliliklerinin önüne alan ülkelerde bir takım tıkanmalar yaşanabilir. Türkiye'nin bu anlamda ufkunu çeşitlendirmesi ve farklı alanlara açabilmesi lazım. Tek merkezli bakış Türkiye'nin farklı alternatiflere, gerektiği zamanda ve doğru bir zamanlama ve doğru bir stratejiyle yönelmesine engel olmamalı. Mesela Çin büyüyor. Dünya'nın ikinci büyük ekonomik gücü şu anda. Türkiye'de Çince bilen kaç adam var, kaç akedemisyen var. Niye? Çünkü, Çin bizden çok uzakta görünüyor. Halbuki dünyada artık hiç bir şey o kadar uzakta değil. Tüm küreyi görebilme ve tüm finans ve insan dolaşımlarını, kültürel değişimleri görebilmek lazım. Bu noktada bir ülkenin temel tercihleriyle uluslararası konjonktürün realiteleri arasında her zaman bir anlam ilişkisi kurmak gerekir.

LONCA: *Teşekkür ederiz.*

Türkiye, bulunduğu konum itibariyle tek büyük aktörle sürekli ittifaka dayalı bir dış politika geliştiremez.

AB-KIBRIS
RÖPORTAJ

Yusuf KAPLAN

Batı, Türkiye'nin Osmanlı Misyonuna Dönmesinden Korkuyor!..

LONCA: *Avrupa Birliği sürecinde Türkiye sürekli olarak sorunlarla karşılaşıyor. Son zamanlarda da Türkiye'nin önüne bir takım ciddi konular geldi. Kıbrıs konusu var, Avrupa Ordusu konusu var. Son gelinen süreci nasıl değerlendiriyorsunuz.*

YUSUF KAPLAN: Bu süreç karmaşık bir süreçtir. Türkiye dış politikada nasıl bir strateji izleyeceğini bilmiyor aslında. Nasıl yol izleyeceğini belirleyebilmiş değil. Mesela bir taraftan Kıbrıs'ta statükoyu korumaktan yana. Sadece Kıbrıs'ta statükoyu koruyor, diğer dış politika alanlarında bunu korumuyor gibi bir anlayış var. Onun için bunu vurgulamak gereği hissettim. Bu bir stratejisizliğin getirdiği sonuç diyecektim ama, Türkiye bunu aslında strateji olarak benimsiyor. Fakat bu, işe yarayan bir strateji değil. Kıbrıs için

AB ve Amerika Türkiye'nin ne fazla büyümesi ne de fazla küçülmesini istemiyor. Türkiye'nin büyümesi bulunduğu coğrafyada yüz yıl önceki haritaları hatırlaması, dolayısıyla Osmanlı'nın misyonunu yeniden üstlenmeye kalkışmasını Batılılar çok ciddiye alıyorlar.

statükonun korunması anlamlı olabilir. Osmanlıdan itibaren toprak kaybeden Türkiye ilk kez kendisine ait olmayan bir toprak bütünlüğünü ele geçirmiş durumda. Burada Avrupalıların ve Amerikalıların hazmedemediği bir durum var. Tabi bunlar kamuoyu önünde konuşulmuyor. Daha da doğrusu bunu bu şekilde gündeme getirmek diplomatik değil. Türkiye'nin dış politikada başının ağrıtılmasının nedeni bu. Diğer dış politika alanlarında Türkiye'nin önüne problem çıkartılmasının nedenlerinden biri de bu. Dolayısıyla Türkiye'nin dış politika yapıcıları biraz çekinselerde bu statükoyu korumaya çalışıyorlar. Türkiye'de hariciye güçlüdür. Osmanlı'dan kalan geleneği sürdüren kurumlardan birisidir hariciye. Bu anlamda Kıbrısla ilgili konularda başarılıdır hariciye. Ama genel anlamda Türkiye'nin dış politikasında, AB ile ilişkilerde yaşanan spesifik sorunlarda, Türkiye'nin politikalarında bir tutarsızlık vardır. O tutarsızlık da Türkiye'nin kendisinden kaynaklanan bir tutarsızlıktır. Duruşundan kaynaklanan, toplumla devlet arasındaki ilişkiden kaynaklanan bir tutarsızlıkdır o. Bu, modern Türkiye'yi kuran temel dinamiklerin problemli olmasından kaynaklanıyor.

LONCA: *Bu bir çelişki değil mi? Yani bir taraftan AB'ne girmeye adeta kilitlenen ama, birliğe giriş için önüne konulan yol haritasına uygulamakta ayak sürüyen, yerine göre direnen bir Türkiye var. Bunu nasıl yorumlamak gerekir?*

KAPLAN: Bu biraz önce bahsettiğim tutarsızlıkların bir sonucu. Bir defa şöyle söylemek lazım, bana göre Türkiye AB'ne girmek istemiyor Türkiye Batı'nın yörüngesinde olmak istiyor. O yörüngede kalarak işi götürmeye çalışıyor. Özellikle son birbuçuk senede bu netleşti. Gerek askeri elit, gerekse sivil bürokrat elitin belirgin bir kısmı Türkiye'nin Avrupaya girmesine karşı. Çünkü Türkiye'nin AB'ne girmesiyle birlikte herşey yeniden dizayn edilecektir. Siyasi ve ekonomik aktörlerin hepsi değişecek. Askeriyenin konumu da bir şekilde değişecek. Bunu insanlar kabul etmek istemiyor. AB'de aslında toplumun iradesinin yansımasını, dolayısıyla demokrasinin, hukukun üstünlüğünün, özgürlüklerin hakim olması demek olan böylesi bir değişimi istemiyor. Burada hem AB bir ikilemde hem de Türkiye. İkisi de işi nasıl halledeceğine karar verebilmiş değil. AB ve Amerika'nın burada izlediği bir strateji var. Türkiye'nin ne fazla büyümesi ne de fazla küçülmesi. Türkiye'nin büyümesi bulunduğu coğrafyada yüz yıl önceki haritaları hatırlaması, dolayısıyla Osmanlı'nın misyonunu yeniden üstlenmeye kalkışmasını özellikle Amerikalılar çok ciddiye alıyorlar. İsmail Cem'in izlediği politikalar bu anlamda AB'ni de Amerikalıları da ürküttü. Son birbuçuk senede olumlu bir gelişme var aslında. Türkiye AB'ne girmek için değil, AB'ni de Amerikayı da biraz köşeye sıkıştırmak için veya Türkiye'nin üzerine daha fazla gelmelerini önlemek için, dış politikadaki kartlarını artırmaya çalıştı. İsmail Cem özellikle böyle birşey yaptı. Mesela ilk defa modern Türkiye'nin bir dışişleri bakanı "Türkiye sadece Türkiye Cumhuriyetinden ibaret değildir. Türkiye aynı zamanda Osmanlı demektir, İslam medeniyeti demektir" anlamına gelen şeyler söyledi. Ayrıca küresel düzlemde diğer aktörlerle birlikte Avrupa ve ABD'ye karşı, en azından oluşturulacak bloka katılabileceğine dair veya ABD ve Avrupa'nın ortak geliştirecekleri stratejilerin dışında strateji geliştirebileceğine dair çok ciddi adımlar attı. Mesela Rusya ile kritik zamanlarda hiç vakit kaybetmeden birinci derecede ilişkileri güçlendirdi. Sonra Genelkurmay Başkanı'nın Çin seyahati oldu. Bunlar dış politikada önemli şeyler. Bu gelişmeler biraz ümitlendiriyor. Daha önce ifade ettiğim Türkiye'nin dış politikasındaki kendi iç tutarsızlığından kaynaklanan problemlerle bu söylediğim politikalarda bir çelişki olmuyor mu? diye sorabilirsiniz. Türkiye'nin ne büyümesini ne de küçülmesini istiyorlar. Ama Türkiye'nin kendi içinde şöyle bir korkusu var. Dikkat edin, dünyada Türkiye kadar "etrafım düşmanlarla çevrili" diyen bir başka ülke yoktur. Yani falan ülke benim düşmanım diyen ülkeler var, ama tamamiyle etrafım düşmanlarla dolu diyen bir ülke yok. Böyle bir retorik yok. Bunun haklı gerekçeleri de var, haksız gerekçeleri de. Haklı gerekçeyi ciddiye almak gerek. Avrupalılar ve Amerikalılar

Türkiye dış politikada nasıl bir strateji izleyeceğini bilmiyor. Mesela bir taraftan Kıbrıs'ta statükoyu korurken, diğer dış politika alanlarında bunu korumuyor gibi bir anlayış var. Bu bir stratejisizliğin getirdiği sonuç diyecektim ama, Türkiye bunu aslında strateji olarak benimsiyor. Fakat bu işe yarayan bir strateji değil.

Türkiye açıktan İsrail politikalarını desteklemesin, İsrail'in bütün Ortadoğu politikası çöker. Amerika'nın bölgedeki hegemonyasını tartabilecek bir yörünge değişimine kalkışmış olsun, Amerika'nın hegemonyası kısa vadede çatırdar orta vadede çöker.

Osmanlıyı çok iyi biliyorlar. Osmanlı İmparatorluğu, bir İslam medeniyeti olarak Avrupa'nın içlerine kadar girebildiği ve Avrupa'nın düzenini çökerttiği en büyük girişim. Roma imparatorluğundan sonra düzenini çökertebilen ve Roma gibi yeniden toparlanmasını önleyen en önemli girişim. Endülüsle karşılaştırıldığında, siyasi strateji açısından çok daha önemli. Çünkü çöküşü 250 yıl süren bir deneyim bu. Bu misyonun yeniden toparlanabileceği konusunda Avrupa ve Amerikalıların çok büyük bir korkusu var. Artı geç çökmesi bizim elitleri de korkutuyor. Yani harbiyeye veya genelkurmaya gidin dikkatinizi çekecek şey Osmanlı haritalarıdır. Aslında enterasan bir şekilde orduda da böyle bir bilinç var. Yani bizim elitlerin korkusu dediğim şu. Osmanlı gibi bir ülke çökertilebilmişse, Türkiye gibi bir devletin çökertilmesi biraz daha kolaydır. Bizimkiler içeriye dönük mesaj veriyorlar, ama asıl mesajı biraz da dışarıya veriyorlar. Daha doğrusu burada bocalıyorlar. O korkuyu atamadıkları için içerde de, iç düşman diye bir konsept geliştiriyorlar. Böylesi bir psikolojiyle hareket eden bir ülkenin tam tersine iç düşman hikayesini ortadan kaldıracak stratejiler geliştirmesi lazım. Bu anlamda televizyonlarda yayınlanan irtica raporlarını iğrenç buluyorum. Milletle savaşmanın mantığı yok. Türkiye'nin bu kadar köşeye sıkıştırıldığı bir yerde toplumun dinamizmini harekete geçirmek varken, tam tersine toplumu çökertecek politika izlemenin mantığını anlayabilmiş değilim. Yani devletin burada müthiş çelişkili bir politikası var.

LONCA: *Efendim o çelişkiyi ifade etmek istiyordum. Yani bir taraftan Osmanlı haritaları var. Bundan korkan bir Batı bloku diğer taraftan bu misyonun güçlendirebileceği bir Türkiye var. Bu anlamda Batı Türkiye'nin önünü tıkamak istiyor, diğer taraftan Türkiyede bütün bu olanların farkında olmasına rağmen, kendi içinde bu misyonu Türkiye'ye kazandıracağını düşündüğü toplum kesimleriyle mücadele ediyor. Sizin ifadenizle milletle savaşıyor. Anlattıklarınızdan yola çıkarak AB'nin Türkiye'yi içine almayacağını düşünüyorsunuz. O takdirde Türkiye tamamen yalnızlaşacak. Türkiye'nin alternatif politikaları var mı? Ve bu politikalar doğru bir süreçte gidiyor mu?*

KAPLAN: Bir defa şunun altını çizmek lazım ki; Türkiye'ye dışardan çok ciddi ama halk tarafından hissedilmeyen bir baskı var. Bizim elitleri bu anlamda takdir ediyorum. Devasa bir imparatorluk kurma deneyiminden kaynaklanan bir psikoloji bu. Bunu çok fazla topluma yansıtmıyorlar. Sıradan askeri yönetimi olan bir ülke gibi, kitleleri manipüle edecek politikalar geliştirme yoluna gitmiyorlar. Amerika şimdi Irak'ı vurmak istiyor. Irak'ın vurulması Türkiye'nin vurulması demek aslında. Aslında 2.Dünya Savaşı'ndan sonra dünyadaki stratejik dengeler çok ciddi bir şekilde değişti ve Batı'lıların temsil ettikleri uluslararası politikaların bittiği bir dönem oldu. Bir defa Avrupa fiziksel coğrafyasına hapsoldu. Onun yerini Amerika almaya başladı, ama diğer taraftan dünya tarihine Sovyetler ve ardından Bağımsızlar çıktı. Çin geleceğine dair çok önemli işaretler verdi. İslam Dünyası'nda önceki yüzyılda sömürgeciliğe karşı destansı bir direniş olmuştu. 20 yüzyılda ise diğer Doğu dinlerinde yaşanan çözülme süreci müslümanlık için sözkonusu olmadı. Yani hala canlılığını sürdürdüğü gözlendi müslümanlığın. Müslümanlığın siyasi proje geliştirebilecek kadar hem psikolojik olarak hem fiziksel olarak yani ekonomik, siyasi ve kültürel birlikler olarak proje geliştirebilecek bir dinamizmi olduğu ve halen sekülerleştirilemediği görüldü. Dünyanın hiç bir yerinde Osmanlıdan sonraki gibi bir vakum, bir boşluk oluşmadı. Bu vakumun Osmanlıdan sonraki coğrafyada oluşan ülkeler tarafından, ilk önceleri ekonomik işbirliği, daha sonra kültürel işbirliği projeleriyle, siyasi birliktelikler olmasa bile ortak siyasi ve askeri projeler geliştirilerek, Osmanlı'nın yeniden canlandırılabileceğ ihtimalini gördü Amerikalılar. 1950-60'lardan sonra Amerikalıların geliştirdiği stratejileri birinci ayağını İslam medeniyetinin yeniden tarih sahnesine çıkmasını sağlayabilecek, dolayısıyla tarihin yazılmasında yeniden önemli bir aktör olacak konuma gelmelerini önlemek oluşturdu. Biraz geniş bir perspektiften bakıldığında bunu açıkca görmek mümkün. 1970'lerin sonunda İran'da devrim olunca Amerikalılar bu işin

olabileceğini görerek çok tedirgin oldular. Yani İran Devrimi'nin benimsenip benimsenmeyeceği tarafları ayrı tutuyorum, ama tarihin dönüşümü açısından önemli bir noktadır. İran'nın bölgede izlediği politikalar Türkiye'yi bile şaşırtıyor aslında. Mesela Türki Cumhuriyetlere İran yerleşmiş durumda. Burada Amerikalıların izlediği stratejilerin şimdi gerçekleşmeye başladığını görüyoruz. Teorik olarak belirlenen stratejiler gerçekleşmeye başladı. İlk önce Körfeze yerleştiler. Sonra Balkanlara yerleştiler, şimdi de Orta Asya'ya yerleşiyorlar. Bence birincil hedef Türkiye. Spesifik olarak Türkiye, genel anlamda ise İslam toplumlarında ortak bütüncül hareketin önlenmesi. Ondan sonra Almanya ve Japonya'yı durdurma.. İki ülkenin en önemli eksikliği orduları yok. Ordusu olmayan hiç bir güç tarihte başarılı olamamış. Ne kadar güçlü ekonomik dinamizminiz olursa olsun, o dinamizmi koruyabilecek bir sopanız yoksa ayakta duramıyorsunuz. O yüzden ben şahsen Amerika'nın Türkiye ile ciddi bir şekilde oynadığını düşünüyorum. Bizim elitlerimiz bunu farkediyorlar ama buna nasıl bir tepki verebileceklerini bilemiyorlar. Kıbrıs ve Avrupa Ordusu konusunu çok daha geniş bir zaman dilimine yayarak tepkisini iletmeye çalışıyor. İsmail Cem'in izlediği politikalarda Amerikalıları ve Avrupalıları ürküten bir şey var. Ekonomi çökmüş, ülke boğazına kadar sorunlarla boğuşuyor ama bu adamlar nasıl oluyor da bizimle masada sonuna kadar pazarlık yapma cesaretini buluyorlar ve diplomatik bir dille onbeş sene sonrasına yönelik politikalar geliştirebiliyorlar diye düşünüyorlar.

Türkiye'nin elinde çok ciddi imkanlar var. Bunu herkes biliyor. Mesela Türkiye açıktan İsrail politikaların desteklemesin, İsrail'in bütün Ortadoğu politikası çöker. Eğer Türkiye Amerika'nın bölgedeki hegemonyasını tartabilecek bir yörünge değişimine kalkışmış olsun, Amerika'nın hegemonyası kısa vadede çatırdar orta vadede çöker. Türkiye bu imkanların farkında, ama bu imkanları harekete geçirmenin aynı zamanda Türkiye'nin yokedilmesi anlamına gelebileceğini de düşünüyor. Bütün medeniyetlerin beşiği bu coğrafya. Türkiye'nin hinterlandı bir taraftan doğu medeniyetlerinin, mezepotamya uygarlıklarının beşiği. Dolayısıyla Osmanlı dönemi de zaten bütün bu medeniyetlerin üzerine kurulmuş.

LONCA: *Peki Türkiye ne yapmalı?*

KAPLAN: Bir defa içerdeki dinamikleri bastırmak yerine, güçlendirmenin yollarını aramalı. Bunu usturuplu bir şekilde yapabilir. Mesela, toplumun iradesinin her bakımdan ülkenin geleceğine yansıtılmasını istiyorum diyebilir. Amerikalılar Ortadoğu'da demokrasinin yerleşmesini aslında istemiyorlar. Bunu Türkiye'de de istemiyorlar. İstiyor gibi görünüyorlar. Bizim elitler de istemiyor. Çünkü, şu an hakim olan elit sınıf çok ciddi bir şekilde gidecek. Özal'ın oluşturmaya çalıştığı bir şey vardı onu çökertmeye çalıştılar. İlk defa Anadolu insanını bürokrasi ve teknokrasiye yerleştirdi. Özal'ın geliştirdiği bu atılımı bitirmeye çalıştılar. Bitirebilirler mi bilmiyorum? 28 Şubat'la uygulanan politikalar özellikle ekonomiye müthiş bir darbe vurdu. Toplum kendi içinde ekonomik kalkınma örgütleri kuruyor. Ve hakim ekonomik iktidarla boy ölçüşecek bir güç gösteriyor. Ve siz de bunu yok etmeye çalışıyorsunuz. Böyle bir saçmalık olamaz. Türkiye'nin dışarda çok ciddi bir ekonomik gücü var, ama bu gücü harekete geçirmeye çalışmıyor. Ne kadar şaşkın bir vaziyete düşüldüğünü şuradan anlayabilirsiniz. Avrupa'da 5 milyon Türk var. 25-30 milyon civarında müslüman varlığı sözkonusu. Türkiye bunları harekete geçirebilse Avrupalıları da Amerikalıları da köşeye sıkıştıracak stratejiler geliştirebilir. Ama ne yapıyor? Kendi vatandaşlarının bile Avrupaya asimile olmasını istiyor. Bu kafa Türkiye'yi hiç bir yere götürmez. Hiç bir ülke böyle bir politika izlemez. Türkiye kendi dinamiklerini olumsuzlamak yerine, tarihinden ve deneyimlerinden aldığı birikimleri harekete geçirmeli. Bir şekilde Türkiye kendisiyle barışık olmak zorunda.

LONCA: *Bu güzel sohbet için çok teşekkürler ederiz.* ❑

Türkiye kendi dinamiklerini olumsuzlaştırmak yerine, tarihinden ve deneyimlerinden aldığı birikimleri harekete geçirmeli.

AB-KIBRIS
YORUM

Prof.Dr.Erol MANİSALI

Türkiye AB'ne Alınmayacak!..

AB, 'Kıbrıs meselesini benim istediğim gibi çözeceksin' diye dayatıyor. 'Aksi halde seninle ilişkilerim gelişmez' diyor. Aynı ülkenin içinde gibi 'sınır kalkınca sorunu içeride çözelim' demiyor, önce AB kanalıyla Yunanistan'ı dolaylı ilhak etmek istiyor. Çünkü yarın Türkiye'nin AB'ye alınması kesinlikle söz konusu değil.

Farklı Modeller

Norveç halkı da AB'ye girmek istemedi. Petrolü bulduktan sonra çok zengin oldular. AB bütçesine zengin bir ülke olarak fazladan bir katkıda bulunup, diğer ülkelerin vatandaşlarını zengin etmek istemedikleri için katılmak istemediklerini belirttiler. İsviçre de katılmadı. Ama Avrupa Ekonomik Bölgesi çerçevesinde, bir nevi serbest ticaret bölgesi olarak, AB pazarıyla bütünleşme iiçindeler. Tabii ki bizim gibi tek yanlı bir bütünleşme değil. Avrupa Ekonomik Bölgesi Anlaşması dengeli, Norveç'in ulusal çıkarlarını 15'ler karşısında koruyan bir anlaşmadır.

Biz 1995'de tam üye yapılmadan, bir tam üye gibi yükümlülük aldık. Şu anda Türkiye'nin AB karşısında ekonomik, ticari vb yükümlülüğü bir tam üyeymişiz gibi elimizi taşın altına sokmaktadır. Buna karşılık tam üyeliğin hiçbir artısından yararlanamıyoruz. Kurumlarda yer alamıyoruz, mali yardım verilmiyor, işgücü serbest dolaşımından insanım yararlanamıyor. Tamamen tek yanlı bir düzenleme. Zaten Aralık 1999'daki Helsinki Doruğu'nda Türkiye'nin aday yapılmasının arkasında iki neden var. Bunlar:

1. 1995'te kurulan tek yanlı ve AB yararına çalışan statüyü sürdürebildiği kadar sürdürmek. 20, 30, belki 40 yıl.

2. Türkiye üzerindeki bazı hesapları ve dayatmalarıyla önemli konularda bazı ödünler almak. Ege, Kıbrıs, Güneydoğu hatta Ermeni Meselesi...

Dolayısıyla Türkiye'nin 1999'da aday yapılması, Türkiye'nin AB'ye alınmasını amaçlamıyor. O, yakamıza takılan göstermelik bir rozettir. Çünkü Türkiye'nin aday yapılması, AB için yükümlülük getirmemektedir. Bizi aday yapmadan 2-3 ay önce, Ekim 1999'da AB'nin genişleme politikasını değiştirdiler. Genişleme politikasında AB, dışarıdaki ülkelere karşı, adaylara karşı inisiyatifi tamamen Brüksel'e veren bir mekanizma kurdu. Bu yeni genişleme

politikasının ilkeleri de şunlardır:

1. Bir ülkenin aday olması ileride mutlaka tam üyelik görüşmelerine geçileceği sonucunu doğurmaz.

2. AB'ye hiçbir mali yükümlülük getirmez.

3. Aday, bütün ev ödevlerini yapsa, AB'ye girmeye hazır olsa bile o ülkenin girişi AB içinde ekonomik, sosyal ve siyasal sorunlar yaratıp, dengeleri bozuyorsa, AB o ülkeyi almaz.

Sanki Türkiye için yazılmış bir yeni genişleme politikası metni. Olayın bir de başka bir yönünü iinceleyelim. 12'ler diye adlandırılan ülkeler vardır. Bunlar yakın zamanda AB'ye alınabilecek ülkeler. Başta Macaristan, Çek Cumhuriyeti, Slovenya... Zaten onlar entegre olmuş durumdalar. Bulgaristan ve Romanya onlardan evvel aday oldular ama 'onların durumlarını da 10 yıl sonra bir daha değerlendiririz' diyorlar. Moralleri bozulmasın diye de '6-7 sene sonra tam üyelik görüşmelerine başlarız' diyorlar. Bu görüşmelerden 5 sene de çıkabilir, 25 sene de...

Kim Daha Avrupalı?

Türkiye bugün 65 milyon ve genç bir nüfusa sahip. Nüfus artış oranı onlara göre çok yüksek. AB, Türkiye'yi alacak da Ukrayna'yı dışarıda mı bırakacak, Rusya Federasyonu'nu dışarıda mı bırakacak? Herhalde Rusya Federasyonu, Türkiye'den çok daha Avrupalıdır onların gözünde.

Buna bir de Türkiye'de yetişmiş bir insan olarak, Erol Manisalı olarak bakmayalım. Kitaplara bakalım. Tarih, sosyoloji, siyaset kültürü olan kitaplara şöyle bir baktığımız zaman, Türkiye'yi Avrupa'nın nasıl algıladığına baktığımız zaman Türkiye, Rusya'dan da, Ukrayna'dan da, Beyaz Rusya'dan da çok daha gerilerdedir. Türkiye Asya'nın, Doğu'nun, Avrupa'nın dışında, Avrupa'ya yabancı kabul edilen bir ülkedir. Bu konu hakkında Avrupa'da iki tane ciddi araştırma yayınlandı.

On bin denekli, Türkiye-AB ilişkilerini inceleyen bu araştırmalardan birinde; AB üyesi ülkeler iiçinde sokaktaki insanın %21'i Türkiye içeri girsin derken, %79'u Türkiye Avrupa'nın dışında kalsın diyor. %80 dolayında Türkiye karşıtlığı var. Bu araştırmanın sonuçları medyada özel olarak yer aldı. Araştırmayı yönlendiren kurum yanlış yönlendirme yaptı. O oranları nasıl değiştirmişse %30 -70 oranında değiştirmişler.

Giriş özetini okuduğum kapsamlı araştırmada da 5 Avrupalıdan 4'ü Türkiye'nin AB'ye girmesine karşı. Üstelik bu sokaktaki insanlar, genellikle Türkiye'nin AB'ye üye olduğu zaman katlanacağı yükleri bilmez. İşgücü dolaşımının serbest olacağını, yardımları, bir kısmı bilir, bir kısmı bilmez. 'Girsin canım, ne olacak' diye bakanlar da Antalya, Bodrum, Marmaris'e gelip turistik gezi yapanlar. AB'nin Avrupa'ya getireceği gelir transferi açısından yükümlülüklerini tam olarak bilmediği için bunu iyimser bir şey olarak görmekte. Türkiye'nin tam üyeliği durumunda Avrupa'nın ödeyeceği bedel çok daha keskin olurdu. %5, %95 gibi bir noktaya çekilebilirdi.

'Gelecek Sene' Diye Diye...

Türkiye gelecek sene tam üyelik görüşmelerine başlayacak ve bunu politikacılar söylüyor. 1995 yılında da bu ifadeleri duymuştuk. 1995 yılında Gümrük Birliği Belgesi imzalanırken o zaman şunu söylemişlerdi. 'Bir veya en fazla iki yılda AB'nin içindeyiz'. Gazetelerde bunlar yer aldı, politikacılar söyledi. Dinleyenlerin yanlış yönlendirilmiş olmasından ve doğal olarak konuyu teknik olarak iyi bilmemesinden dolayı insanlar bu şekilde istismar edildi. Bazı siyasi liderlerle bu konuyu son 6-7 yıl içinde baş başa konuştum. Yalnız konuştuğum zaman bana hak verdiklerini gördüm. 3-5 ay sonra veya bir iki sene sonra bana haklısın diyen siyasiler başka şeyler söylemeye başladılar.

Kıbrıs'ın Kaderi

Kıbrıs'ta iki devlet var. Güney Kıbrıs Rum kesimi ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC). AB Türkiye'yi on veya sekiz sene sonra alacak olsa şunu demesi gerekmez mi? 'Ben şimdi Türk Devleti'ni de alayım, Rum Devleti'ni de... On sene sonra üçünü birlikte alırım. Nasıl olsa sınırlar kalkacak, işgücü dolaşımı serbest olacak, tek vatandaşlık olacak o zaman. Zaten içeride kendiliğinden çözülmüş olur'. Öyle demiyor, 'Kıbrıs meselesini benim istediğim gibi çözeceksin' diyor ve bunu da dayatarak söylüyor. 'Aksi halde seninle ilişkilerim gelişmez' diyor. 'Aynı ülkenin içinde gibi sınır kalkınca sorunu içeride çözelim' demiyor, önce AB kanalıyla Yunanistan'ı dolaylı ilhak etmek istiyor. Çünkü yarın Türkiye'nin AB'ye alınması kesinlikle söz konusu değil.

Kıbrıs Rum yönetimi AB'ye tam üye olursa, bunun doğuracağı sonuçlar şunlardır:

1. Kıbrıs Rum yönetimi, Yunanistan'a ilhak edilmiş olur. Yerleşim serbestliğinden, dış politika, dış savunma, dış ekonomik ilişkilerde, AB şablonu içine giren Kıbrıs Rum yönetimi, "öncelikle Yunanistan ile ekonomik, sosyal, politik ve askeri entegrasyona" gitmiş olur.

2. Tüm adayı temsilen, Kıbrıs Cumhuriyeti olarak AB üyesi durumuna gelen Rum yönetiminin talebi üzerine, KKTC üzerinden artık yalnızca Rum yönetimi değil, tüm AB, bir bütün olarak baskı yapar ve Türkleri, aynen Batı Trakya Türkleri gibi herhangi bir azınlık durumuna getirir.

Bu bakımdan, Türkiye, Rum yönetiminin AB üyeliğine kesinlikle karşı çıkmalıdır. Ankara ancak, adada iki devletin varlığı kabul edilir ise sadece Kıbrıs devletinin AB'ye üyeliğine evet diyebilir.

Hıristiyan Kulübü

AB, açık olarak söylemese de bir Hıristiyan kulübüdür. Artık televizyonları buradan çok rahat seyredilebiliyor. Açtığınız zaman Avrupa'nın kanallarını, uydu yayınında kanalların 4/3'ünde ne vardır: Kilise ve ayin... Avrupa kozmopolit değildir. Hatta iki yıl önce Avusturya'da aşırı sağ muhafazakâr parti koalisyona girdi. Hayder'in partisi. Doğu tehdidi kalktıktan sonra Doğu'dan tehdit gelmesin diye, kendi içindeki bu kimlik meselelerini bir kenara itmişler. SSCB tehdidi kalkınca artık kendi doğal tarihsel gelişimlerine kültür de dahil olmak üzere daha farklı bakmaya başladılar. Dışarıya farklı bakmaya başladılar. Yukarıdakiler ve aşağıdakiler, içeridekiler ve dışarıdakiler diye.❑

Türkiye, Rum yönetiminin AB üyeliğine kesinlikle karşı çıkmalıdır. Ankara ancak, adada iki devletin varlığı kabul edilir ise, sadece Kıbrıs devletinin AB'ye üyeliğine evet diyebilir.

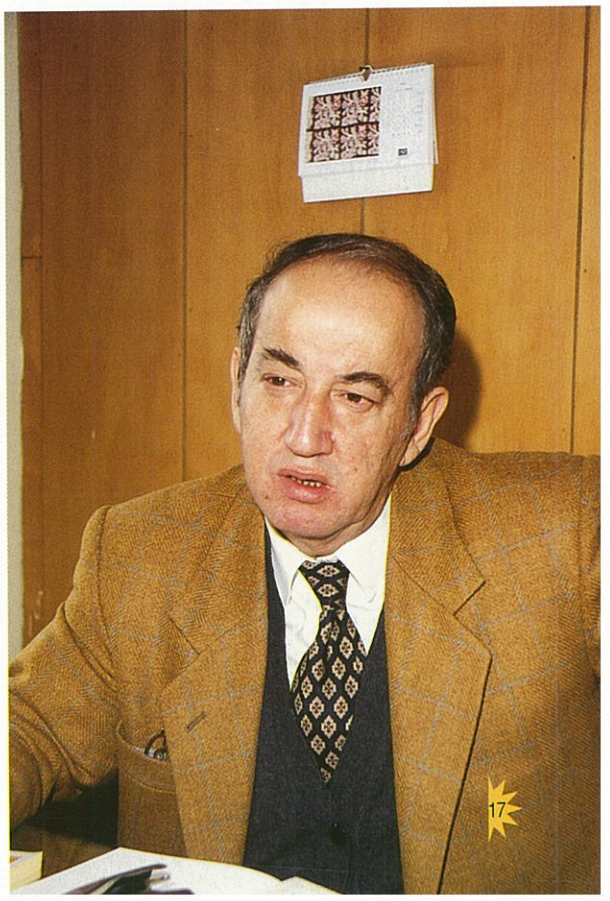

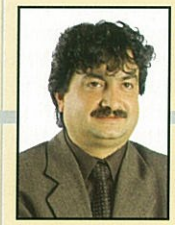

AB KIBRIS SOHBET

Yard.Doç.Dr.Şaban ÇALIŞ

Kıbrıs, Helsinki'de Zora Sokuldu

LONCA: *Daha önce Türkiye AB İlişkilerinde genel bir konu ortaya çıkar ve onun üzerinde müzakereler yapılırdı. Şimdi birden konular çeşitlendi, Kıbrıs meselesi, Avrupa Ordusu meselesi, ve Türkiye'nin geriye atılan üyelik müzakereleri.. Neden bu noktaya gelindi?*

Şaban ÇALIŞ: Türkiye-AB ilişkilerinde gelinen noktayı, herkesin yaptığı gibi bir komplo teorisiyle açıklayacak değiliz. KonularI bir art niyet çerçevesinde analiz etmek yanlış olur. Hadise belki fizikteki ivme konusuyla açıklanabilir. Yani hadiselerin birim zamanda almış olduğu yol, sona doğru hareketlenir, çeşitlenir. Demek ki; AB-Türkiye ilişkilerinde son dönemlerde ortaya çıkan bir takım konularda sona doğru bir gelişmenin olduğunu bilmemiz gerekiyor. Bu son, sadece Türkiye'yi ilgilendiren bir son da değil. Hem AB, hem Kıbrıs, hem de buna paralel olarak Türkiye açısından -sosyal hadiselerde elbette ki mutlak bir son yoktur ve tabii ki her son bir başlangıçtır ama- en azından tarihsel olarak, bilinen bir ara noktaya doğru mesafe alındığı da bir gerçek. Daha önce Türkiye AB ilişkilerinde ön plana çıkan ekonomik boyutlu meselelere, siyasal boyutlu yeni konuların eklenmiş olmasını da bu çerçevede değerlendirmek gerekir diye düşünüyorum. Olayı geniş bir perspektiften görebilen insanlar açısından bütünleşme teorilerinde de zaten teorik tartışmaların yapıldığı alanlar itibariyle önce bir serbest ticaret alanı ortaya çıkar. İkinci aşama olarak Gümrük Birliği (GB) oluşturulur. Tabi mutlaka bir takım ara sorunlar vardır. GB'nden sonra gelen, ekonomik bir bütünleşme sürecidir. Ekonomik bütünleşme gerçekleştirildikten sonra siyasal içeriğe doğru kayma olur. Dolayısıyla AB, bu günkü geldiği konu itibariyle, siyasal bütünleşme sürecine doğru yol aldı. Bu anlamda AB, hem kurumsal, hem de kurumların fonksiyonu anlamında, kendine has bir çerçeve oluşturarak, ulus devlet dediğimiz birimlerin, kendi egemenlik haklarını bir üst kurula devrederek, insanlık tarihinin belki en orijinal yapısına doğru gitmektedir. Çünkü AB dediğimiz varlık, bir federal fonksiyon olarak ortaya çıkıyor değil. Ama üniter bir yapı da değil. Federal bir fonksiyonla bir takım benzerlikler olmasına rağmen, ulus devletlerin formlarını da aynı zamanda koruyan bir yapıdır. AB'nin bu gün gelmiş olduğu bu nokta, hem en güçlü hem de en zayıf olduğu noktadır. Yapıdaki hareketlilik de buradan kaynaklanıyor.

LONCA: *En zayıf ve en güçlü noktaları biraz açar mısınız?*

ÇALIŞ: En güçlü olduğu nokta ekonomik alandır. Çünkü ekonominin olmazsa olmaz şartlarından bir tanesi olan, parasal birliğe geçmişlerdir. Bu, AB'nin güçlü olduğunu gösterir. Ancak zayıf olduğu nokta da burada yatıyor. Çünkü bir devleti devlet yapan önemli unsurlardan biri para, biri sınır, diğeri bayraktır. Bütün bunlar egemenliği ilgilendirir. Parçalanmış bir egemenlikle, AB'nin kendi bütünlüğünü bundan sonra nasıl götürebileceği konusu esas tartışılması gereken taraftır. Ulus devletlerin parçalandığını ve zayıfladığını düşünün. Ortaya çıkan varlık, ulus devletler kadar egemenlik konusunda sıkı bir varlık değildir. Dolayısıyla problem burada kilitlenmektedir. Bundan sonra motor nasıl devam edecektir? sorusu ciddi bir konudur. Bu noktadan sonra ortaya çıkabilecek olan AB'ndeki herhangi bir sıkıntı, doğrudan modelin içerisine bir eleştiri olarak dönecektir.

LONCA: *Böyle bir bunalım olacaksa sizce bu ne kadarlık sürede belirginlik kazanır?*

ÇALIŞ: Öncelikle burada bir bunalım beklemiyorum. AB'ndeki hareket bir bisiklet hareketine benzer. Bisiklette hareket ettiğiniz sürece ayakta durabilirsiniz. AB'de sürekli hareket halinde olduğu sürece devam edecek olan bir yapıdır. Şimdi gelinen nokta itibariyle, AB eğer bu noktada durmaya kalkarsa o zaman bu sorun ciddi biçimde gündeme gelecektir. Mesela Dolar karşısında Euro'nun tutunamaması gibi bir risk söz konusu olabilir. Bu her zaman olabilecek bir risktir. Ama ben bu riskin Avrupa'nın gelişim tarihi açısından atlatılamayacak bir risk olmadığını düşünüyorum. Eğer bu ortaya çıkan sıkıntıyı aşamayacak olursa, bundan sonra artık bütün eski defterler ortaya dökülecektir. Parasal birlik bir egemenlik ve siyasal konu olduğu için, birliğin başka bir entegrasyon sürecine girdiğinin de sembolü. Avrupa Ordusu meselesi de bunun bir parçasıdır. Entegrasyon hareketinin kendisi bir dış politika boyutunu işin içine sokmuştur. Yani konudaki çeşitlenme entegrasyonun geldiği aşama açısından önemlidir. Bu bir. İkincisi, Kıbrıs konusu sona doğru yaklaştığı için, Güney Kıbrıs Rum Kesimi diye isimlendirdiğimiz bölgenin Avrupa'ya entegrasyonu da sona doğru yaklaşmış vaziyettedir. Güney Kıbrıs Rum Kesimi AB ile 1980'li yıllarda bir GB oluşturmuştur. Bu 1974'ten sonra Türkiye'nin, Kıbrıs'ta neler oluyor konusuna uzaktan bakmasını, yani meseleye kendi etnosentrik düşünce tarzı itibariyle değerlendirmesinin bir uzantısıdır. Kıbrıs bugün gelinen nokta itibariyle, yeni ortaya çıkmış bir mesele değildir. Güneyli Rumlar önce GB'ni gerçekleştirmiş. Oysa Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni bizden

Türkiye kendi örmüş olduğu tarihsel çorabı başına dolamış vaziyettedir. Bir özeleştiri olarak değerlendirecek olursak, konunun işin içinden çıkılmaz bir vaziyete gelmiş olması, Türkiye'nin takip etmiş olduğu politikaların bir sonucudur.

tanıyan yok. AB de KKTC'ni tanımıyor. Dolayısıyla bizim Güney Kıbrıs Rum Cumhuriyeti diye hitap ettiğimiz varlık, AB'ne göre Kıbrıs Cumhuriyeti adına hareket etmiş ve Kıbrıs Cumhuriyeti adına AB'yle ortaklık kurmuşlardır. 1990'lı yılların başında Rum kesimi AB'ne başvurmuş AB'de müzakerelere başlanması konusunda konsey kararı almıştır. Yani bizim AB'ne başvurumuz üst kanalda bekletilirken, Rumların hem de tüm Kıbrıs adına yapmış oldukları başvuru AB tarafından olumlu karşılanmıştır. Türkiye'nin tavrı bu dönemlerde "dur bakalım nereye gidecek" politikası olmuştur. Oysa hadise geçiştirilecek bir konu olmayıp, tam üyeliğe giden bir sürecin başlatılmasıdır. Sonraki gelişmelerde de, Türkiye'nin bu konuda çok rahatsız olduğunu söylemek de biraz yanlış olur. Çünkü 1993 yılında Avrupa Konseyi, birliğe tam üyelik müzakerelerine başlama kararı almıştır. Fakat Garantörlük Antlaşması ve 1960 Kıbrıs Anayasası'na da bağlanmış ve hukuksal belge olarak kabul edilmiş olan uluslararası anlaşmalar gereğince Kıbrıs'ın herhangi bir uluslararası örgüte girmesi, üç garantör devletin birlikte veya tek tek izni olmadan mümkün değildir. Bunlar İngiltere, Yunanistan ve Türkiye'dir. Dolayısıyla 1993 yılında tam üyelik müzakerelerine başlanacakken, Türkiye'nin bu konudaki olurunun da alınması, bir anlamda AB'ndeki üyeler açısından önemli görülmüştü. Bu tarihler aynı zamanda Türkiye'nin GBni oluşturma talebini açıkladığı tarihlerdir. O dönemde Yunanistan, "eğer Türkiye ile AB bir GB oluşturacaksa, bunu Kıbrıs Cumhuriyeti'nin AB'yle tam üyelik müzakerelerine müsaade edilmesi" gereğine bağlamıştır. Türkiye, Yunanistan'ın veto hakkını kullanmaması karşılığında Güney Kıbrıs Rum Cumhuriyeti'nin tam üyelik müzakerelerine başlaması talebine "olur" vermiştir. O dönemde, "Kıbrıs GB karşılığında harcandı mı?" sorusu çok tartışmalı bir konu olmuştur. Tansu Çiller'in Başbakan, Murat Karayalçın'ın Dışişleri Bakanı olduğu dönemin hükümeti bu konuları inkar etmişlerdir. Kıbrıs konusunda itirazların yükselmesi, ancak politik bir manevra olarak değerlendirilebilir. Özellikle Helsinki'de ben bir başka sona doğru geldiğimizi düşünüyorum. Yani Kıbrıs'la ilgili sonun, GB anlaşması olduğunu düşünüyorum. Türkiye de AB ilişkilerinde bir sona doğru artık gelmeye başlamıştır. Bu son, 1999 Aralık ayında Helsinki'de yapılan, AB zirvesinde bağlanmış olan bir "son"dur. Bütün sorunlar Helsinki'de bir noktada toplanmıştır. Helsinki'de alınmış olan kararlardan bir tanesi AB'nin Türkiye'nin adaylığını kabul etmiş olmasıdır. Ancak bunun karşılığında üç tane şart vardır. Birinci şart olarak 2002 yılına kadar Kıbrıs konusunun bir çözüme kavuşması talep edilmektedir. Çünkü AB, 2000'li yıllardaki ilk genişlemesinde açıkça Kıbrıs Rumlarını tüm adayı temsilen AB üyesi yapacaklarını söylemişlerdir. Ve Helsinki'de alınan kararda Kıbrıs'ın Avrupa Birliği üyeliğine kimsenin karşı çıkamayacağı beyanı vardır. Türkiye bunu kabul etmiştir. Hatta o dönemlerde Avrupa ailesinin fotoğrafında yer alacağız diye festival havasında Helsinki'ye gidilmiştir. Verilen tavizler, stratejik hatalar mıydı? Bir defa kaçınılmaz bir biçimde Türkiye'nin üzerine bir yük olarak gelecektir. AB üyeliğini Kıbrıs meselesine bağlamış olmamız tam

Türkiye'nin hala Batı ile entegrasyon konusunda mantıksal ve siyasal açmazları var. Avrupa Birliği'yle entegre olayını yıllardır isteyen bazı çevreler, bugün "Avrupa'nın istekleri yapıldığı takdirde Türkiye'nin parçalanacağını" düşünüyor.

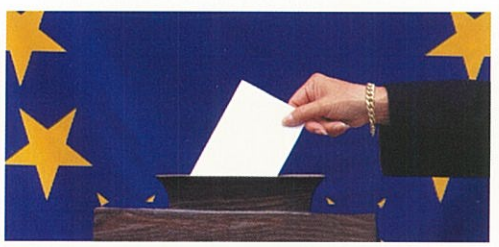

anlamıyla kompleks bir çıkmazdır. Oysa bu noktada Türkiye çok daha önceleri, Kıbrıs ile Türkiye'nin AB'ye üyelik konularının birbirinden ayrılması gerektiği konusunda ısrar etmiş ve ayırmış olsaydı, bu gün AB üyeliği karşısında Kıbrıs'ın satılıp-satılmaması konusu insanları bu kadar meşgul etmeyecekti. Böyle bir sorunla da Türkiye karşılaşmamış olacaktı. Benim kanaatime göre, Kıbrıs'ın AB'ne üye olmasına uluslararası ilişkiler açısından Türkiye'nin itiraz edebileceği ve bunu gerçekleştirebileceği bir gücü yoktur. AB eğer Kıbrıs'ı almakta ısrarlı ise, bunu bir şekilde başarmış olacaktır. Türkiye kendi örmüş olduğu tarihsel çorabı başına dolamış vaziyettedir.

LONCA: *Bu noktada Türkiye AB'ye girebilmek için Kıbrıs'ı gözden çıkartmış durumda mı oluyor?*

ÇALIŞ: Kıbrıs'ı gözden çıkartmış durumda değil de, Kıbrıs'la konuyu bağlamış durumdadır.

LONCA: *Bu bilerek ve istenilerek mi yapılmıştır?*

ÇALIŞ: Tabi ki. 1990'lı yıllarda AB ile ilişkilerde ortaya çıkan sıkıntıyı çözmek ve GB Anlaşması'nı gerçekleştirebilmek için Türkiye göz yummuştur. Dış politikada uzun vadeli düşünülmemesinin, günü kurtarma hevesinin bir sonucudur. Bu bilinçli bir tercihi yansıtıyorsa, o zaman konuşulması gereken işte "satma-verme" gibi bir ucu "ihanete" falan uzanan absürd konular olacaktır. Ancak bu konularda konuşmadan önce de, mutlaka asıl konuşması gerekenleri konuşturmak gerekir. Bir akademisyen olarak ise, eldeki mevcut bilgiler ışığında, Kıbrıs'ın 1995 Mart ayında imzalanan GB ile, en azından bugünkü tartışılan konular çerçevesinde, Türkiye'nin başına örülmüş bir çorap olduğunu söylemek çok da yanlış olmaz. Fakat bu konuyu "ihanet" gibi kelimeler dışında konuşacak olursak Kıbrıs sorununun hem Türkiye'nin, hem de Kıbrıslı Rumlar ve Yunanistan ile birlikte AB'nin elinde politik bir malzeme olarak kullanıldığını düşünüyorum. Türkiye de AB'ne girmek için bunu bir politik malzeme olarak kullanmak istiyor. AB de Türkiye'yi almamak için Kıbrıs'ı bir politik malzeme olarak kullanıyor. Netice de ben, biraz da bu sebeple, Güney Kıbrıs'ın AB üyesi olmasının her şeyi bitireceği kanaatinde de değilim.

LONCA: *Ancak Türkiye son zamanlardaki yaklaşımlarıyla Kıbrıs'ı kolayca gözden çıkartmak istemediği yolunda bir tavır sergiledi. Gerekirse Avrupa Birliği'ne girişi gözden geçirecek yaklaşımlar ortaya kondu. Geldiğimiz bu noktadan sonra alınan bu kararla Türkiye Kıbrıs'ı kurtarma adına nasıl bir çıkış yapabilir?*

ÇALIŞ: Sorduğunuz soruyla ilgili kamuoyundaki bir yanlış anlamayı burada düzeltmek lazım. Şimdi Türkiye açısından Kıbrıs kaybedilmiş veya kazanılmış bir konu değildir. Zaten 1974'te biz adanın yüzde 30'unu veya 40'ını almadık. %60'ını 70'ini kaybettik diye de düşünebiliriz. Böyle bir düşüncenin de sonu yoktur. Mesele şudur. Kıbrıs'ta iki tane varlık var. Bizim açımızdan değerlendirmemiz gereken Kıbrıs Rum Kesiminin ne yapmış olduğu değil. Uluslararası ilişkiler açısından AB'ne Güney Kıbrıs'ın üye olması durumunda, Türkiye aleyhine çalışacak ikinci bir Yunanistan'ın ortaya çıkacağıdır. Amma velakin bunlar ayrıca tartışılması gereken konulardır. Bu bağlamda da Kıbrıs'ı kurtarmak gibi veya Kıbrıs'ı satmak gibi bir soru sorulduğunda da, "nereyi, nereye satıyoruz ki?" diye sormak yanında aksi bir durumda da "nereyi, kimden kurtarıyoruz ki?" diye de sormak gerekir.

LONCA: *Türkiye'nin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti politikasıyla her konuda iç içe hareket etmesi gerekmiyor mu?*

ÇALIŞ: Şimdi orda da şunu tartışmamız gerekebilir. Türkiye'nin Kıbrıs politikası ne olmalı? Sizin dediğiniz gibi varsayalım ki böyle bir durum söz konusudur. Türkiye'ye yön veren kurucu mentalitenin önünde "Kıbrıs mı? Avrupa Birliği mi?" gibi bir sorun olmadığını düşünüyorum. Ama kamuoyunda böyle bir soru vardır. Genellikle sorulan sorularla birlikte onları da sizin sorularınızla birleştirerek cevaplandırmaya çalışıyorum. Türkiye AB'ne Kıbrıs'ı vererek devam etmek mecburiyetinde midir? Şimdi bu konuda da ben rasyonel olmak zorunda olduğumuzu düşünüyorum. Bir defa AB eğer Güney Kıbrıs'ı alma kararı alırsa Türkiye'nin yapabileceği hiçbir şey yoktur. Peki Güney Kıbrıs Rum Cumhuriyeti AB'ne alındığı zaman, Türkiye, tarihsel iddia ve tavırlarından vazgeçip, AB'ni de reddedebilir mi? diye soracak olursanız, yapamaz onu. Bunu yapamaz da varsayalım ki yapmaya kalktı birileri. O zaman Türkiye Cumhuriyeti, kendi mantıksal bütünlüğü, idealleri, ulaşmak istediği yer açısından, çok ciddi sorunlarla karşılaşabilir. Buradan hareketle de Türkiye'nin, alternatif olarak görülen başka dünyalara bakabilmesi bir sorun olarak karşımıza çıkıyor. Yani Türkiye, AB yerine başka alternatifleri düşünebilecek bir mantığa sahip değildir. Bunun altını ısrarla çizmek istiyorum. İkincisi, varsayalım ki bir kızgınlıkla, Avrupa'ya sırt dönmesi durumunda, Türkiye alternatif olacak başka seçenekler oluşturmuş mudur? Benim vereceğim cevap, yoktur. Devleti var eden mantık, kendisini inkar edebilir mi? Türkiye böyle bir konuma da, böyle bir konuya da her şeyden önce mentalite olarak hazırlıklı değildir. İkincisi, AB'ye alternatif olarak -ki alternatif olarak kabul etmek bile mümkün görülmüyor- bazı kesimlerce öne sürülen ne İslam dünyası, ne Ortadoğu, ne de Türk dünyası alt yapı olarak böyle bir konumda değiller. Ortadoğu'yu oluşturan devletler devlet midir bir defa? Orta Asya'yı oluşturan devletler devlet midir? Türkiye bu dünyaya döndüğü zaman, Türkiye'nin liderliğini kabul edebilecek mi buralar? Ya da ekonomik anlamda yapılacak işbirlikleri AB'ne alternatif olabilir mi? Olamaz. Yıllardır, bütünleşmeye çalıştığımız halde, bugün ne ekonomik anlamda, ne ticari anlamda bu ülkelerle arpa boyu kadar yol alamamışızdır. Peki Karadeniz Ekonomik İşbirliği bir alternatif olabilir mi? Çok uzak bir ihtimal. Yani komşu olmakla, aynı nehri paylaşmakla, bir denize, sınırdaş olmakla ülkeler entegre olmaz. Bütünleşmenin siyasal, kültürel, tarihsel alt yapılarının hazır olması gerekir. İkincisi her bir tarafın bütünleşmeye gerçekten ihtiyaç hissetmesi ve de inanması gerekir. Türkiye böyle bir ihtiyaç hissetse bile, pek çoğu birer korsan siyasal aktör olarak ortaya çıkan diğer ülke yöneticilerinin böyle bir ihtiyacı ne kadar hissettikleri konusundan ise hiç de emin değilim.

LONCA: *Konuşmalarınızdan, Avrupa Birliği'nin de bizi almak istemediği ve sanki rol yapıyorlarmış gibi bir netice çıkıyor. Bu gerçekten böyle mi?*

ÇALIŞ: Ben her iki tarafın da son tahlilde birbirlerine güvenip inanmadığı kanaatindeyim. Yani AB Türkiye'yi davet ederken, Türkiye'yi içine almak için değil de dışlamak için davet yapıyor gibi geliyor bana. Türkiye'nin de AB'ne gireceğim diye ısrarlı davranırken, kafasının arkasında birtakım şüpheler taşıdığı kanaatindeyim. Bunu iki örnekle açıklayabilirim. AB Helsinki'den sonra Katılım Ortaklığı Belgesi'ni, başka bir ifadeyle Türkiye için üyeliği gösteren yol haritasını çizdi. Ankara da bunun karşılığı olarak Ulusal Programı yürürlüğe koydu. Amaçlar ve araçlar açısından bakılacak olursa her ikisi de tereddütlü belgeler oysaki. Türkiye'nin sadece alternatifler konusunda bir açmazı yok. Türkiye'nin hala Batı ile entegrasyon konusunda mantıksal açmazları var. Siyasal açmazları var. Avrupa Birliğiyle entegre olayını yıllardır isteyen bazı çevreler, bugün "Avrupa'nın istekleri yapıldığı takdirde Türkiye'nin parçalanacağını" düşünüyor. Bir ideali gerçekleştirdiğiniz zaman, o idealin size zarar vereceğini düşünüyorsanız, böyle bir mantık nasıl uzun yıllar devam edebilir. Ben de onu bilemiyorum. Bu ciddi bir handikaptır. Avrupa Birliği'nde de aynı şey var. Türkiye'yi istemiyorlar, ama çek git de diyemiyorlar. Kendi kontrolleri altında bir ülke istiyorlar. Kısacası, Türkiye-AB ilişkilerinde her iki tarafta birbirini idare etmeye çalışıyor. Diğer taraftan Türkiye açısından AB ekonomik cazibesini henüz kaybetmiş değildir. Çünkü Türkiye'nin dış ticaretinin yaklaşık %60 hatta zaman zaman 60'ı da geçen bölümü AB ile yapılmaktadır. O nedenle Türkiye açısından AB, ekonomik anlamda hala vazgeçilemez bir noktada.

LONCA: *Güvenlikle ilgili konular, Türkiye'ye ne getirir, komşularıyla ilişkilerini nasıl etkiler?*

ÇALIŞ: Türkiye ve komşuları bağlamında Avrupa Ordusunun ortaya çıkması, Türkiye'nin de bu ordunun bir parçası olarak gündeme getiriliyor olması, bilinen güvenlik çerçevesi ve konsepti açısından ortaya yeni bir şey koymaz. Türkiye zaten Batı savunma sisteminin bir parçasıdır. 1952 yılından beri NATO'nun üyesidir. Avrupa Ordusu da aslında NATO üyesi AB ülkelerinden oluşuyor. Tabi NATO üyesi olmayan AB ülkeleri de var. Ancak zaten şimdilik NATO üyesi olmayan AB ülkelerinden çok ciddi bir katkı zaten beklenmiyor, olmayacak da. Ekonomik anlamda belki olabilir. Ama onun dışında Avrupa Ordusu, NATO'nun imkanlarından faydalanarak, Avrupa'nın kendi nüfuz alanında veya Avrupa içerisinde ortaya çıkabilecek olan askeri sorunları, kendi kontrolü altında bir mekanizmayla çözmek istiyor. Belki bu, zaman içerisinde NATO dışı bir gücün ortaya çıkmasını da beraberinde getirecektir.

LONCA: *İkinci bir NATO'mu doğuyor?*

ÇALIŞ: İkinci bir NATO gibi ama şu andaki mantık itibariyle, NATO'nun yanında bir ilave mekanizma olarak ortaya çıkmaktadır. Ama ayrıntılarına girdiğimiz zaman, mesela Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Cumhuriyeti -üye olduğu takdirde- Avrupa Ordusuna dahil olmuş olacaklar. Ve Avrupa Ordusu'nun bütün imkanlarından faydalanacaklar. Türkiye'nin de zaten itiraz ettiği konu budur. Her konuda Türkiye'ye karşı olanlar Avrupa Ordusu'nun karar alma mekanizmasını da kullanmış olacaktır. Dolayısıyla Türkiye'nin de güvenliğini ilgilendiren bir alan içerisinde, Türkiye ile rekabet halinde olan ülkelerin kullanabilecekleri bir araç haline gelebilir Avrupa Ordusu. Türkiye'nin itiraz ettiği konuların başında bu geliyor. Yani Türkiye Avrupa Ordusu'nun kurulmasına karşı değildir. Avrupa Ordusu'nun NATO'nun imkanlarını kullanmasına da karşı değildir. Türkiye Avrupa Ordusunun, Avrupa'da veya Türkiye'nin güvenlik çemberi içerisinde birtakım eylemler gerçekleştirmesine de karşı değildir. Türkiye'nin esas karşı olduğu mesele, Türkiye'nin Avrupa Ordusunun karar alma mekanizmasının içerisinde yer alıp almayacağı konusudur. Karar alma mekanizmasının içerisinde yer almadan, NATO'nun imkanlarıyla Türkiye veya NATO'nun güvenlik alanlarında Avrupa Ordusu'nun hareket halinde olması elbette ki Türkiye'yi rahatsız edecektir. Bu Türk-Yunan ilişkilerini etkileyecektir. Güney Kıbrıs-Kuzey Kıbrıs ilişkilerini, Doğu Akdeniz'deki politikaları, Ortadoğu ile Balkanlar ve Kafkaslardaki politikaları etkileyecektir. Şimdi bütün bu bölgelere baktığımız zaman, bu bölgeler Ankara için birinci derecede güvenlik açısından önem arz eden bölgelerdir. Türkiye kendisinin kontrolünde olmayan bir mekanizmayı bu bölgeler içerisinde elbette görmek istemez. Ancak son gelişmeler çerçevesinde hadiseye baktığımız zaman, yine Kıbrıs meselesinde olduğu gibi kamuoyu ciddi bir şekilde bence yanıltılmaktadır. Türkiye Avrupa Ordusu konusunda, Kıbrıs'ta 1995'ten bu tarafa yaptığı yanlışları tekrar ediyor gibi geliyor. Bunun yansımaları daha sonra ortaya çıkacaktır. Yani 1995 yılında nasıl AB üyesi olmadan GB'ne girmiş bir ülke olarak ortaya çıktık ve Avrupa'nın bütün olumsuz ekonomik kararlarından etkilendiğimiz halde, onun olumlu meyvelerinden faydalanamadık. Muhtemeldir ki, GB anlaşması gibi bir süreci Avrupa Ordusu konusunda yeniden yaşıyoruz. Aynen 1995'de olduğu gibi kimileri Avrupa Ordusu konusunda Türkiye'nin tatmin edildiği ve Ankara'ya bir takım garantiler sunulduğu iddiasındalar. Bu garanti sözde bir garanti olur. Türkiye'nin tarihinde buna benzer pek çok örnek de vardır. Sözler bir tarafa Batı, yeri geldiğinde anlaşmaları bile yerine getirmekten hiç de çekinmemiştir. Avrupa Ordusunun faaliyet sahaları konusunda Türkiye'ye söylenmiş olan şeyler, bir takım vaatler de, kesinlikle pratikte nasıl uygulanacağı belli olmayan sözlerden ibarettir. Bir zamanlar GB anlaşmasını yaparsak, Türkiye Avrupa Birliği üyeliğine daha fazla yaklaşır diye düşünüyorduk. Şimdi de Avrupa Ordusu konusunda Türkiye müsaade ederse, bir takım çekincelerinden vavgeçerse, Avrupa'ya daha fazla yaklaşmış oluruz diye düşünenler, bence bu konuda da yanlış düşünüyorlar. Tam tersini düşünüyorum ben. Türkiye eğer basında yer aldığı gibi, Avrupa Ordusu'na evet demişse, uzun vadede işin içinden çıkamayacak, ve elindeki önemli kozlardan bir tanesini daha kaybetmiş olduğunu anlayacaktır. Benim söyleyeceklerim bu kadar.

LONCA: Teşekkür ederiz. ❑

AB üyeliğini Kıbrıs meselesine bağlamış olmamız tam anlamıyla kompleks bir çıkmazdır. Türkiye çok daha önceleri, Kıbrıs ile Türkiye'nin AB'ne üyelik konularını birbirinden ayırmış olsaydı, bu gün Kıbrıs'ın satılıp satılmaması konusu insanları bu kadar meşgul etmeyecekti.

şartları taşıdığını belirten görüşünü yayınladı. Aynı yıl Yunanistan ve Kıbrıs Rum kesimi arasında Ortak Savunma Doktrini imzalandı.

1994 - BM Genel Sekreteri Butros Gali'nin girişimleriyle ortak anlaşma zemininin oluşturulması amacıyla 'Güven Arttırıcı Önlemler Paketi' düzenlendi. ABD'nin destek verdiği pakete Rum tarafı karşı çıkınca 1994'te rafa kaldırıldı.

1996 - 3 Haziran'da bir Kıbrıslı Rum asker, BM denetimindeki bölgede bir Kıbrıslı Türk asker tarafından vurularak öldü. 11 Ağustos 1996'da Kıbrıslı Rum motosikletçiler, Yeşil Hat'tı geçmeye kalkışınca Kıbrıslı Türk göstericiler ve Türk askerleri ile çatıştı.70'ten fazla kişi yaralandı. Bir Kıbrıslı Rum öldü. 14 Ağustos 1996'da Kıbrıs'ta Derinya bölgesinde Türk güvenlik güçleri, Türk bayrağını indirmeye kalkışan bir Rum gencine ateş açtı. Rum genç hayatını kaybetti. 8 Eylül 1996'da Güney Kıbrıs tarafından açılan ateş sonucu bir Türk askeri öldü, biri yaralandı. 13 Ekim 1996'da Kıbrıs Türk kesimine geçen bir Rum, Kıbrıslı Türk askerlerince öldürüldü. 6 Şubat 1997'de Kıbrıslı Türk ve Rumlar birbirine ateş açtı. Ölen ya da yaralanan olmadı.

1997 - 4 Ocak'ta Kıbrıslı Rumların, Rusya'dan S-300 yerden havaya 150 km. menzilli füze alımına ilişkin anlaşmaya imza koyması uluslararası arenayı ve dolayısıyla hassas Türk-Yunan ilişkilerini karıştırdı.

Türkiye, Kıbrıslı Türklerin güvenliğini tehdit edecek herhangi bir gelişmeye göz yummayacağını açıkladı. İngiltere ve BM de anlaşmaya sert tepki gösterdi. 24 Şubat 1997'de AB, Kıbrıs'ın AB'ye tam üyeliğine ilişkin geleneksel tavrını değiştirerek, Kıbrıs'ın AB'ye tam üyeliğinin gerçekleşebilmesi için Ada'da önce siyasi bir çözümün şart olduğunu açıkladı ve Yunanistan da bu açıklamaya tepkilerini bildirdi. AB, ilk defa topluluğa tam üyelik konusunda Kıbrıs Türklerinin de dikkate alınması gerektiğini, tam üyelik görüşmelerine Ada Türklerinin de katılması gerektiğini belirtmek suretiyle net bir şekilde ifade ediyordu. Yunanistan Dışişleri Bakanı Theodoros Pangalos, bu açıklamaların hemen ardından, AB'nin Doğu'ya doğru genişlemesini veto edeceğini açıkladı.

1999 - AB'nin 10-11 Aralık 1999'da yaptığı Helsinki zirvesinde Türkiye'nin AB'ye tam üyelik için adaylığı resmi olarak kabul edildi. Türkiye için tarihi bir öneme sahip olan bu zirvenin sonuç belgesinde genişleme sürecindeki Türkiye'nin konumu ve Kıbrıs sorunuyla ilgili özel maddeler de yer aldı.

Buna göre "Avrupa Birliği Konseyi, 3 Aralık tarihinde New York'ta Kıbrıs meselesinin

kapsamlı bir çözümüne yönelik olarak başlatılan görüşmeleri memnuniyetle karşılar ve BM Genel Sekreteri'nin bu süreci başarıyla sonuçlandırma yönündeki gayretlerine güçlü desteğini ifade eder. Avrupa Birliği Konseyi, politik bir çözümün Kıbrıs'ın Avrupa Birliği'ne katılımını kolaylaştıracağının altını çizer. Üyelik müzakerelerinin tamamlanmasına kadar kapsamlı bir çözüme ulaşılamamış olursa, Konsey'in üyelik konusundaki kararı, yukarıdaki husus bir ön şart olmaksızın verilecektir. Bu konuda, Konsey tüm ilgili faktörleri dikkate alacaktır." denildi.

2000 - AB Komisyonu'nun 7 Kasım 2000'de açıkladığı ve Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecindeki "yol haritasını" çizen Katılım Ortaklığı Belgesi'nde (KOB) yer alan Kıbrıs'la ilgili ifadeler Türkiye-AB arasında büyük bir krize neden oldu.

Komisyon'un, Yunanistan'ın baskısıyla KOB'un kısa vadeli öncelikler bölümüne Kıbrıs sorununun çözümüne ilişkin baskıcı ifadeler eklemesi Türkiye tarafından "önkoşul" olarak algılandı. KOB'un içeriğinin Helsinki zirvesinin çizgisinde yer almasını isteyen Türkiye, AB'nin bu tutumuna Başbakan Bülent Ecevit dahil tüm üst düzey yetkilileriyle sert tepki gösterdi. KOB'un açıklanması ardından Çankaya'da düzenlenen "Kıbrıs" zirvesinden ise AB'ye sert ve net bir mesaj çıktı. Zirvede KKTC lideri Rauf Denktaş'ın BM nezdinde yapılan dolaylı görüşmelerden çekilmesi kararlaştırıldı.

2001 - Avrupa Birliği Komisyonu Başkanı Romano Prodi Kıbrıs sorunu çözülmeden de Güney Kıbrıs'ın üyelik başvurusunun değerlendirilebileceğini söyledi. Türk Dışişleri Bakanı İsmail Cem Kıbrıs konusunda işlerin olumlu gitmediğini açıkladı. Ecevit ve Bahçeli Kıbrıs'ta bedel ödemeye hazır olduklarını söylediler. Yıl sonunda Rauf Denktaş'ın, Glafkos Klerides'e mektupla yaptığı görüşme teklifi sonucunda iki lider 4 Aralık'ta Lefkoşa'daki 'Yeşil Hat'ta BM gözetiminde biraraya geldiler. Görüşme sonunda BM Genel Sekreterinin Kıbrıs özel temsilcisi Alvaro De Soto, liderlerin 2002 Ocak ayında yine Yeşil Hat'ta biraraya geleceklerini ve müzakereleri sürdüreceklerini açıkladı. ❑

Silindir Gömleği

Piston

Distributor in Turkey;

PERFECT CIRCLE®
PISTON RINGS

Segman

Distributor in Turkey;

NB

Motor Yatağı

YENMAK®

Genel Merkez : Oto Parçacılar Sit. C Blok
Boyluca Sokak No:36 42300
Konya - TÜRKİYE
Tel : +90.332.233 14 52- 233 21 80
Fax : +90.332. 235 55 66 - 248 48 55

İstanbul Şube : Namıkkemal Cad. Gençoğlu İş Mrk
No:19/3 Aksaray/İSTANBUL-TÜRKİYE
Tel : +90.212.530 18 89 - 530 62 65
Fax : +90.212.530 18 90

www.yenmak.com.tr e-mail:yenmak@yenmak.com.tr

plato 0.332.2370019

KONYA
SANAYİ ODASI

Dev Araştırmanın Sonuçları...

Konya Sanayi Odası'nın sanayiciler üzerinde yürüttüğü, Türkiye'ye ışık tutacak dev araştırma sonuçlandı. İşte araştırmanın ulaştığı ilginç sonuçların ana başlıkları..

- **Ekonomik Kriz Sanayiciyi Nasıl Etkiledi?**
- **İstihdam Daralmasında Dehşete Düşüren Tablo!**
- **İç ve Dış Pazar Açmazları...**
- **Sanayicinin Beklentileri Neler?**
- **Enerji Politikasına Işık Tutacak Tesbitler...**

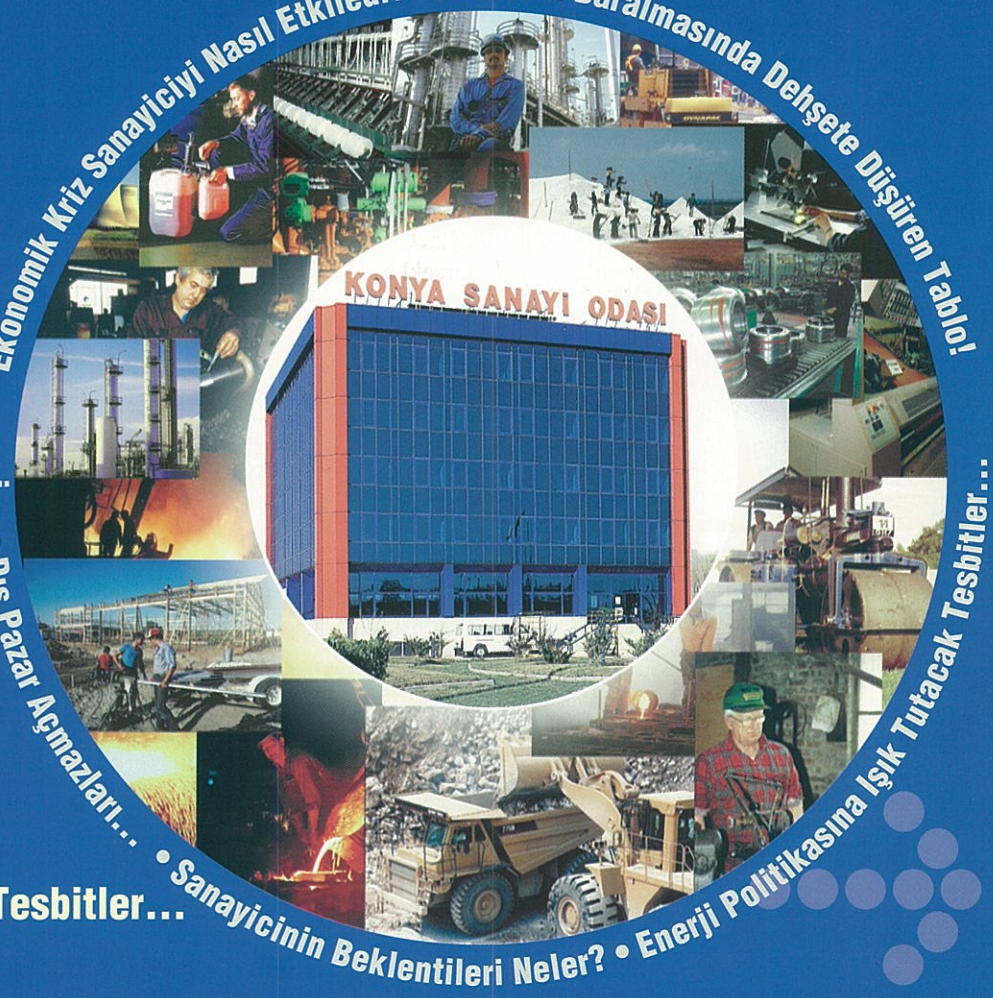

Konya Sanayi Envanter Araştırması Sonuçlandı

ARAŞTIRMA RAPOR

Doç.Dr.Abdullah TOPCUOĞLU

Konya Sanayi Odasının Ağustos- Eylül 2001 ayları içinde, odaya üye sanayicilerin mevcut teknik, mali, üretim ve istihdam kapasitelerini tespit etmek, yaşanmakta olan ekonomik krizden nasıl etkilendiklerini belirleyerek beklentileri ortaya koymak üzere yaptırdığı Konya Sanayii Envanter çalışması sonuçlandı.

Araştırmanın temel hedefleri şu şekilde belirlenmişti:

1. Odaya üye işyerlerinin gerek nitelikli makine gerekse tüketilen enerji miktarları açısından teknik kapasitelerini öğrenmek.

2. Konya Sanayisinin ürün çeşitliliğini tespit ederek hızlı değişen iç ve dış pazar talepleri açısından değerlendirmeler yapabilmek.

3. İşletmelerin üretimlerine tahsis ettikleri açık ve kapalı alanları tespit ederek üretim alt yapısının fiziki problemlerini tespit etmek.

4. Odaya üye işyerlerinde mevcut istihdamı ve istihdam kapasitesini tespit etmek.

5. Odaya üye işyerlerinin ekonomik krizden nasıl etkilendiklerini ve beklentilerini ortaya koymak.

6. İşletmelerin ihracat durumlarını tespit etmek.

7. Üyelerin, Sanayi Odası ile ilgili görüş ve beklentilerini tespit ederek odanın daha iyi hizmet sunabilmesini sağlamak.

Araştırma, odaya kayıtlı olan üyelerin tamamını kapsayacak şekilde planlanmış, ancak ekonomik kriz sebebi ile kapanan ya da geçici olarak üretimi durdurmuş olan işletmeler ile uygulamayı reddeden bir kısım sanayici ile görüşülememiştir. Sonuçta üyelere toplam 2361 ziyaret gerçekleştirilmiş ve 837 üye ile görüşme gerçekleştirilmiştir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar aşağıda yer almaktadır.

Ürün Yelpazesi Oldukça Geniş

Konya Sanayi belli tür ürünlere dayalı olmayıp oldukça geniş bir sektörel alanda üretim yapmaktadır. Diğer bir ifade ile makine sanayisinden kimyaya, tekstilden otomotiv yedek parçaya, elektrik-elektronikten gıdaya, ambalajdan kağıt sanayisine kadar oldukça değişik üretim alanlarında faaliyet göstermektedir. Konya sanayisinin, özellikle son on yılda dünya pazarındaki payı giderek artan otomotiv yedek parça sanayiinde gerek kalite ve gerekse üretim kapasitesi olarak iddialı bir konumda olduğu gözlenmiştir.

Bazı Sektörlerde Faaliyet Gösteren İşletme Sayısı, Sektör;

Oto yedek parça: 132

Beton ve beton mamülleri: 21

Tarım makinaları: 60

Ambalaj sanayi: 21

Un ve unlu mamüller: 36

Hidrolik makina: 19

Şeker ve şekerleme: 32

PVC inşaat malzemeleri: 18

Orman ürünleri ve mobilya: 25

Sondaj pompa: 17

Değirmen makinaları: 24

Tekstil: 16

Ayakkabı sanayi: 22

Yem sanayi: 16

Konya Sanayiinde faaliyet gösteren kuruluşların sektörel yelpazede oldukça geniş bir alanda üretim yapması gerek Dünya ya da Türkiye ekonomisinde çıkabilecek krizlerden en asgari düzeyde etkilenmesine ve gerekse gelişim açısından dinamik bir duruma işaret etmektedir. Çünkü son yıllarda dünya

pazarlarındaki ürün taleplerinde kısa periyodlar içinde ciddi dalgalanmalar gözlenmektedir. Tek bir ürüne dayalı olmayan sanayi yapılanmalarında bu tür dalgalanmalara direnç oldukça iyidir. Ayrıca herhangi bir sektördeki talep artışı yarı mamul ya da ara ürünler üreten diğer işletmeleri de olumlu yönde etkilemektedir.

SANAYİ ALTYAPISI İYİ

Konya Sanayiinde açık ve kapalı alan olarak fiziki durum açısından bir sorun tespit edilmemiştir. Aksine altyapı olarak mevcut üretim ve istihdamın oldukça üzerinde bir potansiyele sahip olduğu gözlenmiştir. Odaya üye işletmelerin %21'i 500 metre veya daha aşağı büyüklükteki kapalı alanlarda üretim yapmaktadır. 500 ila 1000 metre kare kapalı alana sahip işletmeler ise %15.3'tür. Bu iki kategoriyi küçük işletme olarak kabul edersek odaya üye işyerlerinin **%36.3'ü** küçük ölçekli işletme sahibidir. Bu tür işletmelerin fiziki alan kapasitesi itibariyle Konya Sanayisindeki payı **%3.9**'dur. Orta ölçekli işletmeler diyebileceğimiz **1000** ila **10 000** metre kare alanda üretim yapan işletmelerin oranı **%57.3**'tür. Bu işletmelerin kapalı alan kapasiteleri ise toplam içinde %41.8'dir. Toplam kapalı alanın yarıdan fazlası 10 000 metre kareden daha büyük alanlarda üretim yapan 43 işletmeye aittir.

Makine ve teknolojik altyapının da oldukça yeterli olduğunu söyleyebiliriz. İşletmelerin yaklaşık **%40'ında** özellikli makine ve ekipman bulunmaktadır. Bunlar yeni teknoloji ürünleridir. Sözgelimi 8 farklı türde 435 adet CNC tezgah üretimde kullanılmaktadır. Ne var ki Konya Sanayi sahip olduğu teknolojik imkanları gerektiği gibi kullanamamaktadır. Gerek talep azalması gerekse nitelikli işgücü arzındaki sıkıntılar sebebi ile sahip olunan teknolojik kapasitenin çok altında çalışmaktadır.

Konya Sanayiinde en fazla kullanılan enerji türü elektriktir (Yıllık 440 milyon Kwh). Ayrıca fuel oil (yıllık 195.000 ton) , kömür (yıllık 161.000 ton) ve LPG (yıllık 90.000 ton) enerji türü olarak kullanılmaktadır. Diğer bir ifade ile Konya Sanayii, bacalı sanayi olmayıp, çevre için olumsuz etkiler yapan enerji türlerini kullanmamaktadır. Daha pahalı olmasına rağmen Temiz enerji türleri tercih edilmektedir. Ne var ki işadamları, görüşmeler sırasında, son bir yılda enerjiye yapılan aşırı zamların üretim maliyetlerini önemli ölçüde etkilediğini dolayısı ile rekabet gücünü azalttığını ifade etmişlerdir.

NİTELİKLİ İŞGÜCÜ YAPISI EKSİKLİĞİ VAR

Konya Sanayiinde araştırma yapılan 837 işyerinde şu anda **27.556** eleman çalışmaktadır. Bu işyerleri yeni bir yatırım yapmadan şu andaki kapasiteleri itibariyle **53.483** elemanı istihdam edebileceklerini (ki krizden önceki yıllarda bu sayı çalışmakta idi) ifade etmişlerdir. Şu anda Konya'daki özel işletmelerin istihdam kapasitesi %50'nin altındadır. İşetmeler eleman sayıları itibariyle analiz edildiğinde 10'dan daha az eleman çalıştıran 291 işyeri (%34.8) mevcuttur. İşyerlerinin %33.6'sında ise 10 ila 24 eleman çalıştırmaktadır. Diğer bir söyleyişle **odaya kayıtlı işyerlerinin %68.4'ü 25'ten daha az eleman çalıştırmaktadır**. 25 ila 49 arası eleman çalıştıran işyerlerinin oranı %17.5, 50 ila 99 arası eleman çalıştıran işyerlerinin oranı ise %8.5'tir. 100'ün üstünde eleman çalıştıran işyeri sayısı 36'dır. İki işletmede ise 1000'in üzerinde eleman çalışmaktadır. Böylece çalıştırdıkları eleman sayısı bakımından işletme büyüklüklerini de görebilmekteyiz. İşletmeleri, çalıştırdıkları eleman sayıları açısından değerlendirdiğimizde mevcut altyapı, fiziki alan ve teknik kapasite ile orantılı bir işgücü yapısına sahip olmadıkları görülmektedir. Ekonomik krizin bu hususta etkili olduğu düşünülebilir.

Bunun yanısıra Konya Sanayisinin istihdam kapasitesine bakacak olursak; işyeri başına düşen ortalama eleman sayısı **32.9**'dur. Sanayi sektöründe çalışan elemanların **%20**'si 25 ila 49 arası eleman çalıştıran işletmelerde, %15.9'u 50 ila 99 arası eleman çalıştıran işletmelerde, **%43**'ü ise100'den fazla eleman çalıştıran işyerlerinde istihdam edilmektedir.

Türkiye'nin önündeki en önemli sosyal problemlerden birisi işsizliktir. İşsizlik problemi kısa vadede çözümlenemeyen ancak sonuçları itibariyle kısa vadede sosyal yapıyı tahrip edici olan bir yaradır. Bu problemin çözümünde en büyük umut kapısı özel sektördür. Nitekim devletin politikaları da bu yöndedir. İşte bu sebeplerle çok kısa sürede istihdam kapasitesini en az iki katına yükseltecek olan Konya Sanayiinin desteklenmesi önem taşımaktadır.

İşgücünün niteliği açısından değerlendirildiğinde şöyle bir tablo ile karşılaşılmıştır: Üst ve orta düzey yöneticiler (yönetim kurulu üyeleri, genel müdür ve yardımcıları, fabrika müdürü ve yardımcıları, birim müdürleri) toplam çalışanların %7.9'unu oluşturmaktadır. İşyerine düşen ortalama yönetici sayısı ise 2.6'dır. Mühendislerin toplam içindeki oranı %3.1, teknisyenlerin ise %3.6'dır. Muhasebe, pazarlama ve idari personeli de kapsayan büro elemanı oranı da beklenilenin altındadır (%9.1). Ayrıca %7.0 çırak ve %4.5 yardımcı hizmetler (Ahçı, bekçi, şoför v.b) kategorisinde eleman çalıştırıldığı anlaşılmaktadır. İstihdam yapısında merkezi konumda olan usta %14.0 , **vasıfsız işçi ise %50.8'dir**. Bu veriler Konya Sanayisinin şu anda işgücünün niteliği açısından yeterli düzeyde olmadığını göstermektedir.

Konya sanayiinde çalışmakta olan işgücünün nitelik olarak analizi yapıldığında, teknik kapasite olarak düşük olduğu ortaya çıkmaktadır. Özellikle mühendis, idari ve büro personeli ve usta açısından bakıldığında çalışan içindeki oranların düşük olduğu görülmektedir. Gerek üretimin teknik nitelikleri ve gerekse ürün kalitesi açısından işgücünün teknik kapasitesi çok önemlidir. Nitekim işsizliğe rağmen işyerlerinin %32.4'ü nitelikli eleman ihtiyacı olduğunu beyan etmişlerdir. Oldukça iyi teknolojik altyapıya rağmen, nitelikli eleman sıkıntısının, Konya sanayiinin katma değerinin düşük olmasının da sebebi olduğu ifade edilebilir.

Sanayi Odasına kayıtlı 837 üyeden 508'i (**%60.7**) ihracat yapmadığını, **%21.6**'sı ihracat yaptığını ve **%15.1'i** ise dolaylı olarak ürünlerinin ihraç edildiğini belirtmişlerdir.

En çok ihracat yapılan bölgeler sırasıyla Avrupa ve Balkanlar, Ortadoğu, Afrika, Türki Cumhuriyetler ve Rusya olarak belirlenmiştir. Güney Amerika ve uzak doğu ihracatın en az yapıldığı bölgelerdir.

İHRACAT RAKAMLARI BEKLENENİN ALTINDA

İhracat yapan sanayicilerin toplam ihracatları **187.360.998 USD** olarak tespit edilmiştir. İhraç kaydı ile verilen ürünleri de eklediğimizde bu rakam yaklaşık **300 milyon USD** olarak ifade edilmektedir.

Bir milyon ila beş milyon dolar arası ihracat yapan **41** işletme vardır ve toplam ciroları **75 milyon USD** civarındadır. Bunun yanı sıra 5 milyon doların üzerinde ihracat yapan **8** işletme mevcut olup bunların toplam ciroları da **78 milyon USD** civarındadır.

İhracatın toplam üretim içindeki payının görülebilmesi için işletmelere yıllık üretimlerinin ne kadarını ihraç ettikleri sorulmuştur. Buna göre ihracat yapan işletmelerin %17.6'sı üretiminin %10'undan daha azını ihraç etmektedir.Üretiminin yarısından daha azını ihraç edenlerin oranı %77.6'dır. Dikkati çeken bir husus, 30 firma, üretimlerinin %75 ila %100'ünü ihraç ettiklerini ifade etmişlerdir. Bunlardan 14 işletme ürettiğinin neredeyse tamamına yakınını ihraç etmektedir.

İhracat yapan işletmeler gibi ithalat yapan işletmeler de vardır. Ancak ithalat yapan işletme sayısı ve toplam tutarı daha az olup odaya üye işletmelerden %14.0'ü ithalat yapmaktadır. İthalat yapılan ülkelere bakıldığında ilk sırada Avrupa ülkeleri, ikinci sırada ise uzak doğu ülkeleri yer almaktadır.

En çok ihracat yaptığımız ülkeler en az ithalat yaptığımız ülkelerdir. En az ihracat yaptığımız ülkeler ise en fazla ithalat yapılan ülkelerdir. Açıkça gelişmiş ülkeler lehine bir tablo vardır.

Konya'daki sanayi işletmelerinin yıllık ithalat tutarları toplam olarak yaklaşık **105.000.000 USD'dir**. İthalat, ihracat'ın üçte biri kadardır. Saha gözlem notlarına göre ithalatta en önemli ürünleri ileri teknoloji ürünü makine ve parçaları ile kimyasallar oluşturmaktadır.

KONYA SANAYİ TEŞVİKLERDEN YARARLANAMIYOR

Konya sanayisinin %27'si teşvik kullanmaktadır. Bunların çok büyük çoğunluğunu yatırım teşvikleri oluşturmaktadır (%73.2). Bunun dışında dahilde işleme izin belgesi (%10.3), fuar katılım teşviki (%8.6) ve ihracat teşvikini de (%5.8) söyleyebiliriz. AR-GE teşviki kullanan sadece 6 işletme tespit edilmiştir (%2.1). Mülakat gözlem raporları incelendiğinde, AR-GE teşviklerinin az kullanılmasının; işletmelerin bu alanda teşvik istememesinden değil, teşvik bulamamasından kaynaklandığı anlaşılmıştır.

EN BÜYÜK SORUN FİNANS

Yaşanan ekonomik krizin yansımalarını görmek maksadı ile yöneticilere bir finans darboğazı olup olmadığı sorulmuştur. Çünkü krizin piyasalardaki en önemli yansıması likidite sorunu ve buna bağlı olarak talep azlığıdır. Alınan cevaplara bakıldığında işletmelerin **%87.9'u** bu soruya evet cevabını vermişlerdir. Esasen finans sıkıntısı yatırımın her aşamasında süregiden bir konudur. Ancak vadeli alış verişin olduğu, talebin belli bir düzeyde istikrar kazandığı piyasa şartlarında sözü edilen sıkıntı hissedilmemiştir. Yaşanan finans darboğazının sebepleri ise önem sırasına göre şöyle tespit edilmiştir:

*** Alacakların tahsil edilememesi**

*** İşletme giderlerinin ve üretim maliyetlerinin artması**

*** Öz kaynak yaratamamak**

*** Sektördeki teşvik yokluğu**

*** Kredi maliyetlerinin yüksekliği**

İŞLETMELERİN ACİL PROBLEMLERİ

İşletmelerin acil ve önemli beş problemi sorulmuştur. Buna göre gerek Sanayi Odasınca Yapılacak faaliyetlere gerekse de merkezi otoriteye alacağı kararlar için bir zemin oluşturacağı düşüncesi ile öne çıkan **işletme problemlerini** şu şekilde sıralamak mümkündür.

*** Finansman**

*** Pazarlama, tanıtım**

*** Teknolojiyi yenileyememek**

*** Kalifiye eleman**

*** Hammadde temini**

*** Mevzuat ve kamu bürokrasisi**

ODA FAALİYETLERİ VE BEKLENTİLER

Sanayi Odası faaliyetleri üyeler tarafından bilinmekte ve beğenilmektedir. Odanın çıkardığı bülten, üyelerin %66.2'since beğenilmekte, %7.9'u ise beğenmemektedir. Lonca Dergisi ise üyelerin %67.3'ü tarafından beğenilmekte, %4.5'ü tarafından ise beğenilmemektedir.

Ancak oda faaliyetlerine ilgi beklenildiği düzeyde yüksek değildir. Oda faaliyetlerine düzenli olarak katılanların oranı %23'tür. Bunda hem krizin yarattığı moral bozukluğu hem de merkezi otorite karşısında sivil kuruluşların güçsüzlüğü, fonksiyonsuzluğu, siyasetin dar alanda yapılması ve nihayet toplumsal hafıza etkili olmaktadır.

Sanayi odasının düzenlemeyi düşündüğü faaliyetler ile ilgili üyelerin görüş ve kanaati sorulmuş ve üç tercih yapması istenmiştir. Buna göre her üç talebin kombinasyonu olarak aşağıdaki sıralama elde edilmiştir.

*** Bürokratik engellerin aşılmasında yardımcı olma**

*** Eğitim Seminerleri**

*** Yurt dışı ve yurt içi fuar organizasyonları**

*** Teknik Danışmanlık**

Sanayi odasınca düzenlenecek olan yurtdışı fuar organizasyonları üyelerin **sadece %3'ü** tarafından gereksiz bulunmuştur. Üyeleri **%98'i olumlu** bulmakta ve bunların da **%51.6'sı** katılacağını ifade etmiştir. Yurt dışı iş gezileri için de aynı ilgi ve katılım söz konusudur.

Ayrıca, Konya'da Sanayi Odasının öncülük edeceği internette sanal fuar projesine üyelerin genellikle olumlu ve sıcak baktıkları görülmektedir. Üyelerin sadece %17.8'i katılmak istemediğini belirtmiştir.

Özellikle Sanayi Odasının yapmayı planladığı faaliyetler konusunda üyeler arası oldukça yüksek bir konsensüs dikkati çekmektedir. Diğer bir söyleyişle üyelerin odaya güveni oldukça yüksektir. ❑

ARAŞTIRMA SÖYLEŞİ

Ahmet ŞEKEROĞLU
Konya Sanayi Odası Yön.Kur.Bşk.

ÇÖZÜM, KENDİ İÇİMİZDE

LONCA: *Sayın Başkanım Sanayi Odası'nın sektörler üzerinde geniş çaplı bir araştırması oldu. Bu araştırma sonuçlarıyla ilgili değerlendirmelerinizi alabilir miyiz?*

Ahmet ŞEKEROĞLU: Bahsettiğiniz araştırma 2001 Eylül ayı itibariyle sonuçlandı. Araştırmamızda asıl elde etmek istediğimiz bilgiler şunlardı. Birincisi; mevcut ekonomik krizle ilgili sanayicilerimizin durumunu tesbit etmek. İkinci olarak odamıza yönelik sanayicilerimizin talepleri, teklifleri ve Konya Sanayi Odası'nın çalışmalarıyla ilgili durum tesbiti yapmak idi.Odamıza kayıtlı sanayicilerden 837'si üzerinde yürütülen bir araştırma oldu. Yetkili ağızlardan birebir verileri alabilmek adına, çalıştığımız profesyonel ekip toplam 2361 kez ziyarette bulundu. Öncelikle şu tesbitte bulunmak istiyorum. Konya sanayisinin bilinenden çok farklı noktalarda olduğunu tesbit ettik. En çok dikkatimizi çeken veri de şu oldu. Konya'da hep tarıma dayalı sanayiden bahsedilir. Oysa tarıma dayalı sanayi sektörünün beşinci sırada yeraldığını gördük. Bu haliyle Konya sanayisi itidalli ve ayağı yere basan bir yapıya sahiptir. Girişimcilerimizin en orijinal tarafı ise, krize rağmen ileriye yönelik koydukları hedeften vazgeçmiyor olmaları. Bu da raporun çarpıcı taraflarından. Sanayicimizin mevcut durumu itibariyle sermaye değil servetin yoğun olduğunu görüyoruz. Sanayicimizin kullandığı fabrika, ofis ve depo gibi mekanlar genellikle kendi mülkiyetlerinden oluşuyor. Yüzde 20 düzeyinde bir kiralık kullanım sözkonusu.

Faaliyet gösterilen sektörler itibariyle baktığımızda sanayicilerimiz seksen ayrı sektörde yer alıyorlar. Bu Konya sanayisinin ilginç bir tarafını ortaya koydu. Seksen ayrı sektörde faaliyet yürütüldüğü için Konya sanayisi sektörel krizlerden çok fazla yara almıyor. Çeşitlilik Konya'da hakikaten fevkalade. "Konya girişimcisi birbirinden görüp iş yapıyor" düşüncesine bu araştırmadan sonra katılmıyorum. İnsanlar artık araştırıp ihtiyaç gördüğü sektöre de yatırım yapıyor. Aksi bir durum olsaydı, Denizli ya da Gaziantep'te olduğu gibi bir sektöre doğru kayma olurdu.

Konya'lı sanayicinin potansiyeline baktığımız zaman ise küçük ölçekli sanayinin çoğunlukta olduğunu görüyoruz. Orta ve büyük ölçekli sanayici Konya'mızda maalesef daha az. Ancak önümüzdeki yıllarda orta ve büyük ölçekli sanayiye doğru bir gelişme olacağına dair işaretler var. Organize Sanayi bölgelerine rağbet az. Birinci Organiza Sanayi'nde yüzde 13, İkinci Organize Sanayi'nde yüzde 17, Üçüncü Organize Sanayi'nde ise yüzde 2.6 girişimci mevcut.

LONCA: *Neden böyle? Bu dağılımı siz nasıl yorumluyorsunuz?*

ŞEKEROĞLU: "Konya sanayicisi ayağını yere basarak gidiyor" diye yorumlamak mümkün. Şöyleki; kendi sahip olmadığı yere yatırım yapmak Konya sanayicisi için ikinci planda kalıyor. Öyle olunca kendisine ait olan mekanlardan kolay kolay vazgeçip daha imkanlı yerlere gitmek istemiyor. Bu noktada kendini riske atacak bir yatırıma yönelmiyor. İkinci olarak da, kredi veya fon kullanmaktan kaçınıyor.

LONCA: *Bu avantaj mı yoksa dezavantaj mı?*

ŞEKEROĞLU: Bunu hem avantaj hem de dezavantaj olarak yorumlamak mümkün. Avantajı şu; yaşadığımız ekonomik krizde hiçbir fabrikanın önüne "şu banka tarafından satılıktır" diye bir levha asılmadı. Bu bir avantaj olarak gözüküyor. Dezavantajı ise Konyalı sanayici rahat hareket ediyor. Yani borçlanmadığı için arkasından koşturacağı bir zorunluluk yok. Kriz çıkınca, istihdam daraltmayı tercih ediyor. Onun ötesinde kabuğuna çekiliyor. Rahat olduğu için hızlı hareket kabiliyeti zayıflıyor. Bunları, kredi alımını teşvik anlamında söylemiyorum. Ama diğer illerde daha farklı bir heyecan gözlüyorsunuz. Burada muhafazakar bir yapı olduğu için farklı finansman yöntemlerine de yöneliş görülmüyor. Borçtan korkan bir yapı var. Bunun olumlu taraflarını kabul etmekle birlikte, sonuç olarak gelişmeyi yavaşlattığı da bir gerçektir. "Borç yiğidin kamçısıdır" lafı, tahrik edici bir güç olmaktan çıkıyor. Dolayısıyla sanayici daha uzun bir süreçte inkişaf ediyor. Burada şunu da ilave etmek lazım. Fiziksel anlamda Konyalı sanayicinin çok enteresan imkanları var. Her ne kadar organize sanayi bölgelerine yöneliş zayıf ise de, Konyalı sanayicinin elinde 25.599.715 metrekare açık alan var. Buna karşılık 3.247.137 metrekare kapalı alan var. Kapalı alan oranı açık alana göre çok düşük. Ancak bu rakam da az değil. Kapalı alanları değerlendirdiğimizde ise, istihdam oranının bu rakamla eşdeğer olmadığını görüyoruz. Buradan şunu çıkartabiliriz. Eğer Türkiye'de öz sermayesiyle ayakta duran sanayicilere, çeşitli üretim, ihracat-ithalat ve bir takım vergi avantajları sunulacak olursa, bu insanlar istihdam noktasında ciddi bir patlamayı gerçekleştirecek imkanlara sahiptir. Bu kadar mekanda çok ciddi işler yapılabilir. Araştırmayı yürüttüğümüz işletmelerde krizden önce 53.483 insanın istihdam edildiğini görüyoruz. Krizden sonra ise bu rakam 27.656 kişiye düşmüş. Yani mevcut ekonomide iyileşmenin olması durumunda sadece araştırmasını

Aldığımız borçlarla idare etme noktası bittiği an, yeniden kriz yaşanacak. Aynı hatayı tekrar etmenin bir mantığı olmasa gerek. Eğer kendi özünüzde çözüm aramaya yönelmiyorsanız, geçici tedbirler sadece vaziyeti düzeltmiş gibi görünür. Sorunun üzerini küllersiniz, ama o içten içe yanmaya devam eder.

gerçekleştirdiğimiz işletmeleri baz alacak olursak ciddi hiçbir yatırım yapılmadan 53 bin 500 kişinin istihdamı mümkün olacaktır.

LONCA: *Krizin istihdamı çok ciddi biçimde etkilediği de söylenebilir.*

ŞEKEROĞLU: Bunun sadece son krizden kaynaklanan bir istihdam daralması olduğunu söylemeyiz. Çünkü son krizden önce de krizler yaşayan bir ülkeyiz. Uzun süreden beri yaşanan krizlerin getirdiği bir sonuç bu. Bunun 10 bini önceki dönemlerde yaşanan bir istihdam daralması olduğunu kabul etsek son krizde yaklaşık 15 bin kişinin istihdam dışı kaldığını söyleyebiliriz ki, bu da ciddi bir rakamdır.

LONCA: *Araştırma sonuçlarına göre ekonomik krizin bazı sektörleri daha çok etkilediğini söyleyebilir miyiz?*

ŞEKEROĞLU: Bu Türkiye sanayisiyle tamamen ilintili bir konu. Özellikle falan sektörde ciddi daralma var diyemiyoruz. Tarımsal sanayide uzun süredir yaşanan bir daralma var. Devletin teknolojik tarımı teşvik etmemesi, sulama alanlarının yeterince genişletilememesi, tohum ıslahının başarıyla sonuçlandırılamaması ve çiftçinin rekabet gücünün artırılamaması gibi konulardan kaynaklanan bir tıkanma söz konusu. O nedenle Konya'daki tarıma dayalı sanayide de ciddi gerilemeler söz konusu idi. Krizle beraber bu sektör tamamen perişan oldu. 200 kişi istihdam eden firmalar bu gün 7 kişi istihdam eder konuma gelmişler. Şu anda bu sektör can çekişiyor. Deniyor ki; "bu sektör modernize" olamadı. Nasıl modernize olabilir ki? Çiftçiye alım gücü verilmezse sanayici neyi üretip de satabilecek. Bunun maliyetini ödeyecek bir çiftçi olmadığı için, bu sektör kendi içinde bir modernizasyonu da gerçekleştiremiyor. Dünya pazarlarına satmak ise bir alt kültür ve süreç istiyor. Kolaylıkla olacak şeyler değil. Genel anlamda sektörler arasında araştırma yaptığınızda Konyalı sanayicilerin Türkiye'nin mevcut durumu ile eşdeğer bir daralmayı yaşadığını söyleyebiliriz.

LONCA: *"Konya krizden daha fazla etkilendi" diye bir söylenti var. Genel ekonomik kriz yanında holdinglerin içine düştüğü olumsuz durum, ilave bir etki yaptı iddiasına katılıyor musunuz?*

ŞEKEROĞLU: Araştırmamızda bununla ilgili bir boyut yok. Ancak şu kadarını söylebilirim, Konya'da holdinglerin ortaya koyduğu bir nakit akışı vardı. Bunun kaybolmasından dolayı mevcut krizin haricinde bir kriz var. Tabi burada bunun bugün olmazsa yarın olacağını üzerine basarak söylemek lazım. Çünkü devlet bu konuya el atıp bir düzenleme yapmadı.

Biz o kadar hızlı indik ki, dibe çakıldık. Şimdi o çakıldığımız yerden çıkmaya çalışıyoruz. Müthiş bir bataklığa girdik ve o bataklık bizi aşağıya doğru halen çekmeye çalışıyor. Asıl problem bu.

Dolayısıyla samimi ya da samimi olmayan insanlar böyle bir girişimde bulunduğu için, hem Konya insanını hem de Konya piyasasını etkileyecek bir durum ortaya çıktı. Tabi bunun boyutlarını tesbit etmek sanayi odamızın imkanlarını aşan bir çalışma olur. Ancak Şubat kriziyle ilgili önemli tesbitlerimiz oldu. Bunlarda Türkiye genelindeki verileri doğrulayan sonuçlardı. Mesela inşaat sektörünün ciddi bir bunalıma girdiğini söylebiliriz. Karşılaştırdığımız zaman örneğin bir gıda sektöründen daha derin etkilendiğini söylebiliriz. Konya'da sektörel anlamda çeşitlilik olduğu için bu çok ciddi anlamda hissedilmedi. Bir tekstil sektöründeki durum Konya'da yaşanmadı. Bunun ötesinde krizden dolayı insanlar kabuğuna çekildi. Bu kabuğuna çekilmeden dolayı insanlar parası olsa dahi parasını dışarıya çıkarmadığı için ayrıca bir başka kriz daha meydana geldi. Bunun ardından banka ve finans kurumlarındaki paralarını güven yetersizliğinden dolayı çekmeye başladılar. Finansman sektöründeki krize Konyalılar da destek vermiş oldu. Yani kriz üstüne kriz yaşandı. İnsanlar otomobil almadı, hem alım-satım yapanlar hem tamirciler krize girdi. Bu bir zincir şeklinde devam etti. Dolayısıyla sorun gittikçe derinleşti. Konya'nın bu anlamda krizden daha çok etkilendiğini söylemek mümkün. Konyalı insanların yapısı Mevlana Celalettin Rumi Hazretlerinden kaynaklanan bir latifliğe sahiptir. Konyalı meltem rüzgarına alışıktır. Bu rüzgar biraz sert esmeye başladığında bizim insanımız hemen evine kapanıyor. Biraz daha bu rüzgara karşı durayım mantığı Konya'da yok. Burada alt kültürden kaynaklanan ekstra bir kriz söz konusu.

LONCA: *Önceki sorumu tersinden sormak istiyorum. Sizce krizin yaradığı sektörler oldu mu?*

ŞEKEROĞLU: Bu kriz kimseye yaramadı. Bundan önceki krizde, bir kazananlar bir de kaybedenler vardı. Şimdi bütün ülke kaybetti. Daha önce hortumcular bankalar vs diye söylenirdi. Şimdi bankalar da zor durumda. Hortumcu dediğimiz adamlar da zorda. İşçilere bakıyorsunuz, tüccarlara hatta büyük holdinglere bakıyorsunuz hepsi zorda. Peki bu para nereye gitti. Bu para yurtdışına gitti. Yurtdışındaki çeşitli finans kurumlarına ve para babalarına gitti. Dünyadaki tefeciler geçtiğimiz on yılda Türkiye'nin kanını emdiler. Kazanan onlar oldu. O nedenle krizin yaradığı bir sektör olduğunu zannetmiyorum. Dövizi olanları baz alacak olursanız, onlar da sadece paralarının değerini koruyabildiler. Türkiye geçtiğimiz on yıl içinde teröre 120 milyar dolar harcadı. Yaklaşık 100 milyar dolar civarında, görev zararı ile bankalarda buharlaşan parası oldu. 100 milyar dolar civarında bir parayı da yanlış yatırımlar ve ihaleler yoluyla hoyratça harcadık. Yani 320 milyar dolar civarında bir parayı geçtiğimiz on yıl içinde kaybettik. Şu an içinde bulunduğumuz sıkıntının özü budur. Şimdi de IMF şöyle yaptı, Dünya Bankası böyle yaptı diye feryat ediyoruz. Diğer taraftan toplum kendi içinde, "Türkiye'ye dış güçler müdahale ediyor, bizi Amerika yönetiyor" diye söyleniyor. Siz izin vermiyorsanız hiç kimse sizi yönetemez. Hele Türk insanını kimse yönetemez. Bizim tarihimizde yok. Biz hiç kimsenin boyunduruğu altında kalmamışız ki. Ama müsaade ettiğiniz sürece sizi birileri yönetmeye devam eder. Ve her zaman söylenen bir söz "borç alan emir alır". Yaşadığımız süreç bunu gösteriyor.

LONCA: *Efendim ekonomik krizin ivmesi aşağıya inmeye devam ediyor mu? Yoksa bir yerde durdu veya yükselişe geçti mi?*

ŞEKEROĞLU: "Kriz artık bitme noktasına gelmiştir ve 2002 yılında %3 büyüme gerçekleşecek" diye bir hava uyandırılmaya çalışılıyor. Ben bunun mümkün olmayacağına inanıyorum. Yüzde 3 büyüme, dip noktadan sonra olur. 2001 Ocak ayına göre yüzde 3 dersek bu hayalcilik olur. Bu kriz, henüz stabilizasyona doğru gitmiyor. Aşağıya doğru iniş devam ediyor. Bunu şöyle tarif etmek mümkün. Yukarıdan aşağıya bir şey düştüğü zaman o darbeyle bir sıçrama olur. Biz o kadar hızlı indik ki, dibe çakıldık. Şimdi o çakıldığımız yerden çıkmaya çalışıyoruz. Müthiş bir bataklığa girdik ve o bataklık bizi aşağıya doğru halen çekmeye çalışıyor. Asıl problem bu. Aslında devlet bütün samimiyetiyle vatandaşın önüne çıkıp, "Sevgili vatandaşlarımız, mevcut halimiz şunlardan ibarettir. Biz devlet olarak şu fedakarlıklarda bulunuyoruz. Sizler de vatandaşlar olarak şunları yapacaksınız" diye söyleyebilseydi,Türk milleti her şeyini vermeye hazırdı. Ama bunu yapamadılar. Hala görkemli yaşantıdan vazgeçemedik. Bir bakan konuşma yapacak olsa peşinden 200 tane polis geliyor. Bakanın oradaki katma değeri bir polisin maaşını karşılayacak bir derecede değil. Oysa bakanın görkemi değil yaptığı icraat lazım. İnsanlarımızın da artık yöneticilerin icraatlarına bakarak saygı göstermeleri gerekmektedir. Hiç kimsenin insanımızı karamsarlığa düşürmeye hakkı yok. Bizim daha itidalli olmamız gerekmektedir. Özellikle sanayicilerimize üzerine basarak söylemek gerekiyor ki; biz çalışırsak bu ülke ayağa kalkacak. "Bunlar yeyip içiyor, vergiler yerine gitmiyor" demenin kimseye faydası yok. Bunları söyleyerek bu devleti ayağa kaldırmak mümkün değil. Bizler çalışmamızı artırarak devam edeceğiz ama vergilerimizin ve katma değerlerimizin heba olmaması adına da sivil toplum örgütlerimize, odalarımıza haklarımızı arama noktasında sahip çıkacağız. Milletvekillerimizi, başbakanımızı, cumhurbaşkanımızı ve onların beraberinde çalıştırdığı danışmanları ve bürokratları da doğru olan şeyleri yapmaya yöneltmek gerekir.

Bir yakınımızı -haketmediği halde- bir kuruma yerleştirme adına, devletin bakanından torpil istemeye kalkarsak bu kötü gidişe bizler de çanak tutmuş oluruz. Bunu yapıyorsak kalkıp da "vergilerimiz heba oluyor" demeye de hakkımız olmaz. Biz öncelikle kendi lüksümüzden ve özel çıkarlarımızdan vazgeçme erdemine sahip olmalıyız. Babam, "zarar etmesini bilmeyen insandan ne sanayici ne işadamı olur" derdi. İnsan fedakar olmayı bilmeli. Kendi adına, toplum adına, insanlık adına fedakar olmayı bilmeli. Bunun kendine tekrar bir lütuf olarak döneceğini bilir ve sabrederse hem bir iç huzur yaşar, hem de gelecekte de daha müreffeh bir hayatın temellerini atar. Şimdi atalarımız bizim için bir takım altyapıları yapmamış olabilirler. Ancak bizler gelecek nesiller için bir takım altyapıları bu günden hazırlamalıyız. "Meyvesini nasıl olsa yiyemeyeceğiz" mantığıyla ağaç dikmemek doğru değil. Çünkü bizler, bizden öncekilerin diktiği ağaçların meyvesini yiyoruz. Türkiye'nin dünya çapında lider bir ülke olması adına bunları yapmak zorundayız. O nedenle Konya sanayisi üzerinde yapmış olduğumuz geniş çaplı araştırma, bu söylediğimiz minval üzere, bir takım fedakarlıkları üstlenmemiz gerektiği sonucuna ulaştırdı bizleri.

LONCA: *Krizden çıkış politikalarını doğru buluyor musunuz?*

ŞEKEROĞLU: Ben şahsen Sayın Bakan Derviş'i samimi buluyorum. Bizler yıllardır bir sihirli değnek arıyoruz. Kemal Derviş bunu açık yürekliliklе"bende sihirli değnek yok" diye ifade etti. Uzun yıllar Amerika'da kaldığı için, Türkiye'deki krizin derinliğini ve toplumun nabzını yeterince anlayamadı ve bunu da zaten itiraf etti. Bu denli önemli bir bakanın millet meclisi nezdinde "ben şu konularda yanlış yaptım" demesi bence en önemli gelişmelerden biridir. Kriz olduğu gün Sayın Ecevit, Sayın Yılmaz ve Sayın Bahçeli bu şekilde bir demeç vermiş olsalardı, zannediyorum kriz bu kadar derinleşmezdi. İnsanların yöneticilerine bakış açısı değişirdi. Bizim toplumumuz özür dileyen adama kılıç sallamaz. Tabi ki bunları Kemal Derviş'in politikalarını kabul anlamında söylemiyorum. Bir defa izlenen politikalar Türkiye realiteleriyle bağdaşmıyor. Kemal Derviş'in Dünya Bankası'ndan geliyor olması asıl muammalardan bir tanesi. Türkiye'yi tam olarak anlayabilecek durumda olmadığını düşünüyorum. Onun ötesinde IMF'den veya Dünya Bankası'ndan etkilenmemiş olması mümkün değil. Ben şunu söylüyorum; "bizim Dünya Bankası'ndan veya IMF'den gelecek paraya ihtiyacımız yok". Bunu söylediğim zaman bazıları itiraz ediyor. Ben şöyle bir örnek veriyorum. Bir sanayici zor duruma düştüğü zaman bankaya kredi almaya gider. Banka adama 20 lira verir. Oysa adamın 150 liraya ihtiyacı vardır. Şimdi 150 lirayı bu adama vermezseniz mevcut durumunu daha da kötüleştirirsiniz. Türkiye'nin ihtiyacı olan para eğer Türkiye'yi toptan kurtaracaksak 350 milyar dolardır. Bu parayı dünyada kimse vermez. Bunu vermediği zaman ne IMF ne Dünya Bankası'nın vereceği paraların hiç bir faydası olmadığı gibi, önümüzdeki yılları da yeniden ciddi risklere sokar. Asıl problem bu. Yoksa Kemal Derviş şu programı uygulamış uygulamamış, benim için bu ikinci konudur. Şu ancak aldıklarımızla bir müddet idare edeceğiz. İdare etme noktası bittiği an, yeniden kriz yaşayacağız. Aynı hatayı tekrar etmenin bir mantığı olmasa gerek. Siz eğer kendi özünüzde çözüm aramaya yönelmiyorsanız, geçici tedbirlerle vaziyeti düzeltmiş gibi görünür, sadece üzerini küllersiniz, ama; o içten içe yanmaya devam eder. İçten içe yandığı için yaptığı tahribatı da rakamsal olarak tesbit etmek müşkil hale gelir. Mesela bu krizi tam anlamıyla ölçmek mümkün mü? Devletin önünde böyle rakamlar yok. Sonra devletin insanlarına, insanlarında devletine güvenmediği bir ortamda istatistik de yapamıyorsunuz. Dolayısıyla öze dönük politikalar olmadığı sürece bu krizleri daha çok yaşarız. Öncelikle devlet, vatandaşına saygı duysun. Ben devletime saygı duyuyorum. "Ulul emre itaat" diye kültürümüzde devlete yönelik bir saygı vardır. Biz devlete isyan etmeyiz ve bu güne kadar da bu toplum devletine hiç bir dönemde isyan etmemiştir. Devlet bizde bir ulu, bir büyüktür. Babadır devlet. O nedenle Arjantin'de isyan olur, ama burada olmaz. Oysa bizdeki yıkım onlardan daha büyüktür. Ancak baba, evlatlarına saygı göstermiyorsa başka sorunlar çıkabilir. Baba deyip alttan işi götürmeye çalışıyoruz ve ortaya kontrolü güç gelişmeler çıkıyor.

LONCA: *Efendim son söz olarak, araştırmayla ilgili nihai düşüncelerinizi alabilir miyiz?*

ŞEKEROĞLU: İhracat noktasına vurgu yapmak istiyorum. Konyalı sanayici teknolojik anlamda yeterli altyapıya sahip bir sanayicidir. 837 sanayicimizde özellikli makina ve ekipman bulunmaktadır. Bununla birlikte ihracatının büyük bir bölümünü de Avrupaya yapmaktadır. Yani yüksek kalite ile imalat yapan ve kaliteye aşina bir sanayici profilimiz vardır. Tam rakamları elde edemedik ama yaklaşık 500 milyon dolar civarında bir ihracatımız olduğunu tahmin ediyorum. Bunun da yaklaşık yüzde 50'si Avrupaya ihraç ediliyor. Bu durumu gözönüne aldığınızda Konyalı sanayici ileriye iyi bakıyor. Amerika'nın Türkiye Büyükelçiliği Siyasi İşler Müsteşarı'nın ziyaretinde "Konya Silikon Vadisi olmaya aday bir kenttir" demişti. Ben buna kesinlikle katılıyorum. Devlet bize güvense Konya çok kısa bir sürede Silikon Vadisi olur.❑

Kemal Derviş'in Dünya Bankası'ndan geliyor olması asıl muammalardan biri. Türkiye'yi tam olarak anlayabilecek durumda olmadığını düşünüyorum. Onun ötesinde IMF'den veya Dünya Bankası'ndan etkilenmemiş olması mümkün değil.

SANATKAR, YAPTIĞI SANATA KENDİNDEN BİRŞEYLER İLAVE EDEBİLMELİ

sami öksüz ile...

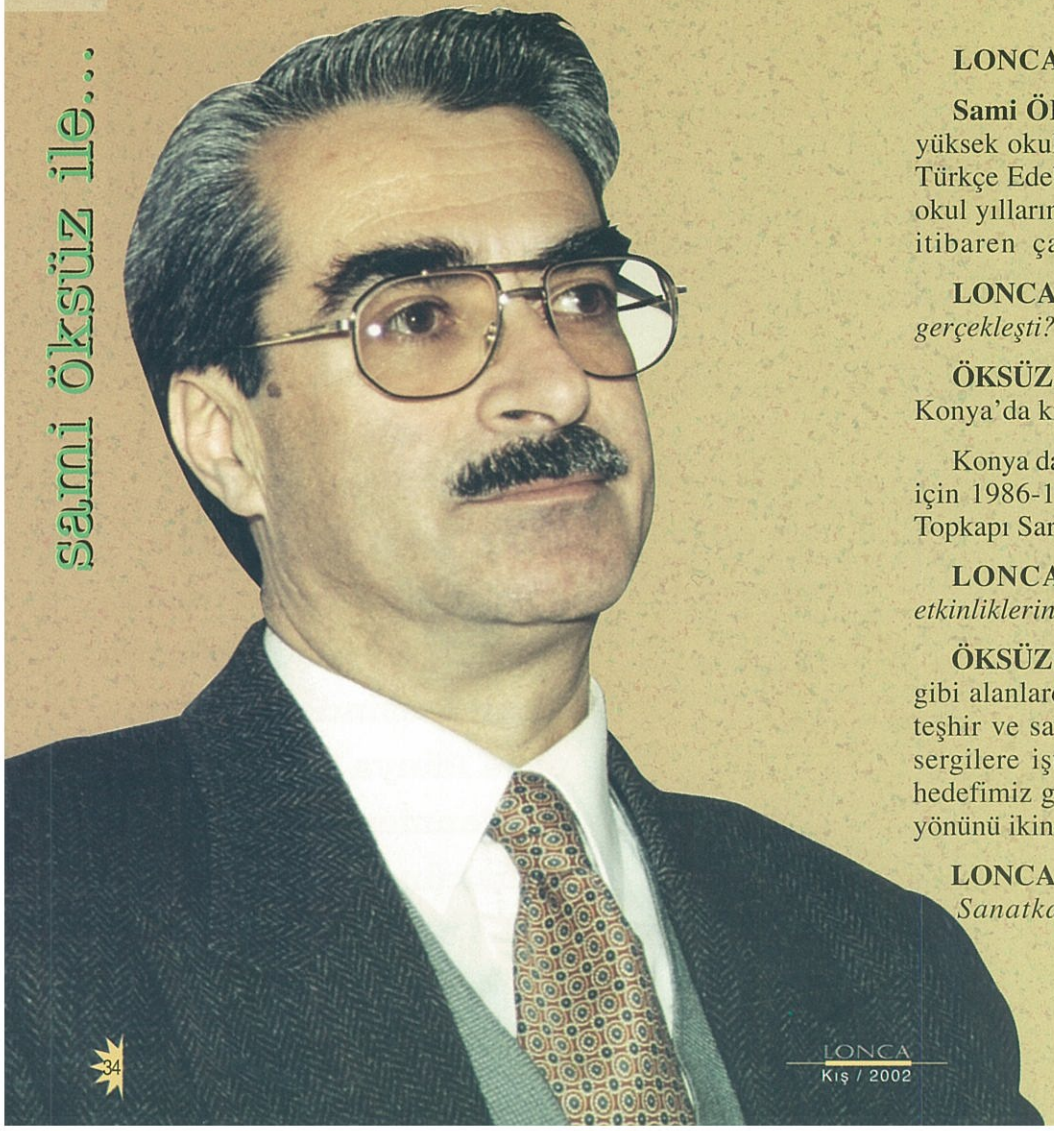

LONCA: *Efendim kısaca kendinizden bahseder misiniz?*

Sami ÖKSÜZ: 1954 Konya doğumluyum. İlk, orta, lise ve yüksek okul tahsilimi Konya'da tamamladım. Eğitim Enstitüsü Türkçe Edebiyat bölümü mezunuyum. Güzel Sanatlarla alakam okul yıllarında başladı. Fakat daha ciddi anlamda 1984 yılından itibaren çalışmaya başladım ve bugünlere kadar geldi.

LONCA: *Efendim Tezhip sanatına başlama sürüveniniz nasıl gerçekleşti?*

ÖKSÜZ: 1984 yılında, Topkapı Sarayı Nakışhanesi hocalarının Konya'da kısa süreli tezhib kurslarıyla ilk çalışmalarım başladı.

Konya da tezhib eğitimimi devam ettirmem mümkün olmadığı için 1986-1989 yılları arasında 3 yıla yakın bir süre İstanbul Topkapı Sarayı Nakışhanesine devam ettim.

LONCA: *Lalezar Sanat Merkezi olarak başka netür etkinlikleriniz var?*

ÖKSÜZ: Sanat Merkezimizde; hat, tezhib, minyatür, çini, ebru gibi alanlarda çalışan sanatkar arkadaşlarımızın çalışmalarının teşhir ve satışını yapıyoruz. Muhtelif zamanlarda düzenlenen sergilere iştirak ediyoruz. Lalezar Sanat Merkezi olarak ilk hedefimiz güzel sanatlarımızı halkımıza sevdirmek, işin maddi yönünü ikinci planda kılmayı tercih ediyorum.

LONCA: *Efendim abiniz Hüseyin Öksüz bey de bir sanatkar. Sanatkar olma özelliği aileden gelen bir miras mı?*

Ecdadın geçmişte yaptığını tekrarlamak veya onu kopya etmek o sanatın gelişmesini olumsuz yönde etkiler. Sanatkar yaptığı sanata kendinden birşeyler ilave edebilmeli ki gelişme kaydettiği ortaya çıksın.

ÖKSÜZ: Herhalde, çünkü ailemizde sanata özellikle de güzel sanatlara karşı bir yatkınlık söz konusu. Babamın güzel sanatlara karşı aşırı bir merakı vardı. Bir de herkes tarafından pek bilinmeyen bir yönü; iyi bir şair olmasıydı.

LONCA: *Günümüz açısından bakacak olursak sizce güzel sanatlara gerekli ilgi gösteriliyor mu?*

ÖKSÜZ: Güzel sanatlara yaklaşım ve alaka oldukça iyi. Bu bakımdan ümitsiz değilim. Güzel sanatlarla ilgili açılan imtihanlara ciddi sayıda müracaat oluyor. Bu da gençlerin bu konuda duyarsız olmadığının bir göstergesi. Konya'da Güzel Sanatlar Fakültesi açıldı. Bu yıl ilk talebelerini aldı. Konyamız açısından iyi bir başlangıç.

Devletin Resmi olarak Güzel Sanatlara bakışı maalesef yeterli değil.

LONCA: *Güzel Sanatlar alanında devletten ya da ilgili bakanlıklardan beklentileriniz neler?*

ÖKSÜZ: Hizmetler açısından değerlendirecek olursak 1980'den sonraki dönemde güzel sanatlarla ilgili Kültür Bakanlığı'nın çok ciddi çalışmaları oldu. Türkiye çapında seminerler düzenlenip, çeşitli sanat dallarında yarışmalar tertip ediliyordu. Verilen bu önem 6-7 yıl kadar sürdü. Günümüzde bu tür etkinlikler yılda bir kez yapılmakta ama eski önem maalesef yok.

Devletin kalıcı bir kültür polikitasının olmayışı güzel sanatlara verilen önemin değişkenlik arzetmesine neden oluyor. Mesela, Kültür Bakanlığına getirilen Bakanın güzel sanatlara ilgisi varsa bu alan önem kazanıyor. Şayet yoksa veya başka alanlara yatkınlık söz konusuysa bu önem kayboluyor.

LONCA: *Hocam bize birazda sanatınızdan yani tezhip sanatından bahseder misiniz?*

ÖKSÜZ: Tezhib kelime manası itibariyle altınlamak, yaldızlamak gibi manalara geliyor. Genel manada kağıt üzerindeki süsleme sanatı olarak tanımlayabiliriz.

Tezhip tarih olarak çok eskiye dayanmakta. Süsleme sanatı insanın yaradılışıyla başlar. Bence birşeyler güzelleştirmek, güzele aramak insanın yaradılışıyla başlayan bir hedef. Eski yazının sanat olarak icra edilmesiyle yani Hüsn-ihat olarak kabul edilmesiyle birlikte tezhibte büyük ölçüde gelişme kaydetmeye başlamıştır. Çünkü her iki sanatta birlikte gelişip bu günlere gelmiştir.

Hat olmazsa tezhib içinde insan olmayan bir elbise gibidir. Tezhib olmazsa da hat elbisesi olmayan bir insan gibidir. Birbirini tamamlamaktadır.

LONCA: *Hocam tezhip sanatının nasıl yapıldığını anlatır mısınız?*

ÖKSÜZ: Tezhib edilecek yazı müzehhibe geldikten sonra müzehhib yazıya en uygun olan deseni tesbit eder. Tabi işin maddi yönü de nazarı itibare alınır. Kısaca tezhib'in safhalarını da anlatayım. Önce desen aydıngere çekilir ve zemine aktarılır. Sonra, önceden tespit edilen altın olacak yerler altınlanır. Daha sonra desenin etrafındaki tahrir denilen çizgiler çizilir ve daha sonra zemin boşlukları doldurularak daha sonra ana desenle ahenkli olacak şekilde bordür'ün renklendirilmelerine geçilir ve sonunda çalışmaya uygun bir çerçeveyle levha tamamlanır.

LONCA: *Sanatınızı icra ederken mutlaka kendinizden de birşeyler katıyorsunuz?*

ÖKSÜZ: Tabiki bu sanatın yapısında olan bir özellik. Aynı şey bütün güzel sanatlar için geçerli Ecdadın geçmişte yaptığını tekrarlamak veya onu kopya etmek o sanatın gelişmesini olumsuz yönde etkiler. Sanatkar yaptığı sanata kendinden birşeyler ilave edebilmeli ki gelişme kaydettiği ortaya çıksın.

Burada dikkat edilmesi gereken çok önemli bir nokta sanatın orjinalliğine ve esas yapısına sadık kalabilmek. Geleneksel yapısını bozmadan o sanatı geliştirmek en önemli prensip olmalı.

LONCA: *Konya halkının güzel sanatlara yaklaşımı yeterli mi?*

ÖKSÜZ: Konyanın kültür sanat seviyesini gözününde bulundurduğumuzda şimdilik normal, ama gönül arzu eder ki ilgi çok daha

fazla olsun. Tabii bunun için bir alt yapı gerekli yani halkın klasik sanatlar konusunda bilgilendirilmesi lazım. Sanatın inceliğini en azından güzel sanat olduğunu halka anlatabilmek gerek. Bu konuda maalesef çok büyük bir boşluk var.

Eğitim veren okullarımızda güzel sanatlar adına hiçbir etkinlik yapılmıyor. Dolayısıyla gençlerimiz bu alana ilgisiz kalıyorlar. Biz de aynı okullardan aynı eğitimden geçtik ama güzel sanatlar adına hiçbirşey alamadık. Ailemizde ve çevremizde sanata merakı olanlar bulunduğu için güzel sanatlara meyil ettik. Bundan sonrası için umutluyuz çünkü Güzel Sanatlar Fakültelerinin sayısı hızla artmakta bu da memnun edici bir gelişme.

LONCA: *Hocam tanıtım açısından aksaklıkların giderilmesi, güzel sanatların halka sevdirilip, benimsetilmesi için sizce neler yapılabilir?*

ÖKSÜZ: Biz kendi çapımızda sanat merkezimizde düzenlediğimiz sergilere katılanlara bu sanatları anlatıp onları bilgilendirmeye çalışıyoruz.

Kültür Bakanlığı büyük şehirlerdeki Kültür Müdürlükleri kanalıyla çeşitli organizasyonlar tertipleyip, sanat yarışmaları yapabilir. Bütün faaliyetler özellikle gençlerin bu alana ilgisini önemli derecede arttırır kanatindeyim.

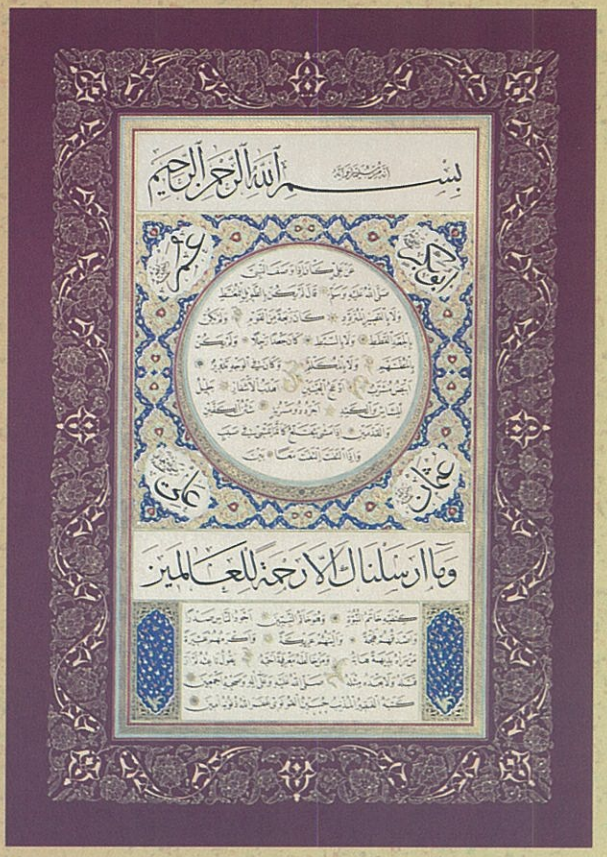

LONCA: *Hocam güzel sanatlara özellikle tezhip sanatına ilgisi olan genç sanatkarlara neler tavsiye edersiniz?*

ÖKSÜZ: Öncelikle o sanatı sevmek ve bir takım fedakarlıkları göze alabilmek lazım. Gençler herşeyden önce ilgi duydukları sanat dalında yetişebilmeleri için iyi bir eğitim almaları gerekli. Bu konuda hocalardan birebir ders alabilecekleri yerlerde veya Güzel Sanatlar Fakültesi varsa oradan gerekli eğitimi alabilirler. Ancak fakültelere devam etme imkanı olmayanlar tezhib kurslarından usta-çırak metoduyla eğitimini alabilirler. Bende aynı şekilde talebelerime bir şeyler öğretmeye çalışıyorum. Ama kesinlikle talebe öğreneceği sanatı çok sevmesi lazım. Tabii ki kabiliyette olacak. O zaman fedakarlık yapılabilir. Bu vesile ile Topkapı Sarayı Nakışhanesi hocalarıma minnet ve şükranlarımı arz ediyorum. ❑

yetiş
2000
ŞEKEROĞLU
kimya-plastik sanayi ve ticaret a.ş.
42.yıl
ŞEKEROĞLU
..tecrübeli kadromuzla,
ürünlerinizi biz giydiriyoruz,
çünkü; biz bu işin terzisiyiz...
Ambalaj Dünyası
1.organize san.böl. çarman sk. no: 1-3 42300 selçuklu/konya/türkiye
tel: 0.332 248 23 00 (pbx) fax: 0.332 248 23 03
http://www.sekeroglu.com e-mail: info@sekeroglu.com

SEKTÖR GÖRÜŞ

Yrd.Doç.Dr.Ahmet AYAR
S.Ü. Ziraat Fakültesi
Gıda Mühendisliği Bölümü

SEKTÖR: KONYA İLİNİN SÜTÇÜLÜK DURUMU, PROBLEMLERİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Üstün kaliteli bir süt ürününün elde edilmesi her şeyden önce üretimde kullanılacak çiğ sütün kalitesine bağlıdır. Bu nedenle çiğ sütün sağım anındaki niteliklerinin mümkün olduğunca korunmaya çalışılması, diğer bir ifadeyle yüksek kaliteli çiğ süt üretimi, kaliteli süt mamullerinin üretiminde büyük önem taşır. Genel olarak kalitesiz bir hammaddeden kaliteli bir ürün elde etmek mümkün değildir. Kaliteli bir hammadde gereği gibi saklanıp işlenmezse kısa sürede kalitesi bozulur ve ondan da kaliteli ürün elde edilemez. Ülkemizde üretilen sütün çok az bir kısmı modern işletmelerde işlenirken, gelişmiş ülkelerde bu oran % 90'lara kadar ulaşmaktadır.

Türkiye'de genel olarak, süt üretimiyle uğraşan işletmeler genel olarak çok dağınık ve küçük üretim birimleri olarak faaliyetlerini sürdürmektedirler. Aile işletmelerinin büyük bir bölümü birkaç sağmal hayvanı olan üretici grubudur. Gerek geniş bir alana yayılmış olmaları, gerekse birimlerin çok küçük oluşu süt teknolojisine uygun olarak soğuk zincirin kurulup sütün toplanmasını ve fabrikaya naklini son derece pahalı ve güç hale getirmektedir. Avrupa ülkelerinde sütün toplanma uzaklığı 50 km. ile sınırlandığı halde ülkemizde bu mesafe 600 km. kadar çıkabilmektedir. Hayvansal verimin düşüklüğü, üreticinin teknik bilgi noksanlığı üretilen süt miktarı ve kalitesini etkilemektedir. Süt üreticilerinin hayvan bakımı, hijyen ve sütün muhafazası gibi konularda yetersiz bilgiye sahip olması da süt miktar ve kalitesini etkilemektedir. Üretimin mevsimlere göre büyük farklılık göstermesi, genel olarak kış ve yaz ayları üretimi arasında büyük farklılıklara neden olmaktadır. Üretim şartlarının kötü ve yetersiz olması nedeniyle süt kısa sürede bozulabilmekte ve sağlık için sakınca arz edebilmektedir. Hammaddenin kalitesiyle ilgili en önemli sorunlardan biri de bilerek ya da bilmeyerek antibiyotik, soda, hidrojen peroksit gibi maddelerin süte ilavesidir. Yanlış sağım ve yanlış buzağı besleme de sütün kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir. Üreticinin ürettiği ürünün karşılığını alamaması da sorunlar arasındadır.

Süt işletmelerinin kapasiteleri ve teknolojik donanımları önemli ölçüde farklılık göstermektedir. Üretimde olduğu kadar, kaliteli ürünler üretmede de özel bilgi beceri ve belirli teknolojiye gereksinim gösteren süt,ülkemizde gerektiği gibi işlenmemekte ve önemli bir kısmı tüketiciye sokak sütü olarak ulaşmaktadır. İlkel şartlarda çalışan imalathanelerin piyasaya hakim olması sonucunda da haksız rekabet ortamı doğmaktadır. Tüketicilerin gıda ve beslenme hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması, yüksek oranda enflasyonun neden olduğu sorunlar, tüketiciyi ilkel şartlarda üretilen ucuz fakat sağlıksız, kalitesiz olan süt ve ürünleri alımına yönlendirmektedir.

KONYA İLİ SÜTÇÜLÜK DURUMU

Genel olarak Konya'nın hayvancılık durumuna bakıldığında, son yıllarda küçük baş hayvan sayısı azalmıştır. Aynı şekilde inek sayısında da azalma meydana gelmiştir. Üretilen süt miktarı ise dalgalanmalar göstermekle beraber biraz artmıştır. Bu da süt verimi yüksek hayvanların sayısında artış olduğunu göstermektedir. En fazla süt üretimi il merkezinde gerçekleşmektedir. Son yıllarda merkeze yakın bölgelerde modern ve gelişmiş hayvancılık işletmelerinin kurulması bu işletmelerde fazla sayıda yüksek verimli hayvanların yetiştirilmesi süt miktarının artmasında etkili olmuştur.

Konya ilinde pek çok süt işletmesi yanında Şeker Süt, Enka, Ova, Aygın ve Tuna süt gibi büyük ve modern süt işletmeleri de bulunmaktadır. Bu işletmelerden Enka ve Ova Türkiye'de pek az işletmenin gerçekleştirdiği süt tozu ve peynir altı suyu tozu üretmektedir. Büyük işletmeler öncelikli olarak beyaz peynir,yoğurt ve tereyağı gibi ürünleri üretmektedir. Bu işletmelerden Şeker Süt diğerlerinden farklı olarak pastörize süt üretimi de gerçekleştirmektedir. Bu işletmelerde üretilen yoğurt miktarı sınırlıdır. Bunun nedeni tüketicilerin sokak sütçüsünden veya bakkallardan aldıkları sütün bir kısmı ile ihtiyaçları olan yoğurt üretimini gerçekleştirmeleridir.

Konya'da faaliyet gösteren işletmelere çok değişik ilçe ve köylerden

süt gelmektedir. Bu sütler gerek hile ile ve gerekse mikroorganizma yükü bakımından standartların altındadır. Konya ili içerisinde pek çok irili ufaklı süt işletmesi bulunmaktadır. Bu işletmelerden bazıları çok modern teknolojiler kullanarak sağlıklı, besleyici, taklit ve tağşiş edilmemiş ürünler üretmektedir. Genellikle küçük işletmelerde belli üretim, temizlik ve hijyen kuralları uygulanamadığından kaliteli ve sağlıklı süt ürünlerinin üretilmesi zor olmaktadır. Düzenli ve yeterli kontrollerin yapılmaması nedeniyle sağlıksız ve hileli süt ürünleri rahatlıkla üretilerek piyasaya sürülebilmektedir. Büyük işletmeler piyasada beli bir kariyer yaptıkları için ve pazardaki kendilerine olan güvenin kaybolmaması için mümkün olduğunca kaliteli ve standart ürün üretme yoluna gitmektedir. Küçük işletmeler ise yerine göre fason üretim yaparak ve ürünün özelliklerini varmış gibi göstererek hileye başvurmaktadır.

Konya'da ki süt işletmeleri İç Anadolu bölgesinde beyaz peynir üretimi bakımından önemli bir potansiyele sahiptir. Türkiye'de beyaz peynirin yaklaşık olarak % 60'ı Konya ve çevresinde üretilmektedir. Konya'da bulunan büyük süt işletmeleri Türkiye genelindeki büyük firmalar ile rekabet edebilecek seviyededir. Süt işletmecileri, devletin hayvancılığı teşvik etmesi ve süt üreticilerini desteklemesi gerektiğini,ancak bu sayede kendilerinin de kaliteli ve yeterli miktarda hammadde temin edebileceklerini ve üreticilerin de

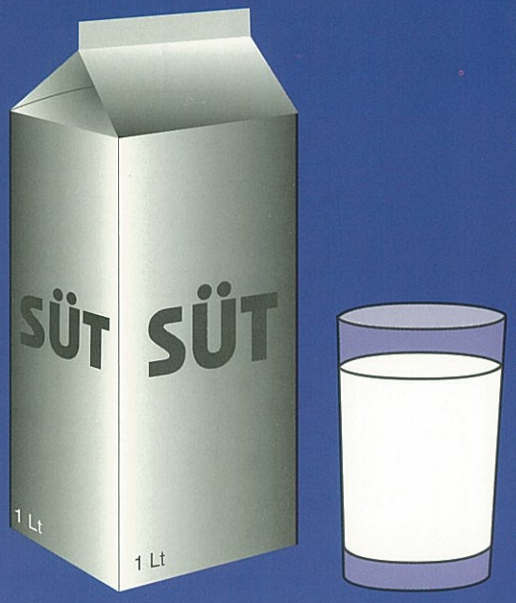

değişik hilelere başvurma gereğinin ortadan kalkacağını belirtmektedir. İşletmeciler sütü uzak mesafeler ve dağınık bölgelerden toplamakta,bu da hem süt kalitesini düşürmekte,hem de maliyeti arttırmaktadır.

ÖNERİLER

Konya sütçülüğünün en önemli ve temel problemi hammaddeyi oluşturan süttür. Yani işletmeler kendi ihtiyaçları olan sütü yeterli ve istenilen kalitede temin edememektedir. Bu sorunun çözümü için değişik öneriler ileri sürülebilir. Üretilen sütün miktar ve kalitesinin artması için her şeyden önce hayvanların barınakları olan ahırlardan işe başlamak gerekir. Kendileri için uygun barınak yapamayan köylülerin hayvanları için modern ve sağlıklı ahırlar yapması beklenemez. Çünkü bir ahıra yapacağı masrafın karşılığını yıllarca süt satarak alabilmesi mümkün değildir. Bu nedenle ya devlet yardımı ile, ya kooperatifleşme yolu ile ya da şirketleşme yolu ile her köye büyük, bütün köylünün ihtiyacını karşılayacak modern ahırların kurulması gerekir. Bu ahırlarda bakılan hayvanlar tecrübeli kişiler tarafından beslenmeli ve sağılmalıdır. Sağılan sütlerin muhafaza edilebilecekleri soğuk hava depoları veya süt tankları bulunmalıdır. Sütlerin taşınmasında da soğutuculu tanklardan yararlanılmalıdır. Bütün bunlar yapılırken de üreticinin hakkı olan süt ücretlerinin uygun seviyelere getirilmesi gerekir. Bu sayede süt toplayıcılar da aradan kalkmış olacağından üreticilerin de kazancı artacaktır. Hammadde olan sütün miktar ve kalitesinin arttırılmasının diğer yolu ise modern hayvancılık tesislerinin kurulmasının sağlanmasıdır. Bunun sağlanabilmesi için de devletin özel sektöre gerekli desteği vermesi gerekir. Binlerce ziraat mühendisi boşta gezmektedir. Bu potansiyelden faydalanmak için belli sayıda ve belli branşta ziraat mühendisleri devlet tarafından desteklenerek modern ziraatın gelişmesi sağlanmalıdır. Devlete ait tarımla ilgili kuruluşların il merkezlerinde olanlarının kapatılıp bu kurumlarda çalışan ziraat mühendisleri köylere kaydırılarak buralarda hayvancılığın ve tarımın sorunlarına çözümler aranmalıdır. Sütün kalitesini etkileyen önemli faktörlerden biri de hijyen ve sanitasyondur. Yani süt sağımı ve bekletilmesi esnasında temizliğe aşırı özen gösterilmelidir. Bilindiği gibi normalde taze sağılan sütün içerisinde çok az mikroorganizma bulunmaktadır.

OFİS YAŞAMINIZI

YENİDEN

TASARLIYORUZ

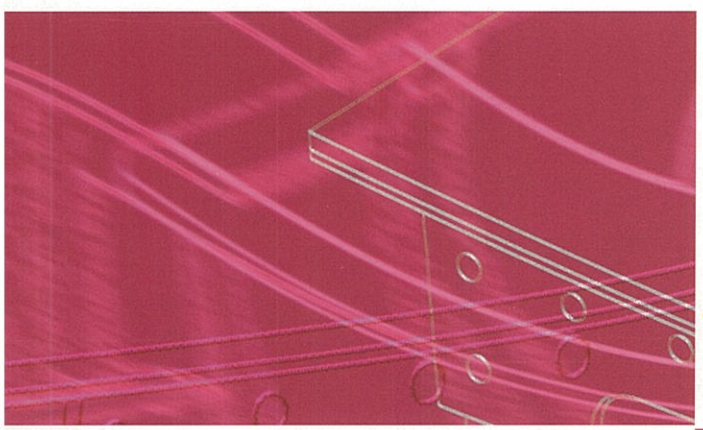

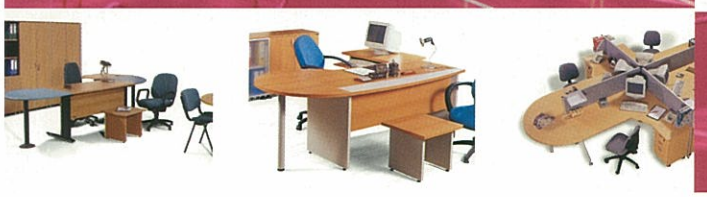

OFİS YAŞAMINIZI

YENİDEN TASARLIYORUZ

BÜROTIME®
Office Furniture

Üretici Firma

tosunoğulları
MOBİLYA SANAYİ ve TİCARET A.Ş.

www.burotime.com email:burotime@burotime.com

Fabrika: 2. Organize San. Bölgesi İkipınar Sk. No:2 KONYA/TÜRKİYE Tel : 332. 239 00 17 (pbx) Fax: 332. 239 04 26
Showroom: Mobilyacılar San. Sitesi Cihanpınar Sk. No:16 KONYA/TÜRKİYE Tel: 332. 248 58 78 (pbx) Fax: 332. 248 78 59

Marmara Bölge Dağıtım

tokay
mobilya & dekorasyon san.tic.ltd.şti.
Acıbadem-İbrahimağa Mh. Onur Sk. No:14
Kadıköy İSTANBUL/TÜRKİYE
Tel: 216. 326 03 23 (pbx)Fax: 216. 326 02 49

POST 0332.235.32.60/61

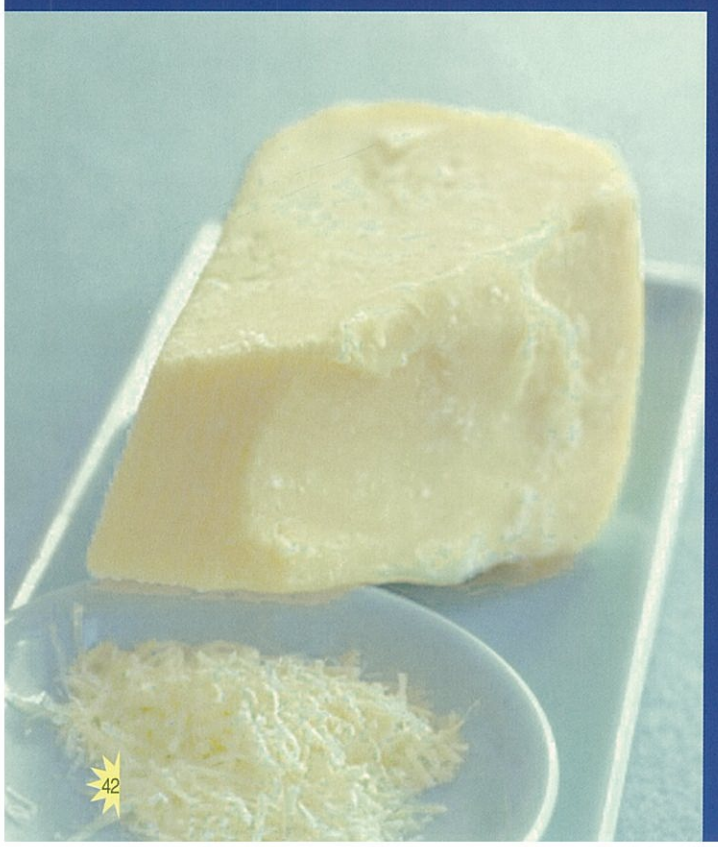

Eğer çevresel faktörlerden bu bulaşma engellenirse sütün kalitesi de korunmuş olur.

Süt sanayiinin diğer önemli bir sorunu ise sokak sütçülüğüdür. Tamamen kontrolsüz, sağlıksız ve haksız bir şekilde yapılan sokak sütçülüğüne alternatif olabilecek bir süt dağıtım sistemi oluşturabilirler. Burada sokak sütlerinin tercih edilmesinin en önemli nedeni fiyat ve sütün doğrudan tüketiciye ulaştırılmasıdır. Benzer şartların sağlandığı bir süt dağıtım sisteminin oluşturulması hem işletmelerin karına hem de tüketicilerin faydasına olacaktır. Sokak sütçülüğünün önlenebilmesinin diğer bir yolu da tüketicilerin bilinçlendirilmesidir. Ayrıca sokak sütçülüğünün kontrol altına alınması ve belli uygulama ve standartların devlet tarafından konulması bu konudaki problemlerin azalmasını sağlayacaktır.

Konya sütçülüğünün sorunlarından biri de soğuk zincirin uygulanmamasıdır. Bu konuda üretici, işletmeci, pazarlamacı ve satıcılara önemli görevler düşmektedir. Bilindiği gibi süt ve ürünleri mikroorganizmalara karşı hassastır. Mikroorganizmalar için ortam şartları uygun olduğu zaman mikroorganizmalar hızlı bir şekilde gelişerek süt ve ürünlerini bozabilirler. Bunu önlemenin yolu mikroorganizmaların faaliyetini engellemektir. Mikroorganizmaların faaliyeti $5^{O}C$ gibi düşük sıcaklıklarda olabildiğince azalmaktadır. Bu nedenle süt ürünlerinin üretiminden tüketimine kadar sürekli soğukta muhafaza edilmesi onların bozulmasını önlemek bakımından önemlidir. Herhangi bir aşamada artan mikroorganizma sayısının tekrar düşürülmesi mümkün değildir. Satış noktalarında bile süt ve ürünleri temiz şartlarda muhafaza edilmelidir. Bunu sağlamak içinde üretici, işletmeci ve satıcıların bilinçlendirilmesi gerekir.

Süt işletmelerinde gerekli oto kontrol sisteminin ve devlet kontrolünün uygulanmaması hem üretici hem de tüketici yönünden problemlere neden olmaktadır. İşletmelerde kritik kontrol noktaları belirlenerek sürekli bu noktalarda kontroller yapılmalıdır. Üretimin herhangi bir noktasındaki aksaklık ürün kalitesinin düşmesine hatta ürünün bozulmasına neden olabilir. Üretimdeki aksaklıkların zamanında ve yerinde belirlenmesi ileride büyük problemlerin ortaya çıkmasını engelleyecektir. Yine süt sektöründe devlet kontrolünün yetersiz olması haksız rekabete, hile, taklit ve tağşişe neden olmaktadır. Yeni çıkarılan gıda kanununda bu konuyla ilgili gerekli düzenlemeler yapılmış olmasına rağmen uygulamada bir çok aksaklıklar görülmektedir. Yeni uygulamaya konan HACCP ve ISO kontrol sistemlerinin işletmelerde etkili bir şekilde uygulanması birçok problemin ortadan kalkmasını sağlayacaktır. Yani kontrolle ilgili boşluk bu sistemlerin uygulanması ile doldurulabilir.

Reklam süt ve ürünlerinin tüketiciler tarafından tüketiminde en etkili olabilecek yöntemlerden biridir. Bu amaçla doğrudan tüketicilerle diyalog kurmak tüketicilerin süt ve ürünleri hakkındaki düşüncelerini almak ve düşünceler doğrultusunda üretimi yönlendirmek yerinde olacaktır. Üretilen bir ürün ne kadar kaliteli olursa olsun tüketicinin bundan haberi olmazsa bu ürün kendine tüketici bulamaz. Bir de üretilen ürünün tüketicilerin ihtiyaçlarını karşılayacak özellikte olması gerekir. Bir ürünün satılmasında düzenli pazarlama ağının kurulması da etkilidir. Toplumumuzda yerleşmiş olan süt, çocuk ve bebek içeceğidir zihniyetinin aşılıp, toplumun bütün kesimleri tarafından tüketilmesi sağlanmalıdır. Yapılan araştırmalar hiçbir faydası olmayan, ülke ekonomisine hiçbir şey kazandırmayan kolanın içecekler içerisinde en çok tercih edildiğini göstermektedir. Süt tüketimini arttırmak için sütü katkılandırıp, aromalandırmak ve soğuk olarak tüketilmesini sağlamak gerekir. Bu amaçla da süt işletmelerinin araştırma geliştirme faaliyetlerine gereken önemi vererek kaliteli ürün üretmenin yanında çeşitliliği arttırmak için de çalışmalar yapılmaları gerekir. Küçük işletmelerin piyasada tutunabilmeleri için sermayelerini birleştirip büyük işletme şekline dönüşmeleri ve birlikte hareket etmeleri onların daha güçlü olmasını sağlayacaktır.

Sonuç olarak süt; üretici, işletmeci ve tüketici bakımından çok önemli bir üründür. Eğer kaliteli süt ve ürünleri üretmek ve tüketmek istiyorsak hepimiz üzerimize düşen görevi yerine getirmeliyiz. Üretici,işletmeci ve tüketicinin bilinçli olması süt sanayiinin gelişmesi ve kalkınmasında önemli rol oynayacaktır. Avrupa Birliğine üyeliğimizin düşünüldüğü bu dönemde süt sanayiinin destek ve modernizasyona ihtiyacı vardır. Eğer bu sağlanmazsa, gelecekte süt sanayiimizin diğer ülkelerle rekabet edebilmesi mümkün olmayacaktır. Burada devlet üzerine düşen görevi yaparak üretici, işletmeci ve tüketicilerin haklarını korumak için gerekli tedbirleri almalı, bu kriz döneminde uygun krediler sağlayarak süt sanayiinin canlanmasına ve gelişmesine yardımcı olmalıdır.

SEKTÖR

RÖPORTAJ

Nurettin OK

ŞEKER SÜT

LONCA: *Efendim, kısaca kendinizden bahseder misiniz?*

Nurettin OK: 1954'de Konya merkez'e bağlı İsmil Kasabası'nda doğdum. İlk ve orta öğrenimimi İsmil'de, lise öğrenimimi de Karaty Lisesinde tamamladım. Yüksek öğrenimimi de Selçuk Eğitim Enstitüsü'nde tamamladıktan sonra 1977'de matematik öğretmeni olarak meslek yaşamıma başladım. 1998 yılına kadar çeşitli okullarda öğretmenlik ve yöneticilik görevlerinde bulundum. 1988-2000 yılları arasında Selçuk Üniversitesi Müh. Mim. Fakültesi sekreterliğini yaptım. 15 Ekim 2000 yılından bu yana da Şeker Süt Genel Müdürlüğü görevini yürütmekteyim.

LONCA: *Bu işe nasıl başladınız?*

OK: Biliyorsunuz fabrikamız; Pancar Ekicileri Koop. ve Konya Şeker Fabrikası'nın iştiraki olan bir kuruluştur. Parkobirlik Genel Başkanımızın "size ihtiyacımız var" demesi üzerine hizmet anlayışım gereği bu göreve başladım.

LONCA: *Şekersüt A.Ş. ve süt sektöründeki yeri hakkında bilgi verir misiniz?*

OK: Fabrikamız, Konya Şeker Fabrikası ve Pancar Ekicileri Koop. tarafından 1993'de ortaklarının ve çiftçilerin sektörlerinde desteklenmesi amacı güdülerek kurulmuş; 1996'da faaliyete geçmiştir.73 kişinin istihdam edildiği Şeker Süt A.Ş.'de üretim hacmimiz günlük 80 tondur. Fabrikamız, 5000 metrekarelik bir alan üzerinde bulunmaktadır. Bunun 2000 metrekaresi kapalı alandır. Ürün olarak; beyaz peynir, kaşar peyniri, klasik peynir, dil peyniri, lor peyniri, yoğurt çeşitleri, pastörize içme süt, tereyağı ve krema üretilmektedir. Konya bölgesinde yüzde 45'lik bir pazar payına sahibiz. Şu an ISO 9002 belgesinin alınma aşamasında bulunan Şeker süt A.Ş.'de; kodekse uygun olarak üretilen ürünler, kalite ve sağlık şartlarına uygundur.

LONCA: *Genel olarak süt sektörünün sorunları sizce nelerdir?*

OK: Süt sanayiinde gözlemlenen sorunları şu başlıklar altında sıralayabiliriz;

* Hammadde sorunları
* Sektörel denetimsizlik ve sokak sütçülüğü
* Ekonomik yetersizlik
* Tüketim azlığı ve tüketicinin bilinçsizliği
* Finansman sorunları

LONCA: *Peki sizce bu sorunların aşılabilmesi için neler yapılmalı?*

OK: Bu problemlerin aşılması; süt üreticilerine, fabrikalara ve Tarım Bakanlığı'na bağlıdır. Kişi başına 18 gram günlük hayvansal proteinin dünya ortalamasının oldukça gerisindedir. Türkiye'de halkın süt ve süt ürünlerini tüketmeye teşvik edilmesi gerekir. Bu ilginin sağlanabilmesi, izlenecek politikalara bağlıdır. Bu politikalar AB ve ABD'de olduğu gibi, hayvancılığa, sanayiciye ve tüketiciye sahip çıkan sistemlerin kurulması, işletmelerin daha modern hale getirilmesiyle mümkün olabilir.

LONCA: *Sektörünüzde üretim ve pazarlama konusunda ne gibi sıkıntılarla karşılaşıyorsunuz?*

OK: Süt sektörünün üretim ve pazarlamada yaşadığı sıkıntı; daha ilk aşamada ham maddeden başlamaktadır. Hayvan varlığı açısından zengin olan Türkiye'de, bu hayvanların değerlendirilmesi ise malesef başarılı değildir. Verimin düşük olmasından dolayı; istenilen kalite ve miktarda süt elde edilememektedir. Üretimin arttırılmasının yanında; tüketimin de artırılması; arz ve talebin birbirleriyle uyumlu hale getirilmesi gerekir. Hammadenin iyleştirilmesi amacıyla uygun ahır sistemlerinin kurulması, bunun için gerekli teşviklerin sağlanması ve sütün kaliteli bir şekilde fabrikaya ulaştırılması gerekir. Ayırca, her işletmede yeterli kapasiteye sahip laboratuarların olmaması; sütlerin tesadüfi alınmasına ve bunun da üretimi olumsuz yönde etkilemesine neden olmaktadır. Ekonomik anlamda süt sektöründe bazı giderlerin dövize endeksli olması ve dalgalanmalar; firmaları zor duruma sokmaktadır. Süt ve süt ürünlerinin kolay bozulan gıdalar olması, dış etkenlerden kolayca etkilenmesi; pazarlama ve gıdaların taşınmasında sorunlara yol açmaktadır. Kaliteli ürünler ortaya koyabilmek için; iyi hammade, uygun ve ileri teknoloji, ürüne bağlı muhafaza şartları, iyi bir pazarlama stratejisi gerekmektedir.Bu da ancak; fabrikaların çabalarıyla mümkün olur.

LONCA: *Süt ve süt ürünleri, sektörü insan sağlığıyla yakından ilgili bir sektör, firma olarak bu konuda ne gibi önlemler alıyorsunuz?*

OK: Süt sektörü insan sağlığı açısından çok önemli bir yere sahip iken; uygun üretim ve depolama şartları sağlanmaz ise tam bir tehlike kaynağı olabilir. Hijyenik olmayan tekniklerle yapılan üretimler; başta Brucella olmak üzere birçok patojen mikroorganizmanın kaynağı olabilir. Bunlar; ölüme kadar giden zehirlenme ve hastalıklara neden olabilir. Kısaca söylemek gerekirse; İyi sonuçlar; dikkat ve eğitimli personelle sağlanabilir. Ürünün; uygun, steril şartlarda ambalajlanması ve sağlıklı ortamlarda muhafaza edilmesi, zinciri tamamlamaktadır.

LONCA: *Sektör olarak devlet'ten beklentileriniz nelerdir?*

OK: Beklentilerimizi; kısa dönemdekiler ve uzun dönemdekiler olarak ikiye ayırabiliriz. Kısa dönemdeki beklentilerimizi şu şekilde sıralayibiliriz.

* Uluslararası Sütçülük Federasyonu'na üye olunmalı
* Uusal Süt Konseyi Yasası acilen çıkmalı.
* İstikrar ortamı sağlanmalı.
* Süt üretimi arttırılmalı.
* Süt ve süt ürünleri tüketimi teşvik edilmeli.
* Sektör kayıt altına alınmalı.
* Sütün temel gıda maddesi olduğu kabul edilerek; KDV oranı düşürülmeli.
* Teşvik primi yeniden düzenlenmeli ve düzenli ödenmeli.
* Krediler sağlanmalı.
* Denetim sağlanmalı.
* Sütün üretim maliyeti düşürülmeli.
* Mevzuat geliştirilip uygulanmalı.

Uzun dönemdeki beklentilerimiz ise;

* Hammaddenin kalitesi ve miktarı arttırılmalı.
* İşletmeler; sertifiye edilip, denetlenmeli.
* Sözleşmeli yetiştiricilik özendirilmeli.
* Pazarlama ve finans imkanları geliştirilmeli.
* Mesleki eğitim yaygınlaştırılmalı.
* Politikalar; ilgili resmi ve özel kurum ve kuruluşlarla birlikte belirlenmeli.
* Bağımsız laboratuvarlar yaygınlaştırılmalı.

LONCA: *Teşekkür ederiz.*

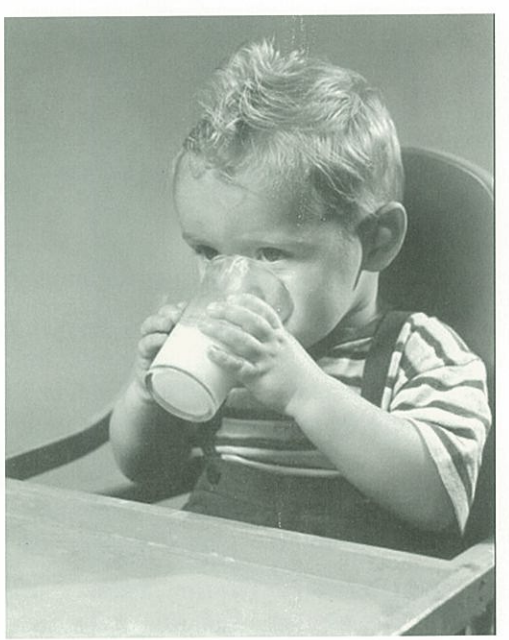

SEKTÖR
RÖPORTAJ
Tunahan AYGIN
AYGIN SÜT

LONCA: *Efendim, kısaca kendinizden bahseder misiniz?*

Tunahan AYGIN: 1969 Konya doğumluyum. Ziraat mühendisiyim. 2 çocuğum var. 1996'da amcalarımın önderliğiyle bu işe girdim. Şirketimiz bir aile müessesesi niteliğindedir.

LONCA: *Firmanız ve sektördeki yeri hakkında bilgi verir misiniz?*

AYGIN: Firmamız 1992'de şirketleşti. Bugün üretim hacmimiz 80 ton civarındadır. Aldığımız sütün %90'ını beyaz peynir üretiminde kullanıyoruz. Bunun yanısıra ayran, yoğurt, tereyağ.. gibi mamülleri de üretmekteyiz.

LONCA: *Sektör olarak yaşadığınız sıkıntılar nelerdir?*

AYGIN: Hammademiz süt olduğu için istediğimiz zaman alıp istemediğimiz zaman, almama gibi bir serbestliğe sahip değiliz. Bu nedenle talebin düşük olduğu dönemlerde maalesef zorunlu olarak hammadde alımı yapıyoruz. Bu da bizi olumsuz yönde etkiliyor. Ayrıca pazarlamada vadelerin uzun olması girdi maliyetlerinin devamlı artması yaşadığımız diğer problemlerdir.

LONCA: *Süt ve süt mamülleri insan sağlığıyla yakından ilgili bir sektör. Firma olarak ne gibi tedbirler aldınız?*

AYGIN: Firmamız bu konuda gerekli hassasiyeti göstermekte ve bünyesinde kurduğu mikro biyoloji laboratuvarında günlük olarak gerekli analizler yapılmaktadır. Proses esnasında ise tüm hijyenik şartlara dikkat edilerek ürün elde etme prensibi uygulanmaktadır.

LONCA: *Türkiye'deki süt sektörünü göz önünde bulunduracak olursak Konya Süt Sektörü sizce hangi aşamadadır?*

AYGIN: Konya süt ürünleri üretiminde Türkiye ihtiyacının ciddi sayılabilecek bir bölümünü karşılamaktadır. Özellikle beyaz peynir konusunda Türk ihtiyacını %90'ını karşıladığını söyleyebilirim. Konya'daki firmalar Türkiye genelindeki büyük firmalar ile rekabet edebilecek düzeydedir.

LONCA: Süt sektörü olarak devletten beklentileriniz nelerdir?

AYGIN: Devletimizde özellikle süt üreticilerinin desteklenmesini ve kaletinin süt üretimi konusunda bilinçlindirilmesini ayrıca büyük çapta şirketlerin kurulması için gereken teşvik ve kolaylığın gösterilmesini temenni etmekteyiz.

LONCA: Sektörün başarılı olabilmesi için ne gibi tavsiyelerde bulunursunuz?

AYGIN: Sektörün başırılı olabilmesi için bu işle uğraşan insanların işini çok sevmeleri gerekir. Dünyada bu sektörle ilgili gelişmeler en iyi şekilde teşvik edilmeli ve firmalar ARGE çalışmalarına önem vermelidir. Daha kaliteli mamüller üretebilmemiz için kaliteli hammadde olmas ılazım. Bunun için devletimizin süt üreticilerini desteklemesi gerekmektedir.

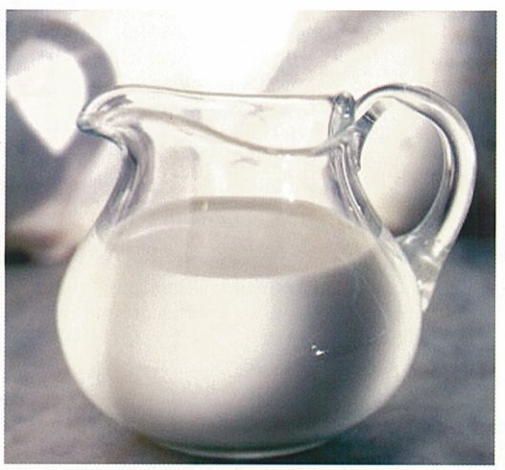

SEKTÖR
RÖPORTAJ
Ahmet ÜSTÜNDAĞ
TUNA SÜT

LONCA: *Kısaca kendinizi tanıtır mısınız?*

Ahmet ÜSTÜNDAĞ: 1956 Beyşehir doğumluyum. 1973'ten beri bu sektörün içindeyim. O zamanın şartlarıyla bugünün şartları çok farklı. İlkel şartlarda yapılan üretimden bugün makina teknolojisine geldik.

LONCA: *Üretim ve pazarlama konusunda ne gibi güçlüklerle karşılaşıyorsunuz?*

ÜSTÜNDAĞ: Üretim aşamasında yaşadığımız en büyük sıkıntı Konya yöresinde sağlıklı süt toplama imkanının olmaması. Mamüllerimizi pazarlamada güçlük yaşamıyoruz. Tahsilatta maalesef bir çok problemle karşılaşıyoruz. Toplam üretimimimizin yaklaşık yüzde 60'lık kısmını Ankara piyasasında tüketiyoruz.

LONCA: *Firma olarak hijyen konusunda ne gibi tedbirler alıyorsunuz?*

ÜSTÜNDAĞ: Üretim yerlerimizi periyodik olarak dezenfekte ediyoruz. Bakteroloji labarotuvarımızda ürünlerimizin hijyeni konusunda testler yapıyoruz. Kısacası konu insan sağlığı olunca her türlü dikkati gösteriyoruz.

LONCA: *Sektörünüzün başarılı olması için sizce neler yapılmalı?*

ÜSTÜNDAĞ: Önce hayvancılığın desteklenmesi lazım. Bunun olumlu sonucu mutlaka bize de yansıyacaktır. Konya'daki süt üreticisi fabrikaların bir arada olması bence bir avantaj ve son yıllarda süt fabrikalarında büyük bir çekişme söz konusu. Süt mamülleri olarak Türkiye ihtiyacının yüzde 25'ini Konya süt sektörünün karşıladığını tahmin ediyorum. Daha kaliteli ürünler yapabilmemiz için düzenli ve sağlıklı süt toplama merkezlerinin kurulması gerekiyor. Şayet bu başarılırsa sütler zamanında ve sağlıklı olarak toplanır. Bu imkanların sağlanabilmesi için devletimizin hayvancılığı desteklemesini en öncelikli şart olarak görüyorum.

LONCA: *Son olarak bir derneğiniz var mı?*

ÜSTÜNDAĞ: Evet Konya'daki süt üreticileri olarak bir derneğimiz var ama çalışmaları yetersiz. Bir birliktelik anlayışı yok.

BRAKE

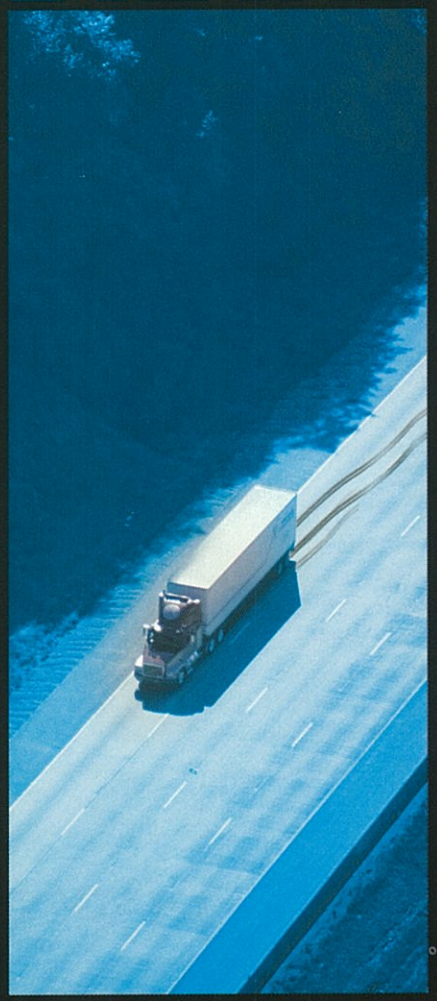

EQUIPMENT

ticaret için, eğlence için;
yolculuk... fakat **güvenli** yolculuk.

yollarda yürüyebilmek değil,
durabilmek her zaman sorun olmuştur.

bir daha düşünün!

Filkar®
FREN EKİPMANLARI

ARFESAN
FREN EKİPMANLARI

Orjinal Fren Ekipmanları
- **Wabco**
- **Knorr**
- **Bosch**
- **Haldex**

ABS

FilPa
İÇ ve DIŞ TİCARET A.Ş.
Karatay San. Oto Parçacılar Boyluca Sk. No:6
42300 Konya / TÜRKİYE
Tel : +90.332 239 07 61 (3 Lines)
Fax : +90.332.239 07 64

SEKTÖR
RÖPORTAJ

Ahmet AKKOÇ
AK SÜT

LONCA: *Kısaca kendinizden bahsedermisiniz?*

Kemal AKKOÇ: 1956 doğumluyum. On yıldır bu işin içindeyim. Üretimimiz peynir üzerine günlük 5-6 ton işleme kapasitesine sahip durumdayız.

LONCA: *Mandıracılar olarak ne gibi problemleriniz var?*

AKKOÇ: İçinde bulunduğumuz krizden dolayı maliyetin altında satış yapmak zorundayız. 20 gün vadeyle aldığımız malı 90 gün vadeyle satıyoruz. Çünkü mandıracılıkta malı bekletme imkanınız yok. Maalesef devlet bize gereken önemi vermiyor. Eğer bizlere gerekli teşvikler sağlansa, daha büyük ve modern işletmeler kurup üretim hacmimizi artırır ve çok sayıda insana iş sağlarız. Bu konuda yetkililerden ilgi ve destek bekliyoruz. Önümüzün açılmasını istiyoruz. Büyük balık küçük balığı yutar anlayışının artık önüne geçilmeli.

SEKTÖR
RÖPORTAJ

Nihat AKPINAR
ENKA SÜT

LONCA: *Kısaca kendinizi tanıtır mısınız?*

Nihat AKPINAR: 1945 Karaman doğumluyum. 1954'den bu yana baba mesleği olan bu sektörün içindeyim.

LONCA: *Firmanız ve sektördeki yeri hakkında bilgi verir misiniz?*

AKPINAR: Firmamız endüstriyel süt mamülleri olarak nitlendirdiğimiz; süt tozu, peynir alt suyu tozu ve peynir üretiminde ön plana çıkmaktadır. Bu konuda Türkiye piyasasında önemli bir paya sahip olduğumuzu söyleyebilirim.

LONCA: *Sektör olarak yaşadığınız sıkıntılar nelerdir?*

AKPINAR: Öncelikli sıkıntımız gıda kodeksinin tam uygulanmamasından kaynaklanıyor. Bu, rekabet şansımızı düşürüyor. Halkımız paketlenmiş mamülün kalitesini tam olarak anlayamıyor. Halbuki daha az süt kullanarak mamül üreten firmalar var. Bu konuda denetimlerin arttırılmasını istiyoruz.

LONCA: *Süt ve süt mamülleri insan sağlığıyla ilgili bir sektör bu konuda firma olarak ne gibi tedbirler alıyorsunuz?*

AKPINAR: Şirketimizde kalite güvence sistemi oturmuş durumda. Şunu da belirtmekte fayda var. Firma olarak ISO 9002 kalite standart belgesine sahibiz. İnsan sağlığına verdiğimiz öneme örnek olarak; bakteroloji laboratuvarımızı ve süt toplama merkezlerimizdeki çalışmalarımızı örnek olarak verebiliriz. Bilimsel tekniklerin ışığında düzenli ve kaliteli bir üretim yapma gayreti içindeyiz.

LONCA: *Bir oranlama yapmak gerekirse Konya süt sektörü Türkiye'deki üretimin yüzde kaçını karşılamaktadır?*

AKPINAR: Konya süt sektörü özellikle beyaz peynir konusunda Türkiye'nin öncüsü diyebiliriz. Ülkemizde üretilen beyaz peynirin yüzde 60 civarında Konya'daki firmalardan karşılanıyor. Ancak kalite olarak maalesef öncü deme şansına sahip değiliz.

LONCA: *Süt sektörü olarak devletten taleplerniz neler?*

AKPINAR: Herşeyden önce devletin hayvancılığı desteklemesi gerekiyor. Büyük mandıra ve ahırlar kurulduğu takdirde sektörümüz daha çok gelişebilir. Üretim için ihtiyacımız olan sütü yüzlerce kapı gezerek topluyoruz. Bu, maliyeti artırdığı gibi kalitenin de düşmesine neden oluyor. Kooperatifçilik teşvik edilip, süt toplama merkezleri oluşturulursa bu bizim açımızdan çok iyi olur. Kaliteli mamül üreten firmalarda kalitesiz ürün yapanların birbirinden ayrıştırılması gerekiyor. Bu konuda çok sıkı denetimler yapılmalı. Kalite ancak böyle sağlanır.

SÖYLEŞİ

SÖYLEŞİ

Hasan ARSLAN

Varlığını millete adayan bir kahraman

O bir şair. Ama Vatan Şairi.

LONCA: *Kendinizi bir Akif okuru olarak tanımlıyorsunuz. Akif'i okurken karşınızda nasıl bir insan modeli beliriyor?*

Hasan ARSLAN: Mehmet Akif herşeyden önce inanmış bir adam. Bana göre M. Akif'i anlayabilmek için Yasin suresinde bahsedilen insan modelini kavramak gerekir. Yasin, bize bir şehir ahalisinin tavrını örnek verir. Bu şehre iki Peygamber gönderilmiştir. Şehrin ahalisi bu peygamberleri yalanlar. Allah üçüncü bir peygamberle bu iki elçiyi güçlendirir ve bu elçiler halka; "Biz, size gönderilmiş elçileriz" derler. Bunun üzerine şehrin ileri gelenleri, iddialarından vazgeçmedikleri takdirde kendilerini sürüp çıkaracaklarını, taşlayacaklarını ve büyük bir işkenceye maruz bırakacaklarını ifade ederler. İşte bu esnada şehrin öbür ucundan bir adam koşturup gelir. Bu adam; "Ey kavmim, bu elçileri dikkate alın, çünkü bu elçiler sizden herhangi bir dünyevi karşılık beklemiyorlar. Bu insanlar doğru insanlar ve doğru söylüyorlar" der. Bunu söyleyen adam, kendi halkı tarafından öldürülür. Ölüm esnasında ona; "Gir cennete!" denilir. O da bu esnada; "Keşke kavmim rabbimin beni değerli insanlardan kılarak bana ikramda bulunduğunu bilselerdi" der. Akif burada anlatılan şehrin diğer ucundan koşup gelerek milletini uyaran adamdır. M.Akif, ölüm anında bile kendi kavmini bilgilendirme endişesi taşır. Hayattaki en büyük çilesi milletini bilgilendirmek ve onlara yol göstermektir. Bu uğurda bir ömür boyu uğraş vermiş, çile çekmiş bir vatan aşığıdır.

LONCA: *Ne tür bir bilgi Akif'in topluma iletmek istediği? Yani Akif'in bilinen şair profili dışında bir tarafı mı var?*

ARSLAN: Akif, hayatı yüreğiyle yaşayan bir adam. Kendi dönemi içerisinde milleti adına çok ızdırablı bir hayata tanıklık etmiş. Kurtuluş Savaşı'na aktif olarak katılmış. Cephelerde okunan yazılarıyla, camilerdeki konuşmalarıyla, mücadelenin bizzat içerisinde olmuştur. Kurtuluş Savaşı'nın gizli mimarlarından. Sürekli halka ümit vererek, insanların bittiği bir noktada devam anlayışını gündeme getiren yazıları ve konuşmalarıyla, hissedişleriyle, haykırışlarıyla o dramı iliklerine kadar yaşadı.

LONCA: *Yani çöküşte olan bir toplumu tekrar eski ihtişamlı günlerine döndürmek için, onlara ümit aşılayan onlara tekrar mazide kalan güzel günlere gidiş yollarını gösteren bir misyonu mu var?*

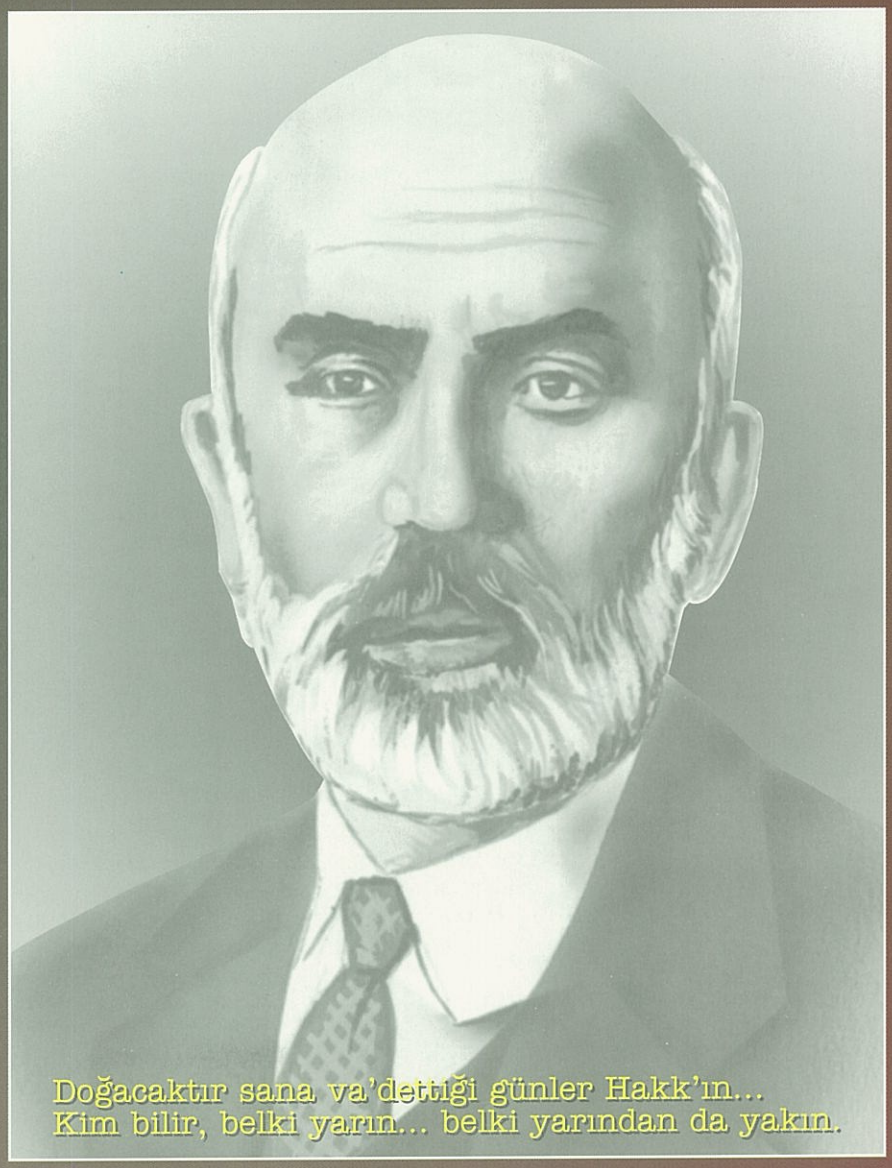

Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın...
Kim bilir, belki yarın... belki yarından da yakın.

Âkif, bütün yönleriyle bu medeniyetin yetiştirmiş olduğu insan tiplemesini, derin bir şekilde kendi hayatında gösterir. Toplumsal olarak ortadan kalkma yolunda ilerleyen ama bireysel olarak Akif'in şahsında ayakta kalan bir medeniyet var.

ARSLAN: Öyle de denebilir. Safahat Akif'in kitabı. "Safhalar" anlamına geliyor. Hayatının safhalarını anlatırken bir milletin safhalarını anlatır. Osmanlı'nın son döneminden itibaren 36'lı yıllara kadar M.Akif'in bizzat kendi hayatı ve kendi hayatını anlatırken kendi toplumu, kendi insan tiplemeleri, virane sokaklar, hoş olmayan oteller, hoş olmayan insan tipleri. Bununla beraber M.Akif'in örnek aldığı Asr-ı Saadet dönemini ifade edişi. Ne varsa onu resmediyor ve olması gerekeni gösteriyor. Kadınlarımız, çocuklarımız, muallimlerimiz, eğitim sistemimiz, üniversitelerimiz... Yani hayatın içinde ne varsa Akif'in gözünden kaçmıyor.

Eksiklikler, kendi dilinden "eksik" olarak ifade ediliyor. Çünkü Akif çok doğru bir adam. "Ne söylediysem görerek söyledim" diyor. Ve gördüğünü yazan bir adam. Akif Safahat'ta tüm dertleri gündeme getirerek bir "hatırlatıcı" rolü üstlenir. "Bana düşen bunları sadece ifade etmektir" der. Çözümler de vardır. Mesela bir öğretmeni dile getirirken nasıl bir eğitici olunacağını aynı zamanda resmeder. Veya bir idareci modeli vardır, Kocakarı ve Ömer'le gündeme gelen. Veya bir çocuk modeli vardır hakkını arayan. Yani Safahat toplumsal çöküşü ifade ettiği gibi, bunu böylece bırakmamış aynı zamanda çözümler de üretmiş bir kitap olarak önümüzdedir. O dönemlerin Türkiye'siyle 2002'li yılların Türkiye'si arasında çok büyük uçurumlar yok. İnsan modelleri aynı. Yanlışlıklar yine var. Erdemler yine öyle. Onun için Akif'in Safahat'ı bu günkü toplumsal çöküşümüzü, iktisadi çöküşümüzü, insani ilişkileri sanki bu günlerde yazılmış gibi gündeme getirir ve bunlara insani çözümler ortaya koyar. Akif bunun için çok önemli. Yoksa geçmişten bir adamı konuşmak gibi değil. Safahat 2002'li yılların da kitabı. Mesela kahvehaneler için "Şarkın ölüm yerleridir" diyor. Bu gün doğuya gidin her tarafta kahvehane. Bir yığın işsizler ordusu.

LONCA: *Safahat yedi bölümden oluşuyor dediniz. Neler bunlar?*

ARSLAN: Her bir bölümün ismi var. Asım, Süleymaniye Kürsüsü vs. Öncelikle şundan bahsedelim. Bir tevafuk olarak yedi bölümden oluşur Safahat. Bizde yedinin sonsuzluğu vardır. Yani haftanın günleri yedidir. Kabeyi tavaf 7'dir. Bir çocuğun ana karnındaki oluşumu 7'dir. Aynı tevefuk Peygamberle aynı yaşta vefat etmesinde de vardır. Çok sevinmiştir buna. Safahat'ta kabaca çocukluğundan ölümüne kadar olan bir hayat vardır. Türkiye vardır, dünya vardır. Yelpazesi geniş bir adam. Batıyı görmüş birisi. Doğuyu yani o günkü Osmanlı coğrafyasını genel olarak gezmiş ve gözlemlemiş. Doğu'yu ve Batı'yı görmekle kalmayıp Doğu'yu ve Batı'yı okuyan bir adamla karşı karşıyayız. Onun için hoş tahliller ve hoş çözümler sunmuş.

LONCA: *Doğu ve Batı'yı anlatıyor mu? Mesela Doğu'ya ve Batı'ya dair bir takım tesbitler de bulunmuş mu?*

ARSLAN: Elbette, mesela Berlin'i anlatıyor. Akif Berlin'e gidiyor. Almanya'nın daveti ve Teşkilat-ı Mahususa'nın isteği üzerine. Berlin sokaklarını görüyor. Avrupa otelini görüyor. Kabaca yattığı kalktığı, gözlemlediği yerler var. Bunu İstanbul'la karşılaştırıyor. Direk olarak karşılaştırmaları yok. Biz bunu Safahatı okuduğumuzda görüyoruz. O dönem Türkiye'deki oteli anlatırken, insani olmayan bir mekan olarak anlatıyor. İstanbul Sokaklarını anlatırken "burada yürümek için yüzmeyi bilmek gerekir" der. Oysa Akif Avrupa'da görmüş olduğu şehrin büyüsüne kapılmıştır. Müthiş bir intizam var. Hizmet akmış insanların ayağına. Akif, bu anlamda "garbın ahlakını değil de ilminin ve çalışma disiplininin alınması gerektiğini söyler. Şehircilik anlayışını, kanunların insanlar arasında işleyişini kendi ülkesinde de görmek istiyor. Her şeyden önce hukuk istiyor. Bakın, ilginç bir mısra var.

"Ver bütün kudreti kanuna ki vahdet görülsün

Yoksa millet değil ancak dağınık bir sürüsün"

Kanunun gücü olursa, insanlara iltimas tanımayan bir hukuk sistemi işleyecek olursa, o zaman bir millet olunacağından bahseder Akif. Yoksa sürü halinde bir hayat yaşanır.

LONCA: Akif'in Batı'yla ilgili başka tesbitleri var mı? Mesela İstiklal Marşında "medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar" diyor.

ARSLAN: Akif, kendi medeniyetinin olduğunu bilen ve kendi hayatında kendi medeniyetinin derin izlerini gördüğümüz bir adam. Bir masa başı adamı değil. Akif, İslam mediniyetinin yetiştirdiği bir model. Onun için Batı medeniyetine genelde hoş bakmaz. Çünkü Batı medeniyeti ülkeye saldırmıştır. Çünkü Batı medeniyeti bu toprakları haksız olarak işgal etmiştir. Batı kadın-kız, çoluk-çocuk demeden katletmiştir insanlarımızı. Ama bunun dışında hamasi duyguları yoktur. Haklıya hakkını verir. Onun için Batı'dan bir takım şeyleri mesela sokak anlayışını ve şehirleri gösterir. Güzel olan herşeyin hakkını verir. İster doğudan çıksın, ister Batı'dan çıksın. Bu anlamda Akif doğrunun peşindedir. İyinin güzelin peşindedir. Batı'yı toptan reddetme etme anlayışı yoktur. Ancak bu işin dış yüzüyle ilgilidir. Değerler veya medeniyet tercihi anlamında kendi mefkuresini biricik kurtuluş olarak görür. Bu anlamda Batı sömürgecidir, vahşidir, insani değildir. Akif bu anlamda memleketi kurtarmak, bu memlekete yol yordam, göstermek için Batı'ya tahsil için gönderilen insanların Batı medeniyetinin dış yüzüne hayran kalıp, o modelin aile anlayışını, kadın tiplemesini, insani ilişkilerden tutun da yiyip içmemize varıncaya kadar dış modellemesini memleketimize transfer etmeye çalışan insanları züppelikle nitelendirir. Safahatta bu sınıfa giren aydın tiplemesini hoş karşılamaz. Bununla ilgili çok orjinal mısralar var. Bu ülke kıt imkanlarıyla yurt dışına beyin gücü açığını gidermek için insanlar gönderiyor ama o insanlar döndüklerinde memleketin ahlaki değerleriyle uğraşıyorlar. Oysa ortada ne bir çalışma anlayışı transferi vardır, ne bir ümit ışığı olacak bir ilerleme hareketi. Kendi özünden yola çıkarak çözüm üretmek yerine teslimiyeti öneren aydın modelini tenkit eder Akif.

LONCA: *Batı'ya giden veya Batı'dan dönen aydın kesimimiz, Batı'nın fiziki imkanlarının karşısında kendi değerleriyle ilgili bir iç mücadeleye düşüyorlar. Psikolojik bir eziklik, aşağılık hissine kapılma belki söz konusu. Bir anlamda mağlubiyeti kabullenme. Akif mağlubiyeti kabul ediyor mu? Yani kendisi züppelik derken, Berlini övüyor. Fark ne?*

ARSLAN: Aradaki fark dünyalar kadar büyük. Öncelikle, Kur'an da şöyle bir anlayış var. Diyor ki Nuh (a.s.) "Ben mağlup oldum. Artık bana yardım et". İnsanlar, toplumlar, ülkeler, milletler hatta medeniyetler mağlub olduklarını kavramadıkları sürece yeniden ayağa kalkamazlar. Akif, hayalperest bir adam değil. Osmanlı'nın son dönemiyle beraber bir çok şeyin yıkıldığının, bir çok şeyin ezildiğinin farkında. Toplum olarak öyle ama bireysel olarak Akif, bu medeniyeti kendi içinde yaşatan bir adam. Bütün yönleriyle bu medeniyetin yetiştirmiş olduğu insan tiplemesini bizzat kendi hayatında gösteriyor. Yani toplumsal olarak ortadan kalkma yolunda ilerleyen ama bireysel olarak Akif'in şahsında ayakta kalan bir medeniyet var. Bu medeniyet Akif'le sembolize ediliyor. Akif, bunun için de çok önemli. Doğru sözlülüğüyle, çalışkanlığıyla,üreticilğiyle, vefasıyla bütün insani değerleri ve bütün kuşatıcılığıyla beraber. Bir imparatorluk çökmüş. Bir mağlubiyet var ortada. Akif yeniden dirilişin dışarıda olmadığına, yeniden ayağa kalkışın yine kendi iç değerlerimizde olduğuna inanıyor. Mesela bir "Ağaç" örneği var Safahat'ta. "Ağaca yine kendisininden aşı vurmak gerekir" diyor. Farklılık burada. Safahat'ın bir çok bölümlerinde farklı milletler var. Japonlar var, Hintliler var. Japonlar'ı değerlendirirken; "sadece adları "Müslüman" değil bunların" der. Çalışmaları, gayretleri düzenleri, insani ilişkileriyle İslam gibiler. İslam'ın bizden çok uzak olduğundan bahseder. Safahat bu anlamda müslümanları en fazla tenkit eden bir kitaptır. Tembellikleriyle, meyhaneleriyle, kahvehaneleriyle, yere balgam tüküren adam tipleriyle, hurafe inanışlarıyla, yanlış din anlayışlarıyla, molla tiplemeleriyle müslümanları en fazla yine kendisi tenkit eder. Mesela cahil molla tiplemelerini sevmez.

Âkif, doğrunun, iyinin ve güzelin peşindedir. Batı'yı toptan reddetme anlayışı yoktur. Ancak değerler veya medeniyet tercihi anlamında kendi mefkuresini biricik kurtuluş olarak görür. Bu anlamda Batı sömürgecidir, vahşidir, insani değildir.

LONCA: *Nasıl bir molla tiplemesi Akif'in tenkit ettiği?*

ARSLAN: Bağnazdır adam, açık değildir. Kur'anı önüne "yenilik" diye getirsen kabul etmez. Yani, Osmanlı'nın son döneminde toplum ve aydınlar tarafından dinin negatif olarak anlaşılmasına sebebiyet veren insanlar var. Bunlar realite, iftira değil. Çıkarcı, işine geldiği zaman idareyi kullanan, işine geldiği zaman Kur'anı ve peygamberi kullanan insan tipleri var. Tabi Reşat Nuri'nin veya Yakub Kadri'nin abarttığı kadar değil. Akif bu insanları da anlatıyor. Ay tutulmasını, güneş tutulmasını cahilce değerlendiren bunu bir Nass kabul eden insanları anlatır. Müthiş bir cehaletten bahseder. Halk gerçekten çok cahildir. Akif'in Safahat'ta gündeme getirdiği ayetlerden biri de Fatır suresinde gündeme getirilen "Allah'tan en çok alim olan kulları korkar..." "Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?.. anlayışlarını Akif hep gündeme getirir. Bilgiyi gündeme getirir. Bilmeyi, insanın kendisini bilmesini, Tanrıyı bilmesini, ve bunları kendi inancına göre sahih kaynaklardan öğrenmesini ister.

LONCA: *Dergimiz bir Sanayi Odası Dergisi olması nedeniyle milli şairimizin parayla olan ilişkisini merak ediyorum. Belki O'nda paraya ve ekonomiye dair bir model de olabilir.*

ARSLAN: Hasan Basri Çantay'ın "Akifname" adlı bir kitabı var. Burada denir ki "Akif, istasyon, para da trendir".. Akif'te para hiç durmaz. O hep milletini düşünen bir adamdır. Milleti için varolan bir adamdır. Kendisi hep geri planda. Kendi varlığı yok burda. Akif kendi varlığını bu memleketle, bu insanlarla, bu toplumla anlamlandırıyor. Bireysel varlığı yok. O yüzden Safahat'ta hiç bir bireysel endişesi yoktur. Bir çok yazarın eserine baktığınızda kendi iç sıkıntılarının ve kişisel sorunlarının dile getirildiğini görürsünüz. Aşkları vardır, elde edemedikleri idealleri ve hayalleri vardır vs. Ama Akif'te böyle değil. Onun için para da hep diğer insanlar için. O nedenle İstiklal Marşı için vadedilen parayı almamak için yarışmaya girmiyor. Zorla ikna ediyorlar.

LONCA: *Burada bir çelişki yok mu? Akif Berlin sokaklarını, güzel buluyor ama bunlar bir anlamda finansla, ekonomik güçle mümkün olabilecek şeyler.*

ARSLAN: Akif'in Safahat'ta en fazla kullandığı kelime nedir bilir misiniz? Çalışmak, çalışmak, çalışmak... Ve tek bir kesimin çalışması değil. Burası çok önemli. "Bütün alınlar terlemeli" diyor. Yani tek bir kesimin sırtından kalkınma modeli yok. Bir kesim sıkıntıya girecek, kemer sıkacak, bir kesim ise rahat yaşayacak öyle yok. Tüm memleketin tüm ferdlerinin alnı terlemeli diyor. Tüm kesimleriyle çalışkan bir toplum istiyor. Yani hukukun herkes için işlediği, ve bütün toplum kesimlerinin topyekün çalıştığı bir memleket düşünün. Ne çıkar ortaya. Bununla ilgili ümitvar olmayı gündeme getiriyor Akif. Orada Yusuf Suresini gündeme getirir. Çünkü Yusuf, bütün dünya toplumlarına ümidi bahşeden bir simge. Kendi erdemlerini, güzelliklerini bir kenara koyan toplumun çökeceğine işaret eder. İdareci modeli olarak Hz. Ömeri gündeme getirir. Yaşlı kadının yetimlerine unu sırtında taşıyan bir idareci modeli vardır. Yanındakine vermez unu. Çünkü "bir kıyamet bilinci" vardır. Bunu çözüm olarak sunar idarecilerimize, bunun yanında zalim idareci anlayışı da vardır.

LONCA: *Ne gibi mesela?*

ARSLAN: "Dırvas" adlı bir parçada "Emevi döneminde" Hişam bin Abdülmelik diye bir adam var. Şam'ın, hemen yanında kıtlıktan, kuraklıktan bitap duruma düşmüş bir köy var. Zalim idarecilerinin karşısında halk onurlu ve izzetli değildir. Karşısına çıkıp da konuşamazlar. Kendi aralarından küçük bir çocuk seçerler temsilci olarak. Küçük çocuk çıkar ve Akif'in diliyle konuşmaya başlar. Dirvas'tır çocuğun ismi ve bu aynı zamanda Akif'in bir çocuk modelidir. Zalim sultana "Bu mülk, servet bu ihtişam seninse, bunda yetimlerin hakkı vardır vereceksin, bu bir. Eğer bu servet Allah'ınsa, biz de onun kuluyken yine vereceksin. Yok. bu mal, bu servet, bu ihtişam halkınsa, biz de senin halkın isek yine verceksin. Bunun dördüncü bir yolu varsa söyle. Sultan böyle bir hitabet karşısında şaşkına döner. Bu aynı zamanda "Kral çıplaktır'ın doğu versiyonudur. Doğruyu, güzeli bir çocuk söyler. Zalim sultanın sembolü "Dirvas" parçasıyla gündeme getirilirken, adaletli sultanın modeli de "Kocakarı ve Ömer'le" gündeme getirilir. "Kocakarı ve Ömer" de adaletin hüküm sürdüğü toplumlarda bireyler haklarını çok rahat ararlar. Mesela kadın çok rahattır. Yaşlı kadın karşısında bir adam vardır ve o endişelenmeden konuşur. "Ömer de kim oluyor" der. Cesurdur yani halk. Halk düşündüğünü çok rahat bir şekilde dile getirebilir. Düşünme ve konuşma özgürlüğü vardır. Hakkınızı arayın der Akif. Safahatın bir çok bölümünde bunu gündeme getirir.

LONCA: *Konuşmanızda Akif'in Safahatı bu günün kitabıdır diyorsunuz. Bu günle ilgili neler söylüyor Akif?*

ARSLAN: "İşte sana onların kendi yolsuzlukları yüzünden ıpıssız kalan yurtları" der Neml'de. Yolsuzluk vardır. yani. Yolsuzluklar nedeniyle ülke terkedilmiştir, viran olmuştur, çökmüştür. Toplumsal çöküş yaşanmıştır. Osmanlının son dönminde yolsuzluk ve çöküş vardır. Rüşvet vardır, fuhuş vardır. Kanunların insanlara eşit şekilde muamele edilmemesi vardır. Ve Akif bunları gündeme getirmiştir. Bunun için 2000'li yılların gündemidir. Yani Akif İstiklal Marşındaki ödülü almamakla memleket için

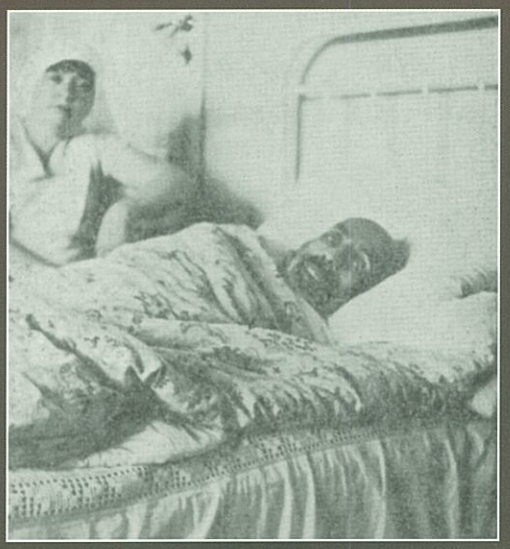

Vefatından 1 Hafta Önce Çekilen Fotoğrafı

yapılan birşeyin karşılığının parasal olarak alınmayacağını sembolize eder. Ülkeyi idare eden insanların, yöneticilerin bürokratların böyle bir anlayışa sahip olduğunu düşünsenize. Memleket için harcadıkları enerjinin karşılığında devletten herhangi bir menfaat beklememek. Devletin gücünü bireysel çıkarları için kulanmamak. Bütün mesele bunlar değil mi zaten."Bir millet kendi ahlakıyla batar veya çıkar" der mesela. Günümüzde iş yok ve ortada işsizler odusu var. Çalışmayan insanların işe dahil olduklarını düşünün, neler olur? Dirvasın diliyle Akif zenginlere veya idarecilere veya parayı elinde bulunduran kesimlere parayı halka vermesini söyler. Paranın bir diğer ifadeyle servetin belirli kesimlerin elinde dolaşmadığını düşünün. Bizim kültürümüzde zengin düşmanlığı yoktur. Önemli olan zenginden yoksula yani toplumun tüm kesimlerine bir dağılımın gerçekleşebilmesidir. Zaten tüm dünyada arzu edilen de budur.

LONCA: *Akif ve Para?*

ARSLAN: Hasan Basri Çantay anlatıyor."Akif'te toplanacaktık. Bize geldi "sen al arkadaşları siz de oturalım bu akşam". Tabi üstad dedim ve akşam üstü bizde oturduk. Ama merak ettim sordum. " O gün kapıya gelen bir ihtiyaç sahibine üzerinde oturduğu tek kilimi vermiş. Arkadaşlarını, üzerinde oturtacak hiçbir şeyi olmadığı için evine kabul edemeyen bir adam. Eşref Edib başka bir yakınının hatırasını nakleder; "Vapurda beraberdik. Bir ihtiyaç sahibini gördü hemen cebinden herşeyini çıkartıp verdi. İlerledik. Gazete alacak. Baktı ki yanında hiç bir şey kalmamış." Hayatını böyle yaşayan bir adam. Başkası kendinden çok önde. Aynı şekilde Seyfi Baba da da görüyoruz. Bunların iş adamları tarafından bilinmesi gerekir. Akif'i herkes bilir. Ama herkes kendi hayatı içinde bu erdemleri arkaya atmıştır. Dehşet uyandıracak erdemler kendisiyle beraber gündeme gelen bir adam. Onun için es geçmemek gerekir Akif'i. Seyfi Baba Akif'in dostlarından bir tanesi. Çok ilerlemiş yaşına rağmen çalışıyor. Akif'in dostuna yakışır bir tavır bu. Bu parçada derki Akif "Namerde muhtaç olmamak için çalışmak". Bunu devlet bazında düşünecek olursak dışardan para bulmayı minnet biliyoruz. Kişiler nasıl izzet sahibi olmalıysa devletlerde izzet sahibi olmalıdır. Devleti namerde muhtaç etmek zillet değil midir? Oysa bu başarı olarak gösteriliyor. Veren el'in üstünlüğü üzerine kurulan bir kültürde ne kadar acıdır ki bu memleket kendi ekonomik durumlarının düzelmesi için dışarıdan gelecek paraya seviniyor. Bu bir zül'dür. Akif Seyfi Baba'yı ziyarete gidiyor ve hasta olan Seyfi Babayı terletiyor. Ona ıhlamur kaynatıyor. Burada müthiş bir dostluk anlayışı da var aynı zamanda. İnsanların Akif'in dostluğuna bakmaları gerekiyor. Sabah olduğunda da diyor ki; "Şu ademi sevindireyim." Açıyor keseyi mührü boynunu bükmüş içinde metelik yok. "Ya param olsaydı ya da hamiyyetsiz olsaydım" Akif'in Safahat boyunca parasının olmadığı için serzenişte bulunduğu tek bölümdür bu. Bunu da başkasına vermek için istiyor.

Akif çağlar boyu etkisi devam edecek bir adam. Sevenleri kıyamete kadar eksik olmayacak. Akif kendi toplumu için sefaleti öngörmüyor. Kendi toplumunun insan gibi yaşamasını öngörüyor. Bu memleketin insanının insan gibi yaşamasını istiyor Akif. Hep milleti için yaşadı. Ruhu şad olsun. ❑

KONTENSAN

KONYA TENEKE KUTU AMBALAJ VE MAKİNA SAN.TİC.A.Ş.

K-Q TSE-ISO-EN 9000

Ç-E TSE-ISO-EN 14000

ACCREDITED LABORATORY BELGELİ LABORATUVAR

TSEK

"metalin sanata dönüştüğü mekan"

hayatın içinden...

KONYA'nın DAĞ'ları DAĞ'lıları

Mustafa ARICI

Her yılın herhangi bir iki gününde, dağların yamaçlarına çıkıp, bir dağ "evine" konuk olup kendi tehlikeli iç yamaçlarımızdan kurtulmayı denesek diyorum. Tarihte önemli insanlar böyle yapmışlardır.

Bu bana, yeni doğmuş bebeğe kandan, kirden temizlenmesi için yaptırılan ilk banyo gibi geliyor. Biraz tuzlu ama bizi arındıran bir banyo... Her insan "bebek" doğar doğmasına da, şehrin hususen kurulmuş labirentleri olmasa...

Aksaray, Ereğli, Karaman, Cihanbeyli, Lâdik yol istikametlerinden Konya'ya gelen bir misafir, Konya'nın pilav sinisi bir ovadan ibaret olduğunu sanır.

Tahta kaşıklarından vazgeçmesin düğün pilavları.. Etliekmek halk işi.. Parmaklarınızla feodal bir görüntü çizse de yabancının gözünde fırın kebabı fazla aristokrat... Elbette vazgeçilemez, vazgeçemeyiz bu mutfaktan...

Yabancının Konya'ya gelmediği, gelemediği tek yön, (tali dağ yolları hariç) Toros dağlarının zirvesi Taşkent, Hadim, Ermenek, Bozkır istikametidir. Mevlâna'yı ziyaret etmeden Mehmet Hadimi'ye gidemezsiniz. Daha doğrusu pek gidilmez, pek hesaba katılmaz Konya'nın dağları, dağlıları...

Bu "hesaba katmama" üzerinde duracağım.

Konya'nın güneyinden biraz güneybatıya doğru, dağla ova arasında serpilmiş köyleri geçip altmış-yetmiş kilometre kadar yol giderseniz bir kış mevsiminde, beyaz gelinlikli, yeşil duvaklı dağların yamaçlarında, arabanız ne denli güçlü, dört çekerli filan olursa olsun yolda kalmanız muhakkaktır. Çünkü dağ size kendini anlatacaktır...

"Endişeye mahal yok" sırt çantanızı omuzlayıp, henüz akşam çökerken bir dağ köyüne konuk olmanız o kadar da zor değil. Ulaştığınız bacası tüten herhangi bir evin kapısında sizi ilkin dağ köylerinin mihmandarları keçiler, oğlaklar karşılayacaktır. Nice zamandır duymadığınız, belki de hiç duymadığınız oğlak melemesinden, eşek anırmasından, köpek havlamasından, dana böğürmesinden, dokuma tezgahı, şakırtısından kurulu bir orkestranın loş sahne aralığında bulacaksınız kendinizi.. Şaşkınlığınız, endişeniz, çekingenliğiniz uzun sürmeyecek, tahta merdivenin "üçüncü" basamağında yaşlı, muhtemelen dul orkestra şefi el kol işaretiyle orkestrayı susturacak ve size kim olduğunuzu dahi sormadan "buyurun, buyurun!.." diye seslenecektir.

Ahşap merdiven sizi, zemini yine ahşap olan geniş, uzun bir sofaya çıkaracak, oradan da mutlaka baş eğmenizi sağlayacak neredeyse yekpare ahşap bir kapıdan geçip, akşap zeminli odada meşe odunlarının yandığı oçak başına ulaşacaksınız.

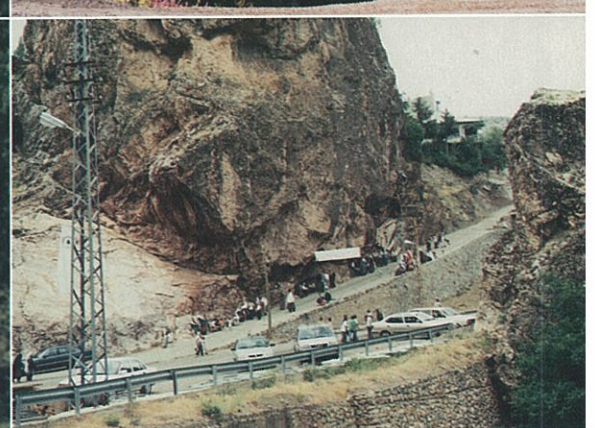

Duvarlar kireç sıva tavandabilmem kaç asırlık sıralı ağaçlar is karasıdır. Derin denizlikli pencereler yetmişe yüz on ebadında dikine asılı tabloları andırır. Ahşaba taş giydirilmiş evlerdir dağ evleri. Ocak ayında ocakta (gerçek şöminede) sacayağına oturtulmuş geniş, derin, isli bakır tencerede sütlü çorba kaynamaktadır. Süt, bulgur düğüsü, nane, kekik kokusu, senit üzerinde dizili yufka ekmek tütüsü bütün odayı kaplamıştır. Pekmez ve kavrulmuş un da köftü (köfte değil köftü) olmak üzere köklü tarihsel asaletleriyle tavaya inerler, üzerine dökülen kızartılmış tereyağıyla ziyafetiniz yer sofrasında hazır demektir. Ne bir şey eksik, ne bir şey fazladır sahnede... O evin oğlu, kızıymış, çok eskiden oralıymışsınız gibi kaşıklarken sıcak sütlü çorbanızı, bir yandan da yol serüveninizi anlatırsınız evin yaşlı, dul sahibesine, annenize,

anneannenize... Köftüden sonra, sofranın bir kenarında duran neredeyse kahverengileşmiş, başka bir yerde görseniz yüzüne bakmayacağınız dağ armutunun şöyle bir bakarsınız tadına ve bir daha unutamazsınız. Doymuş bir insanın rahatlığıyla sırtınızı yaslayacak yer ararken, o size kaşla göz arasında yine bakır cezvede, kor ateşinde pişirmiştir kahvenizi... Bunu kokusundan anlarsınız. Duvardaki küçük gömme dolaptan minik tepsi üzerinde sırma kuşaklı fincanı çıkarır, elleri titrese de genç kız zerafetiyle kahvenizi doldurur ve bir azize yahut hazrete sunarmışcasına özenle sunar size...

Kahvenizi yudumlarken, o gözlerinizin içine bakar ve dünyanın en güzel gülümsemesiyle gülümser. İşte o an aslında ne yüce bir varlık olduğunuzu, geçmiş ve gelecekte benzeri bulunmaz, nevi şahsına münhasır özel bir yaradılan olduğunuzu hissedersiniz. Daha önce hiç kullanmadığınız ve hemen oracakta en derin anlamlarıyla kavradığınız kelimeler dökülür dilinizden. Karşınızdakinin yaşlı bir dağ köylüsü değil de eski çağlardan uzanıp gelmiş hikmet sahibi bir filozof olduğunu düşünürsünüz. Tanrı ile sohbete benzer bu...

Karlı sarp yokuşu arabanızla tırmanamadınız ama, içinizdeki sarp yokuşları birer birer aştığınızı, bu yaşlı fakat evini "mabedini" dağ gibi bekleyen annemizin huzurunda geçen dakikaların "ne haklı dakikalar" olduğunu, "düzlüklerde" meğer ne sahte, ne yapay "merhabalar", "nasılsınlar", "iyi akşamlar", "afiyet olsunlar", "sizde ne var, ne yoklar" duyduğunuzu bileceksiniz. Gerçi" biz bunların sahtesine de razıyız" diyeceksiniz belkide.

Evin oğulları, kızları, gelinleri, torunları büyük şehirlere inmişlerdir. Zira onlar, babalarını bir ucunu beline, diğer ucunu yaban armutuna bğladığı kıl örgü urganla inerek, kayaların arasında bir avuç toprağa üzüm çıbığı dikerken gördüler. Rızkını ve çocuklarının rızkını taştan, kayadan çıkartan bu adamı, büyük şehrin adamlarının yalnız vergi toplarken hesaba kattıklarını gördüler. Beş-on keçisini vergi memurundan kurtarabilmek için dağın öbür yamacındaki ayı inlerini bora geçinceye kadar mesken tuttuğunu görüp bildiler. Çocuklar ancak bayramlarda toplanmak üzere karar alıp şehirleri fethetmeye indiler. Ne varki onların pek çoğu yaşadıkları şehirlerde kayboldular. Kimbilir, baba kahrından mı öldü? Çocuklar bütün yalvarıp yakarmalarına rağmen beton apartman dairelerine annalerini temelli götüremediler. Elbet bir anlamı vardır annenin direnmesinin kimbilir...

Hesaba katılmamak genellikle yılgınlığı ya da tam tersi azmi, kararlılığı, mücadele etmeyi ve başarıyı kamçılar. Bazan da isyanı doğurur. Çanakkale'de, İstiklâl Harbi'nde, ülkemizin her yerinde olduğu gibi dağ köyleri de binlerce şehit vermiş, binlerce gazi çıkarmıştır. Bununla birlikte, başına buyruk hareket edenler de olmuştur. Hadim, Taşkent, Ermenek Akdeniz'e kuş bakışı otuz-otuzbeş kilometredir. Bu yörenin gençleri, dağ yörüklerinin genlelri ki, bir çoğunun babası, amcası, dayısı, ağabeyi Çanakkale'de şehit düşmüştür, bu nedenle öfkeleri çoğu kez akıllarının önüne geçmiştir, gece baskınlarıyla, gerilla savaşlarıyla Akdeniz'e taht kuran İtalyan işgalcilerine aman vermemişlerdir. (Bunu bana anneannem anlattı. Hiçbir tarih kitabı yazmaz.) Sözünü etttiğim gençlerden bir kısmı, içlerinde benim dedem de var (anne dedem) hesaba katılmamaktan ve "Kurtuluşu" başka bir zaviyeden görmelerinden dolayı Konya ayaklanmalarını başlatmışlardır. Babam ise Dumlupınar cephesinde Yunanlılara karşı Mustafa Kemal'in yanında savaşarak gazi olmuştur. Aynı ailede farklı cepheler... Burada bir İngiliz parmağı aramak hiç de gerçekçi değil. O günün şartlarında kaybedenlerin tutumu vatana ihanet kabul edilmiştir. Öyledir de. Ancak o yıllarda ülkemizin pek çok bölgesinde vuku bulan bu kalkışmaların psikolojik arka plânına bakılırsa genellikle hesaba katılmamaktan ve "Kurtuluş teorisinin" kongreler dışında vatanın geneline açık seçik antılamamasından da kaynaklandığını söyleyebiliriz. Ayrıca, kalkışanlar başarılı olup "kurtuluş"u yönetselerdi herhalde bu defa onlar kahraman, kaybedenler hain sayılırdı. Bu böyledir...

Bugün adına söyleyebileceğimiz asıl başarı, farklı düşünenleri yok etmek değil, farklılıkları koruyarak birlik ve beraberliği sağlayabilmektir. Birliği sağlamak zor zamanı ve zor mekânı paylaşan insanlar için hiç de zor olmasa gerektir. Bu zor olmayanı başaranlar tam anlamıyla ulus olabilirler. Aksi halde halkın bir kısmını iç tehdit unsuru görme paranoyasından yüz yıl geçse de kurtulamayız.

Kaybedenler o günlerde davranışlarının bilinçli ihanet olduğunu düşünmüyorlardı herhalde.. Çünkü onlar da bu ülkenin katıksız, arı-duru evlatlarıydı. Aynı toprağın ekmeğini yediler, aynı suyu içtiler, aynı havayı teneffüs ettiler. Hiçbiri ülkemize Yunan, İtalyan, Fransız, İngiliz gelip otursun demiyordu. Kaldı ki babalarının, amcalarının, ağabeylerinin katilleriydi onlar... Gazi Mustafa Kemal'in

dehası onların hayallerine üstün geldi o kadar...

Tarihciler, sosyologlar, arkeologlar, maden mühendisleri, sanatçılar, siyasiler, sanayiciler, misafirler, turistler Konya'nın dağlarını da hesaba katmalılar. Dediğim gibi, Konya'yı pilav sinisi bir ovadan ibaret sanmak Konya'ya haksızlık olur...

Bugünlerde dağlardan (Taşkentli) bir hukukçu ülkemizin en yüksek tepelerinden avazı çıktığı kadar bağırıyor; ("Bekmez" içtiği nasıl da belli) "Hukuk devleti!... Hukuk devleti!.." Büyük şehirlerin büyük adamlarından tıs yok.. Söylediklerini halktan başka hiç hesaba alan yok. Halkın da hep olduğu gibi bugün ne önemi var. Özetle ve mealen diyor ki hukuk adamı: "Devlet halkını ezmez. Devlet halkını ezdirmez. Devlet gücünü halktan alır ve halk için vardır. Dolayısıyla böyle bir devlet güçlü, büyük devlettir ve asla ezilmez." O'nun söylediklerini hesaba almayan günümüz siyaset erbabı yarın onu karşılarında çok güçlü bir rakip olarak görebilirler. Yoksa O'nun söyledikleri ülkemiz semalarında ilelebet hoş bir sadâ olarak mı kalacaktır?..

O dağ evinde tahmin edemeyeceğiniz temiz ve renklerde el dokuması nevresimli bir yatak ta bir bahar sabahı, doğal orkestra sesiyle uyandırılmak ne hoştur... Odanın bütün pencereleri güneş, dağ, yazı manzaralıdır. Aylardan baharı seçin. Perdenizi açın. Yazıda çalışan insanları görürsünüz. Yaşlılıktan mı, çalışmaktan mı belleri bükülmüş insanları.... Manzarsına dalıp gittiğiniz köy, tam bir açık hava tiyatrosudur. Orda seyirci yoktur. Her kes oyunun bir parçasıdır. Oyuncular birbirleriyle asla fısıldaşarak konuşmazlar. Herkes herşeyi, küfürlerini de, övgülerini de derelerin berraklığı kadar berrak söyler ve duyar. İlk defa gelmiş olsanız bile bu şeffaf tiyatroya, sadece seyirci kalmak sizi sıkar. Figüranlık da olsa illaki bir rol alacaksınızdır. Sokaktan geçen, üç beş çebicini önüne katmış kırmızı yanaklı ama "gözlerinde kara kederi" olan çocuğa "merhaba", "günaydın" demek için can atarsınız. Dağın büyüsüne kapılmışsınızdır artık. Bir de köy camiinin veya kahvesinin önüne çıkmaya görün, ihtiyarlar sizi kutsarmışcasına tokalaşırlar. O gün, o dağ köyünde en iyi erkek ya da en iyi kadın oyuncu ödülünü almanız içten bile değil.

Günümüzde Konya'nın dağlarında pek bebek doğmuyor olsa da muhtemel dağ bebeklerini de hesaba katmak, düzlüklerdeki bebeklerin de yararına olacaktır. Dağlarda bebek doğum oranını arttırmanın yollarını arayalım diyorum. Dağda doğan bebeklerin yine dağda büyüyüp okumalarını sağlayalım diyorum. Çünkü bu, ocak başında büyükannelerinden Yusuf ile Züleyha öyküsünü dinlemiş ince ruhlu, aynı zamanda sürülerine kurt baskınını görmüş, yaşamın zorluk ve zorunluluklarını göğüsleyebilecek, ülke üretimine ve savunmasına katkı sağlayacak kişilik bütünlüğü içinde kendini gerçekleştirmeyi hedefleyen gürbüz bireyler, renkli simalar çıkarmamızı kolaylaştıracaktır. Bu öneri ayrıca, şehirlerin krizini, karmaşasını ve yükünü hafifletebilecek kökten çözüm önerisi gibi durmaktadır.

Kış mevsimini gözünüz kesmediyse, bir yaz günü Akdeniz'e gitmeyi plânlıyorsanız, insan ve tabiat tutkunuz varsa Konya'nın güneyine doğru çevirin arabanızın yönünü... Önce Göksu'nun bir kolu olan Eğiste deresine dikkatli inin. Derenin etrafında ki bahçelerde selam vereceğiniz birini bulup her nevi meyvenin bedava tadına bakın, bahçe sahibine Eğiste "deliliğine" dair bir fıkra anlattırmadan gitmeyeceğinizi söyleyin. Hadim'e girerken traji komik bir heykel görürsünüz. Son dönem Osmanlı paşalarından Abdulezel Paşa'nın heykelidir. Sanat kaygısı güdülmeden, üstünkörü yapılmış bir heykel. Hiç yakışmıyor. Hadim'de oğlak çobanlığından Osmanlı Paşalığına kadar yükselmiş ve oldukça yardımsever bir irade sahibi o kadar gülünç tasvir edilmemeli.

Hadimî hazretlerinin kabri başında mola verin. Onunla kısa bir "söyleşi" yapın, sadra şifa olacaktır. Ziyaretten sonra söğütçük bahçelerini geçip Taşkent'e ulaşın. Pınar başında Alâaddin Keykubat ile Taşkentli, "adı bağışlanmış" kızın altuni heykellerinin önünde buz gibi akan sudan içmeden önce tasınıza çam yaprakları atın ve mataralarınızı doldurun. Çünkü Torosların kuzey yamaçlarından güney yamaçlarına geçeceksiniz. Bu suların ılıklaşması demektir. Teşkent'den Alanya Mahmutlar'a 90 kilometre yolunuz var demektir. Taşkent et yemeklerinin mutlaka tadına bakın. Çağlayanların şarıltısı altında dere kenarında kuş yuvasından geçip Torosların gür çamlarının kokusunu ciğerlerinize çekerek, dağların doruklarında buharlar, dumanlar içinde yolculuğunuz maviye doğru azalacaktır. Dağ yörüklerinin kıl çadırlarına uğrak vermeden geçerseniz ayıp edersiniz. O dağlarda hiç bir yerde olmadığı kadar kendinizi güven içinde hissedeceksiniz.

Kara gün için dahi olsa dağlarımızı hesaba katalım. Dağlar zayıf bırakılmış bir halkın bir gün sığınağı da, en muhkem cephesi de olabilir.

(...) "Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkan ve şerait, çok nâmüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. (...) İktidar sahipleri şahsi menfaatlerini, müstevlilerin siyasi emelleriyle tevhid edebilirler. Millet fark-u zaruret içinde harap ve bitap düşmüş olabilir."(...)

GÜVEN ORTAMI İÇİN

Baştan beri var olan güven bunalımı

Dr. Osman ÇETİNER: *Türkiye yaşadığımız krizden çıkmak için IMF'den ya da Dünya Bankasından gelecek yardımlara bel bağlandi. Kriz aşılacaksa ve bu ülke refaha ulaşacaksa tek yolu üretimi arttırmak. Yani reel ekonomiyi canlandırmak. Ve bunun içinde son dönemlerde odalarımızdan ve sivil toplum örgütlerimizden hükümete yönelik baskılar artmaya başladı. Sizce tek başına üretimi arttırmak bir çözüm müdür? Yoksa yapısal problemlerin içinde kalite sistemleri çalışmaları, sağlıklı işleyen bir organizasyon yapısı, pazarlama teknikleri ve ihracatı arttıracak bir takım uygulamaların firmaların bünyesinde bulunması gerekmez mi?*

Salim ÇOKYÜRÜR: Şimdi, ülkenin kurtulması sadece üretimle veya pazarlamayla kendi başına tek bir ağaç gibi ayakta durması mümkün değil. Fakat bir şeyin çok kısa zamanda olması da mümkün değil. Sabır, metanet ve olağanüstü gayret gerekli. Yani birilerine sormuşlar başarını neye borçlusun? Yüzde 2'si ilham, yüzde 98'i ter demiş. Yani yüzde 2'si ilham, yüzde 98'i çalışma. Çalışma, çalışma, çalışma... Başka şans yok. Çalışacak bozacak, bir daha yapacak, yılgınlık duymayacak, yorulmayacak. Bir işi yapamam demeyecek. Kendine güven duyacak. Moral çok önemli, motivasyon çok önemli. Bir örnek vermek istiyorum burada. Hastanede yatan bir dostunuz var. Geçmiş olsun ziyaretine gidiyorsunuz. Adama ; "Yaa kardeşim bomba gibisiniz" derseniz bir moral olur. Bunun tam tersini söyleseniz, adamı öldürürsünüz. Bizim morale çok ihtiyacımız var. Herşeyini kaybet, umudunu kaybetme. Fareye "karşıdan karşıya geç sana bir tuluk peynir verelim" demişler. "Olmaz" demiş, "bir dilim olsaydı aklım ererdi." Neden? "Mükafat büyük, mesafe kısa" demiş. Tabi gelişimi yakalamak, ekomiyle, finansla, personelle, tecrübeyle, bilgiyle, kültürle alakalı. Ben ilk yurtdışına çıktığımda Üsküp'e gittim. Arkadaşlarla orada bir şirket kurduk. İhracat hedefliyoruz ve burayı atlama duvarı gibi kullanmak istiyoruz. "Malımız burada da tanınır" diye düşünüyoruz. Ama malıma da bir taraftan güvenim yok. Türk Malı ya! Kendim beğenmiyorum ki nasıl satayım. Türklerin ismini kötülerim diye korkuyorum. Mağazanın birinde bir tencere gördüm. Baktım bir Kayseri firmasi. Tencereyi aldım bir avuç emaye tozu döküldü. "Ulan" dedim "benim emaye bunun yanında süper". "Bu adam bunu sattıysa bizimki altın gibi" dedim. Kendime güven geldi. Bir arkadaşım vardı, "Salim abi senin tanıdığın çevren var, bunlarla beni tanıştır". "İyi" dedik "gidelim hem gezmiş oluruz hem tanıştırmış oluruz". Mersine geldik. Mersin limanına bakıyoruz. Gemiler gidiyor geliyor. Dalmış gitmişim. "Birgün olacak, Cenabı Allah kısmet edecek bizim de mallarımız gidecek mi böyle" dedim. Hedefi koymak, ve onu ısrarla istemek çok önemli. İsteyeceksin, Allah ya verir ya vermez. Ondan sonra işleri yoluna koyduk. Yani üretim, ihracat şart. Özellikle bu günlerde. Kaliteli kalitesiz meselesine gelince, dünyada çok kaliteli mal isteyen ülkeler de var. Kalitesiz isteyen de var. Ben o yanlışı yaptım. Savaşan'ız biz, kaliteli yapalım, iyi yapalım, temiz yapalım alnım açık olsun diye düşünüyordum. Ama müşteri gidiyor. Yedi ay elim boş kaldı. Fikir alışverişi çok önemli bir olay. Bir de bizim memlekette fikirden ucuz bir şey yok. Bizim yapımızda var. Gerçek mü'min de burada olunuyor. Hem ruhun rahatlıyor. Bir de onun meyvesini görürsen değme keyfine. Bizim bu ruhu söndürenlere kızıyorum ben. Ülke üretimle kalkınır. Üretmeden tüketemezsin. Bir evin aile bütçesini düşünün. Bir eve 100 lira giriyor. Çocuk diyor ki, "baba bana araba almazsan ben eve gelmem" diyor. "Borç bulayım da çocuğun gönlü olsun" dediğinde ayvayı yedin. Şimdi o borcu kapatacak, bir borç daha lazım. Böyle üretmeden tükettik. Fabrikatör dedi ki, onun altında mercedes var benim de almam lazım. Diğer fabrikatör idari binalar yapmış sekreterler oturtmuş, benim de yapmam lazım. Bunu genişletebilirsin. Ben hakir görmüyorum, para onun pul onun. Daha güzelini yapsın ama, öncelik hakkı orası değil, üretimdir. O parayla şu makinayı alırsak hem ülkemize katma deger sağlayacak, hem istihdam olacak, hem mal satacak. Bana Fransa'dan müşteri geliyor, Kazakistan'dan geliyor, Afrikadan geliyor, İtalya'dan geliyor. Müşteri, kalite güzel mi, iskonto güzel mi ona bakıyor. Üç mevzu var, bir ucuz olacak, iki kaliteli olacak, üçüncüsü de gününde teslim. Lüks yaşama havası bizi mahvetti, onun için üretmekten çok tükettik. Şimdi ben 140 metrekare dairede oturuyorum ama huzurluyum. Bir villada da oturabilirim. Komşusu açken tok yatan bizden değil diyorsan bunu kendine şiar ediniyorsan... Ruhunda en azından bir eziklik duyabiliyor musun? Yorganını çektikten sonra rahat uyuyabiliyor musun? O duygular olmadıktan sonra bu ülke yine kalkınmaz. Her şeyimizi kaybettik. Pek çok insana iş imkanı sunuyoruz. Benim cihadım elime pasaportumu alıp yurt dışına gidip mal satmak ve yanımda çalışan insanların geçimleri sağlamak. Ben malımı satabiliyorsam, memleketim için yapacağım cihad bu. Bunun neresi tehlikeli ve gericilik. Ben 14 sene önce kömürlü kat kaloriferi yaptırıyordum. Sonra fuel oile döndük. Sonra LPG geldi. Aaa dedik artık dünyanın en temiz enerjisi ona dönelim. Yüzde 300 zam yaptılar 2000 yılında. Şimdi kaloriferli evde oturanlar kömürlü kat kaloriferine çevirmek istiyorlar. Neden? Çünkü maliyetlere yetişemiyorlar. İlk defa Türkiye Cumhuriyeti'nde ev kirasını yakıt parası geçti. Şimdi 14 sene geriye gittiğimize göre kim gerici. İkiyüz tane çalışanın rızkını, beğenmediğin Afrikada bulmak için kelle koltukta gidiyorum. Şimdi ben mi gericiyim yoksa bizi kömüre döndüren mi?

ÇETİNER: *Hocam sizin düşüncelerinizi alalım.*

Vedat YÖNDEM: Salim abiyi gerçekten bu noktada takdir etmemek mümkün degil. Ben de motivasyon adına bir şeyler aldım. Salim abinin kalitesi inancından kaynaklanıyor. Düşünceleriyle üretimi bağdaştırdığı için ISO da bahsettiğiniz, üretimde sıfır

KÖKLÜ DEĞİŞİM ZAMANI

ekonomik krizle zirveye çıkmış durumda...

hata, yüzde yüz müşteri memnuniyeti gibi konuların hepsini kendiliğinden bütünleştirmiş. ISO'yu bir kenara koyun yerine İslam belgesi deyin. Belki İslam belgesi daha ağır basacak. O bakımdan hepsi birbirini kuşatıyor. Sanayici şu dönemde üretimini yaparak ülke adına büyük bir yükü yüklenmiş götürüyor. Üretmeyen toplumun refahından bahsetmek mümkün değil. Bu anlamda Salim bey'e hamal demek daha doğru olur. Yani bir şeyler yüklenip götürüyor. Ama öbür tarafta adam repoyla borsayla uğraşıyorsa, onun uğraşacağı tek bir konu vardır. Ama sanayici gerçekten toplumun yükünü toplamış bir cengaver. Ve bu noktada hakikaten medyaya da görev düşüyor. Medya bunu duyurmak zorunda. Konuşmanın başında söylendi. Deneyimlerini paylaşmaktan çekinmemek çok güzel bir örnek. Böyle bir zenginliğimiz var. Çok lezzet aldım böyle bir duygudan. Biz, Salim bey kadar çok fazla geçmişi olan bir sanayici değiliz. Belki onun tabiriyle mektepli bir sanayici türüyüz. Öyle olunca öğrendiklerimizden yola çıkarak üretmeye ve satmaya çalışıyoruz. Önemli olan insan olabilmek, memleketi sevgiyle kucaklayabilmek. Bugün ülkenin çıkışı ihracatta. Yani bunu ürettiniz. Ama satamazsanız oda ayrı bir dert. Satmadan bir yere varmak hiç mümkün değil. Biz, içeride satışı sağ cebimizdeki parayı, sol cebimize aktarmak diye değerlendiriyoruz. Dışarıya sattığımız bir değeri, cebimize konmuş bir para olarak görüyoruz. Bütün insanlarımız bu duygu ile hareket etse memleketin bu krizden çıkması çok vakit almaz. Haziran ayının sonunda bir grup iş adamı olarak Cezayir'de bir fuara gezi düzenledik. Cezayir fuarı enternasyonal bir fuar ve yaklaşık 30'ün üzerinde ülke katılıyor. En fazla katılımcı da Fransız firmaları. Fransızlardan sonra İtalyanlar ikinci sırada geliyor. Tabi biz bu geziyi özellikle o fuar dönemine denk getirdik ki, işadamlarımız da neler alınıp satıldığını bilsinler. Bir sivil toplum örgütü adına yaptığımız geziyi ordaki elçiliğe bildiriyoruz. Ve Ticaret Ateşesi'nin de haberi var. Fuarın açıldığı gün haber ajanslarından şöyle bir haber geçiyor; "Cezayir'de kargaşa ve olaylar çıktı fuar iptal edildi". Bu haberi Atv ve KanalD verdi. Vizeleri aldık ama içimize bir tereddüt geldi. Orada ticaretle uğraşan arkadaşlara telefon ettik. Bir olay falan olmamış aslında. Birkaç Berberi bir gösteri yapıp slogan atmışlar o kadar. Fuar devam ediyor ve herkes de işinde gücünde. Bizden bir arkadaş tereddüt geçirdi ve gitmedi. Benim ajanslarım niye bunu yapıyor. Onlar Fransız kaynaklarından beslendiler. Türk insanının başına bir şey gelmesin diye, iyilik yerine kötülük yaptılar. Yüzlerce insan gidemedi. Sanıyorum elçiliğe sormuş olsaydık aynı bilgileri söyleyecekti. Çünkü oraya gittikten sonra elçiligin nasıl bir tavır sergilediğini orda da gördük. Bizim yükselmememiz adına dış güçler o kadar çok çalışmışlar ki, pastayı bizlere kaptırmamak için böyle bir düzmece haberi tüm ajanslara geçmişler. Bir ara elime cep telefonunu aldım, arkadaşları arıyorum. 18-20 yaşlarında bir Cezayirli yaklaştı telefonunuzu kullanabilirmiyim dedi. Kendi kendime vermezsem ayıp olacak dedim. Arkadaş telefonu aldı, arayacağını aradı sonra teşekkür etti. Onun Cezayirli olduğunu Hollanda da bir firmada çalıştığını öğrendim. Türkiye'den bahsederken "Türkiye bitti herhalde!" falan dedi. "Böyle bir sonuca nerden vardın?" dedim. "Bütün ajanslar, Fransız kanallar bunu söyledi bize" dedi. Dedim "Yanlış bu bilgiler. O konuda yanlış bilgilendirilmişsiniz. Bir kere Türkiye krizle falan bitecek bir ülke değil" dedim. Şimdi dışardan bakan bir insan Türkiye'ye böyle bakıyor. Bakın bir diğer örnek Malezyadaki insanlar bir dönem Apo'yu destekledilerdi. Müslüman hareketin lideri diye tanıtmışlar. Bilemez ki, ne dersen ona inanır. Bizler kendimizi gidip anlatmak zorundayız. Gerçekten sanayici arkadaşlarımız şu anda belki bir kalkınma savaşının öncüleri olarak mücadeleye devam ediyor. Bu kadar engelleme, bu kadar baskıya rağmen. "Aman kardeşim üretim yapıp da ne yapacaksınız. Bırakın üretimi dercesine".. Çalıştırdığınız işçinin sigorta primlerini arttırıyor. Her türlü verginin üstüne bir vergi daha getiriliyor. Bırakın vergi getirmeyi, 50 tane işçi çalıştırıyorsanız bazı vergileri indirin. 50 tane çalıştırandan şu kadar vergi indirelim. 100 tane çalıştırandan bu kadar vergi indirelim deyin. Ne hikmettir bu bir türlü anlaşılmıyor. Satış noktasında da acizane kendi yaptığımız uygulamalardan bahsedeyim. Bir kere her sanayicimiz ürettiği ürünü tanıtmak zorundadır. Eğer ürettiğiniz ürünü tanıtamıyorsanız siz yoksunuz. En azından internette yeralmak gerekir. Elektronik ortama firmanızı taşımak zorundasınız. Ayrıca kendi konunuzda insanlara birer e-mail atacaksınız. Mesela ben bazı mesajlar alıyorum "bu sayfayı mutlaka görünüz, görmezseniz kaybedecek çok şeyiniz var" diye yazıyor. Bu sefer bir merak uyandırıyor. Diğer bir metod fuarlara katılmak, katılımcı olarak malınızı sergilemek. En azından gezmek. Öncelikle fuarlara gitmeyi bir kere sanayici kafaya koysun.

Doç.Dr. Sadık ÖNCÜL

Dr. Osman ÇETİNER

Salim ÇOKYÜRÜR: Ben burada bir parantez açabilir miyim? Nasıl ülkeler arasında bir sınır varsa, ve insan bir ülkeden başka bir ülkeye geçtiginde cografi sınırı aşıyorsa, zihin dünyasında da bir sınırı aşıyor. Yani o fiziki sınırları aşarken zihinsel sınırları da aşıyorsunuz. Ayrıca fuarlara gittiğiniz zaman o gelişmiş ve bizden önde olan ülkelerin hepsinin ürünleri sergileniyor. O ürünleri orada sadece görmeniz yeterli. Bunu bana anlat diyorsunuz anlatıyor adam. Orda size sistemi anlatıyor, makinanın içini göremezsiniz zaten. Oradan kapıyorsunuz teknolojiyi. Bir de size katalog veriyor. Siz o adamın 50 yılda geldiğine vakıf oldunuz. Sadece mal satmak değil, kendi teknolojini en ucuza yenileme metodudur orası. Hemde onun ödediği bedelleri ödemeden. O insanların da korktukları nokta bu. Türk insanı kıvrak zekası olan bir insandır. Gördüğünü hemen uygulayabiliyor.

ÇETİNER: *Şimdi tabi bir soru ile yola çıktık. Sorumuz kriz ortamında üretimi arttırmak mı, bunu pazarlamaya dönüştürmek çözüm olabilir mi? Yoksa bunun dışında işletmelerde bir takım kaliteyi geliştirme yol ve yöntemleriyle, insan kalitesini arttırarak bir yere ulaşılabilir mi?*

Doç.Dr. Sadık ÖNCÜL: Yaşadığımız kriz ne? Onunla ilgili birkaç konudan bahsetmek istiyorum. Benim anladığım kadarıyla, borçlu borcunu ödeyemiyor. Alacaklı alacağını tahsil edemiyor. Satınalma gücü çok düştü ve temel ihtiyaçlarımızı alırken bile hesap-kitap yapıyoruz. Üretici üretemiyor. Hasbelkader bir şekilde üreten de ürettiğini satamıyor. Böyle bir manzara görüyorum ben. Herkes sıkıntıda.

Acaba çözüm sadece ekonomik bir çözüm olabilir mi? diye düşünüyorum. Devlet uzunca bir zamandır iç ve dış borçlar altında ezilmiş ve borç ödemeye çalışıyor. Fakat ne yazık ki borcu borçla ödüyor. Ama bu gün geldiği nokta, artık borcu borçla ödeyecek noktayı aşmış. Çünkü artık borç bulamıyor. O zaman devletin bütçesini yeniden düzenlemesi gerekiyor. Devlet bütçesi de biliyorsunuz gelir ve giderle oluşur. Yani bir ailenin bütçesi ne ise devletin bütçesi de öyledir. Rahat etmek istiyorsanız yapacağınız iki şey vardır. Ya gelirlerinizi artıracaksınız ya da giderlerinizi azaltacaksınız. Peki devlet gelirleri nasıl arttırabilir. Devletin gelir kaynakları nelerdir? Devletin en temiz gelir kaynağı vergilerdir. Onun dışında bağışlar vs. gibi şeylerdir. Peki devlet vergileri arttırarak gelirlerini arttırabilir mi? Bir yere kadar arttırabilir. Ama bugün artık kırılgan bir noktaya gelmiş durumda. İstese de artık vergilerini arttırmak yoluyla gelirlerini arttıramaz. Hatta öyle ki, bir noktadan sonra vergileri arttıracak olursanız, daha önceki dönemde tahsil ettiğiniz vergileri bile tahsil edemezsiniz. Vergi artırılacak olursa daha çok kişi vergi kaçırmaya çalışır. Hani meşhur bir söz vardır, "Verdiğiniz her kuruş vergi size yol, köprü su, olarak geri dönecektir" der. Ama

biz artık biliyoruz ki verdigimiz vergiler bize dönmüyor. Zaten sorun da orada. Yani bence sorunun kendisi psikolojik. Ağırlıklı olarak bir güven bunalımı. Gelirler böyle ifade edilirken, giderler için ne yapabilir? Devlet giderlerini azaltabilir. Devlet zaten giderlerini azaltabileceği kadar azaltmış, Memura ücret artışı yapmamış. İşçinin bir silahı var, sokağa çıkabiliyor. Memurun o şansı da yok. Ama onu da artık sendika ağalarıyla çözmüş durumda. Zaten kamu harcamaları nerdeyse en alt düzeye inmiş. Yani öyle bir noktada ki istese de giderlerini daha fazla azaltamıyor. Tam bir tıkanma. Biz bu soruna evet mi diyeceğiz, hayır mı diyeceğiz? Bir karar vermemiz gerekiyor. Biz bu sorunu aşmak istiyorsak, bir çözüm bulmamız gerekir. Bence bu sorun güven bunalımı. Ben bu krizin adını "psikolojik güven bunalımı" olarak adlandırıyorum. Kamuya ait iş yerlerinde çalışanlar tam performansını ortaya koymuyor. Çünkü bir anlamı yok diye düşünüyor. Yani çalışan da bir, çalışmayan da bir. Testiyi kıran da bir, suyu dolu getiren de. O halde köklü yapısal bir çözüme gitmemiz gerekiyor. Bana göre, yani idareyi maslahatla günü kurtarmak gibi politikaların dönemi bitmiştir. Artık duvara tosladık. Bu köklü yapısal değişikliklerin ilk adımı da tavan ile taban arasında bir barış sözleşmesi imzalamak. Karşılıklı güven ortamını sağlamak. Üretmek tek başına yetmez. Ama üretmeden de olmaz. Yani biz ona "motive edici teoriler" diyoruz. Onlar altyapıdır, ama yetmez. Ürettiğiniz zaman ürettiğinizi satın alacak insan yok piyasada. Yöneticiler halkıyla barışık değil kavgalı, tavan ile taban arasında bir barış sözkonusu değil. Baştan beri var olan güven bunalımı ekonomik krizle artık zirveye çıkmış durumda. Güven ortamı yeter mi? Yetmez. Ondan sonraki adım, inanç.. Ben bu işi yapabilirim. Ben bu krizi aşabilirim. Çok meşhur bir örnektir. Bir ayakkabı firması Afrika'ya bir elemanını gönderir bir de bakar ki halk yalınayak dolaşıyor. Burada ayakkabıya ihtiyaç yok der. Başka bir firma bir eleman gönderir. "Harika bir pazar hiç kimsenin ayakkabısı yok bana derhal bir tır ayakkabı gönderin" der. Bu olaya bakış açısıdır, iyimserlik veya kötümserliktir. İyimser düşünürseniz o gerçekten doğrudur. Çünkü inanmak ön koşuldur. Eğer inanıyorsanız başarırsınız. Ve insan beyni üzerinde yapılan araştırmalarda insan beyninin bir bilgisayara benzediğini göstermiştir. Bilgisayar olmayan bilgileri size vermez. Siz ne girerseniz, çıktılar odur. Mesela sabah saat 4'de uyanmayı kafanıza koyduysanız elli tane el sizi dürtükler. Yani insan olumlu düşünürse olumlu sinyaller alır. Olumsuz sinyaller gönderirse onun tepkileri de olumsuz olur. Onun için iyimserlik de, kötümserlik de bulaşıcı bir hastalıktır. Yani iyimser insanlar çevrelerine de iyimserlik saçarlar. Tıpkı Salim beyin bu gece bize iyimserlik, başarı, inanç ve motivasyon virüsünü bulaştırdığı gibi. Ben mesela öğrencilerimde şunu görüyorum. Yıllardır özellikle beş-altı yıldır geleceğe karşı korku, güvensizlik, endişe ve inançsızlık var. Ben de onlara diyorum ki, Türkiye'de üniversite mezunlarının genel oranla sayısı yüzde iki. Yani sizden her iki kişi Türkiye'deki 98 kişiyi arkanızda bırakarak geldiniz buraya. Siz bu ülkenin en elit insanlarısınız. Ben Ankara'da bir kanepe almak istedim. İki mobilya aldım taksitle. Adamı ilk defa görüyorum. Kimlik kartımı bile istemedi. İki kanepeyi aldı eve gönderdi. Bakkal defteri gibi bir yere not etti. Ondan sonra senet menet hiçbir şey yok, tamamen güvene dayalı bir şey. Biraz konuştuk. Malatya'da ilkokul eğitimini yarıda bırakmış. "Bakın, bu vatandaş ilkokul egitimini yarıda bırakmış, tuttuğu defteri dahi doğru dürüst okuyup yazamıyor, sen yüzde ikinin içindesin, eğitimlisin, iyi kötü bir dil öğreniyorsun, eğer buna rağmen sen kendine güvenemiyorsan, sen ölmüşsün, senin haberin yok" diyorum Meşhur bir söz vardır; "Hayalleri olanlar asla uyumaz" diye. Ali Yazan, "Uyanın ve hayal kurun" diyor. Ben de diyorum ki; "Hayal kuralım, bu hayal bizi uyutmaz". Bu hayale ulaşmak için gece gündüz bizim beynimiz çalışır. Çalışmak zorunda kalır. Bunu yapmak gerekiyor. Bir de pes etmemek gerekiyor. Mesela Edison altıbininci deneyinden sonra elektriği yakalayabiliyor. Bir seferinde atölyesi yanıyor kül oluyor. Yardımcısı "ne yapacağız" diyor. "Üzülme" diyor, "Her başarısızlıkta bir şey öğrendik, şimdi başarısız olmanın 6 bin yolunu biliyorum" diyor. Bir başka örnek Amerika'da üniversite mezunu çok başarılı bir genç, büyük bir şirkette göreve başlıyor. Yetkilendiriliyor, yönetici oluyor. Ve bir karar veriyor. O kararı uygulamaya koyuyor ve şirket 1 milyon dolar zarar ediyor. "Eyvah" diyor "kariyerim başlamadan bitti". "İyisi patron beni kapının önüne koymadan istifa dilekçemi yazıp götüreyim". Patron "Nereye seni bırakabilir miyim? Böyle birşey mümkün olamaz" diyor. "Sen bana 1 milyon dolara mal oldun. Sen benim için çok önemli ve değerli bir elemansın. Başkasını alıp 1 milyon dolar daha zarar edemem" diyor. "Sen bir milyon dolarlık zararın nasıl olduğunu artık biliyorsun" diyor. Dolayısıyla deneyimler bize çok şey öğretir ve birçok yöntemle biz insanlar öğreniriz, ama en yaygın yöntem hata yaparak öğreniriz. Yani başarısızlık denemeye son vermedikçe sözkonusu değildir. Çünkü hala başarma şansınız var. Ama bu iş olmayacak dediğiniz anda kaybettiniz. İşte o zaman başarısızsınız. Dünya Ağır Sıklet Boks şampiyonu Muhammet Ali başarı için "yumruğu yedikten sonra yerde boylu boyunca uzanan değil, kalkıp tekrar maça devam edendir" diyor. Lider budur. Şimdi başka neler yapılabilir. Günümüzde şirket evliliklerini görüyoruz. Yeni Şirketler birleşiyor, güç birliği yapıyorlar. Çünkü dünyada da genel anlamda bir kriz söz konusu. Krizi aşmanın yolu da güçbirliğidir. Biz de ise malesef güçbirliği yok. Böyle bir kültürel yapımız mı var bilemiyorum? Onun için bizde küçük ve orta ölçekli işletmeler çok yaygındır. Ama büyük işletmeler çok azdır. Dünyada büyük holdinglerin dahi birleştiği görülür. Kriz ortamında küçük işletmeler bundan daha çok etkilenir. Belki bu krizin çözümü üzerinde etkili olabilir mi diye düşünüyorum. Güçbirliği yapmak, finansal anlamda, ekonomik anlamda, belki yapısal anlamda, belki teknolojik anlamda. Kriz olsa da olmasa da küreselleşen dünyayla karşı karşıyayız. Ve artık sizin pazarınız sadece Konya değil. Bütün dünya artık kocaman bir köy. Birisi öksürse bütün köyün haberi olur. Bu günkü iletişim aletleriyle, ulaşım imkanlarıyla herşeyden haberdar oluyoruz. Şimdi şirketlerin değişik amaçları var. Ama temel amaçları kar etmektir. Hiçbir işletme kar etmesem de olur diyemez. Böyle bir şansı yok. Kar elde ettikten sonra bu kez de büyüme ihtiyacı hissedersiniz. Değişim ve gelişimin olduğu bir ortamda, siz yerinizde sayamazsınız. Büyüklüğünü korusanız bile zaman içinde küçülürsünüz. Dolayısıyla büyümek zorundasınız. Müesseseler sonsuza kadar yaşamak amacıyla kurulur. Yani süreklilik amacı vardır. İşte bu rekabetcilikle mümkündür. Rekabet üstünlüğünü elde edebilmekle mümkündür. Kendi kendimizi motive etmeliyiz. Bizim de kendi kendimizi motive edecek bir mekanizma kurmamız gerekiyor. Bu mekanizma nedir? diye soracak olursanız bana göre içe dönük konuşma yöntemi sürekli kendi kendine olumlu mesajlar verir. Bu temel amaçlar birbirine bağlı. Biri olmadan diğeri olmaz. Yani kar elde edemezseniz büyüyemezsiniz.

ÇOKYÜRÜR: Sanayici motorsiklet üzerinde duran kişi gibidir. Yani yerinde duramaz geri de gidemez sürekli hareket halinde olmak zorunda. Yani duramazsınız.

ÖNCÜL: Krizin olmadığını varsayalım sonuç çok fazla değişmeyecekti. Çünkü artık bütün dünya bizim rakibimiz. Dolayısıyla biz zorunlu olarak daha ucuza, daha kaliteli üretmek ve zorunlu olarak zamanında teslim etmek zorundayız. Peki en iyi mal hangisidir. Böyle bir soru soracak olursak, bu sorunun cevabı bence sizin koşullarınıza en uygun düşen maldır. O mal pahalı olabilir ama ekonomik gücünüz varsa o size uygundur. Bir mal kalitesiz olabilir, ama o gün için imkanlarınız ancak o kadarına yetebiliyorsa en iyi mal odur sizin için. Ama normal şartlarda biz tüketici olarak gittiğimiz zaman en kaliteli malı en ucuza almak isteriz. Ama diyoruz ki kalite ve ucuzluk arasında normal şartlarda ters bir orantı mevcuttur. Türkiye'de bu ters orantıyı da bazen yakalamak zor. Yani hem pahalıyı alırsınız hem kalitesizi alırsınız. Ya da tersinden okumak gerekirse, en pahalı mal her zaman en kaliteli mal olmayabilir. İşletmelerin birçok kaynakları var. Sermayedir, müteşebbistir, araç-gereçtir, bina veya arazidir. Ama en önemli üretim kaynağı nedir? diye soracak olursanız herhalde insandır. O nedenle yapılacak en iyi yatırım insana yapılan yatırımdır. İnsana yaptığınız yatırım size döner. Hatta bir babanın çocuğuna bırakabileceği en iyi sermaye bana göre eğitimdir. "İyi oğul katar yer, kötü oğul satar yer". Yani siz ona hangi durumda nasıl bir mantık geliştirmesi gerektiği yolunda bir takım temel doneleri sağlayacak eğitimi veremediyseniz, istediğiniz kadar mal mülk bırakın, nasıl kullanacağını bilemez. ❑

Portre

Adil KARAAĞAÇ

Bilim İlaç San.Yön.Kur.Bşk

Türk sanayicileri, bilim adamları ve Türk üniversiteleri olarak, teknoloji geliştirmeye yönelik hiçbir gayret içine girmedik. Türk ürünlerini ve markalarını oluşturamadık. Bir anlamda herkesin ürettiğini üretmeye çalıştık.

İyi eğitim kadar ahlaki ölçüler de önemli

LONCA: *Efendim röportajımıza özgeçmişinizden başlayalım?*

Adil KARAAĞAÇ: Babam Mustafa Fevzi Karaağaç'ın ikinci dönem Konya Milletvekili olarak Ankara'da bulunduğu dönemde, Ankara'nın Samanpazarı semtinde 29 Ekim 1923 tarihinde dünyaya gelmişim. Bu tarih Cumhuriyetin ilanına rastlıyor. Ben Cumhuriyetle aynı yaştayım ve Cumhuriyetin ilk çocuğuyum. Bundan dolayı büyük bir gurur ve heyecan duyuyorum. Aile olarak hayatımız Konya'da geçti. İlk, orta ve lise eğitimimi Konya'da tamamladım. 1942 yılında İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi imtihanını kazandım. 46-47'li dönemde eczacı olarak Konya'ya geldim ve askerliğimi yaptım. O tarihlerde Konya'da yedi tane eczane vardı bunlardan bir tanesi de benim eczanemdi. Zira o yıllarda onbin nüfus için bir eczaneye müsade ediliyordu. Konya'da Konyalı eczacı yok gibiydi. Yedi eczane içinde Konya'da büyüyüp yetişen biri olarak halkımızın büyük bir desteği ve teveccühü ile eczacılık faaliyetlerini en iyi şekilde devam ettirdim. 1953 yılında Konya'da "Konya Ecza Deposu"nu açtım. Anadolu'da açılan ilk ecza deposu denilebilir. Tüm Orta Anadolu'daki eczanelerin ilaç ihtiyacını karşılayacak kapasiteye sahip bir ecza deposuydu. 17 seneye yakın Konya Eczacılar Odası Başkanlığı'nı yürüttüm. İlk kuruluşunda da müteşebbis heyetin içinde bulundum. Konya'dayken ilaç ürertmek ve ilaç ruhsatına sahip olmak gibi bir amacım vardı. 1953 yılında yedi tane ilacın ruhsatını alarak İstanbul için çalıştım. İlaç sanayine girebilmek içimdeki en büyük tutkuydu. Bu ancak 1965 yılında gerçekleşebildi. Ortak olarak "Bilim İlaca girdim 1965'ten bu yana 36 yıldır İstanbulda ilaç üretimiyle meşgulüm.

Bilim ilaç Türkiyede mevcut 100 civarındaki ilaç kuruluşu içerisinde üniter satışta -tabi yıllar itibariyle değişmekle beraber- beşinci veya altıncı sıralarda yer almaktadır. 1924 yılında kozmetik ve bakım ürünleri alanında "KOPAŞ A.Ş."yi kurduk. Bu şirketimiz yerli kozmetik şirketi olarak en büyük ciroya sahip olan bir kuruluştur. Ana kuruluşumuz BİLFAR HOLDİNG 1974 yılında Koç Holding'ten sonra kurulan ilk beş Holdingten biridir. İlerleyen yıllarda Türkiye'nin en eski ilaç firması olan "Hüsnasa İlaç San.A.Ş."i satın aldık. Ayrıca "Denge Dış Tic. A.Ş." adı altında bir de ticaret şirketimiz mevcuttur. Ağırlıklı olarak ilaç ve kozmetik faaliyetlerine odaklanmış durumdayız ve bu konuda çok modern tesisler kurduk.

Çerkezköydeki tesisimiz Avrupa'da dahi örneği az bulunan, standartları çok yüksek bir kuruluş. Son iki yıldır da ağırlıklı olarak ihracata odaklandık. Şu anda 44 ülkede ilaç ruhsatlandırması faaliyeti içindeyiz. İlacı herhangi bir meta gibi satmak mümkün değil.

Vatanseverlik ve ülkeye hizmet etmenin yolu, dışarıya mal satıp hem ülkeye hem de firmaya katma değer oluşturmaktan geçiyor.

Evvela o ülkedeki sağlık bakanlığı tarafından ilaçlarınızın tescil edilip ruhsatlandırılması gerekiyor.Bu 44 ülkedeki çalışmalarımızdan 8-9 tanesinde sonuca ulaştık. Devamlı surette ihracat yapıyoruz. Ağırlıklı olarak ihracatımız Uzakdoğu, Orta Amerika, Güney Amerika, Bazı Avrupa ülkeleri ve bir kısım Afrika ülkesi olarak sıralayibilirim. İhracatı geliştirme konusunda büyük bir tutku içindeyim. Vatan severlik ve ülkeye hizmet etmenin yolu dışarıya mal satıp hem ülkeye hem de firmaya katma değer oluşturmaktan geçiyor.

Üç oğlum var. Büyük oğlum KOPAŞ Kozmetiğin Yönetim Kurulu Başkanı. Ortanca oğlum Bilim İlacın Yönetim Kurulu Başkanı. Küçük oğlum ise ihracatın başında. Biz 70'li yılların başında kurumsallaşmanın ilk ve en önemli ayağı olan profesyonel yönetime geçişi başlattık. Ve bana göre organize olduk. Çocuklarımız biri işletme pazarlama eğitimi aldı. Ortanca oğlum Amerika'da İşletme ve finans eğitiminin ardından mastırını tamamladı. Küçük oğlumda kimya eğitimi. Artık onlarda başında bulundukları şirketlere tam adapte olmuş durumdalar.

LONCA: *Çocuklarınızın eğitimi bilinçli bir tercih miydi?*

KARAAĞAÇ: Yukarı kademelerde şirketin genel yönetiminde bu disiplinlerin daha faydalı olabileceği düşüncesinden hareket ettim.

LONCA:*İstanbul'a nasıl geldiniz, bunun bir hikayesi var mı?*

KARAAĞAÇ:1965'te geldim on sene devamlı surette İstanbul'a gelebilmek için gayret sarfettim. 48'de Eczacı oldum. 53-55'te artık konular bir hayli kemale gelmişti. İlaç ruhsatlarım vardı ve bunları İstanbul'da fason olarak üretiyordum. İlaç sanayinin özelliği itibariyle İstanbul'dan başka alternatif yok. Fakat türlü nedenlerden dolayı insan birden kopup gelemiyor. Bu geliş kararını verirken arkaya bakmadan gemileri yakarak gelmek gerekiyordu. Ben de öyle yaptım ve BİLİM'e ortak oldum. Konya'dan İstanbul'a gelmeden evvel Zeyyad Hatipoğlu'nun işletmecilikle ilgili kitaplarını okudum.

Burada üzerinde durmak istediğim bir nokta; iş hayatında danışmanlık müessesesine saygı duyuyorum ve gereğine de inananlardanım. Dolayısıyla İstanbul'da şirketimin gelişmesi için alanında uzman arkadaşlarla görüşmeler yapıp şirketime önce sistemleri soktum. Bütçe anlayışı, kontrol düzeni, üretim kontrol düzeni gibi. Her ayın 15'inde bilanço çıkarıp faaliyet sonuçlarını ortaya koyarak mecut artıları ve sapmaları tesbit ediyor ve ertesi ay bunların önlenmesi çin gayret ediyoruz. Faliyetlerimizi bu ölçüler içinde sürdürmeye çalışıyoruz. Türkiye'nin 500 büyük şirketi içinde geçen sene 250. sıradaydık. Kopaş Kozmetik ise ilk 500 şirket arasına geçen sene girdi.

LONCA: *36 yıldır İstanbuldasınız. Konya ile irtibatınız nasıl ilişkileriniz devam ediyor mu?*

KARAAĞAÇ: Konya'ya hizmet edebilmenin yollarını arıyorum. Nitekim iki yıl önce Konya'da vilayetin bana tahsis etmiş olduğu arsada Türkiye'nin en modern Anadolu Teknik Lisesi'ni yaptırıp faaliyete geçirdim. İnşallah başkalarını da sırayla yapacağız.

LONCA: *Babanız mesleği neydi Adil Bey?*

KARAAĞAÇ: Babam Konya barosunda 5 numarayla kayıtlı avukattı. Konya Mekteb-i Hukuktan mezundur. Aynı zamanda vefatından önce 20 seneye yakın Konya Kapu Camiinde cuma namazlarını kıldıran ve hutbe veren bir din adamıydı.

LONCA: *Konyada yaşarken babanızla ilgili hatırladığınız ilginç bir anınız var mı?*

KARAAĞAÇ: Hukuk eğitiminin yanısıra din eğitimi de almış bir insandı babam. Konya mebusu olarak inkılapların en çok yeşerdiği geliştiği ikinci büyük millet meclisinde bu inkılapların ortaya çıkarılmasında bir milletvekili olarak rolünü üstlenebilmiş ve gelişmeleri benimseyebilmiş bir babanın oğuluyum. Bize müsbet ilimle meşgul olabilmenin, en gelişmiş eğitimleri alabilmenin imkanları konusunda tavsiyelerde bulunurdu.

Konya'da çok sevdiğim devre arkadaşlarımın, maalesef hemen hemen hepsini kaybettim. Dr. İbrahim Yıldırım, Dr. Nazif İlday, Dr. Muhammer Çelik, Avukat İhsan Onar, Dr. Ali İhsan Dayoğlugil, Nihat Kalfazade gibi.

LONCA: *Biraz önce vatanseverlikten, katma değer üretmekten bahsettiniz. Bu manada Türkiye son zamanlarda bir çelişki yaşıyor. Bir tarafta sizler gibi hizmet heyecanıyla çalışan işadamları olduğu gibi bir tarafa da kısa yoldan zengin olmak için kural tanımayan "hortumcular" diye nitelendirilen bir işadamı profili var. Bu bir çelişki. Sizce bu çelişki nasıl ortaya çıktı?*

KARAAĞAÇ: İkinci cihan harbi bizim öğrencilik dönemimize rastladı. Çok sınırlı

imkanlarla kurulmuş bir devletin devamı olarak çok zorlandığımızı kabul etmek gerek. Cumhuriyet tarihinde Türk sanayicileri olarak, bilim adamları olarak, Türk üniversiteleri olarak teknoloji geliştirmeye yönelik hiçbir gayret içine girmedik. Türk ürünlerini ve markalarını oluşturamadık. Bir anlamda herkesin ürettiğini üretmeye çalıştık.

Katma değer, ülkeleri sıçratan ekonomilerini iyileştiren en büyük güç. Örneğin İsviçreli 10 gramlık çeliği işleyip saat yapıyor. 5 dolarlık çeliği 100 yada 1000 dolara sattığı zaman aradaki fark katma değer olmuş oluyor. İşte ülkelerin zenginliği böyle başlıyor.

Afrika gibi ülkelerin yeraltı zenginliklerini kendi ülkelerine getirip işleyen Batı dünya ticaretinde etkin hale geldi. Şu anda teknolojik ürünlerden tutun da harp araç gereçelerine kadar geniş bir alanda dünya pazarlarına mal sunuyorlar. Büyük girdiler sağlıyorlar.

İhraç edilen ürünlerde katma değeriniz ne kadar çoksa ülke o kadar zenginleşir. Firmanız da o kadar çok değer kazanır. Bu manada bizim üniversite sanayi ilişkilerini sağlayan ve teknoloji geliştiren kuruluşlara çok ihtiyacımız var. Nitekim teknoparklarla ilgili yasa Türkiye için bir dönüm oluşturabilir. İnşallah olması lazım geldiği şekilde kurulur ve olması lazım geldiği şekilde de geliştirilir. Ben bu teknoparklar konusunda çok ümitvarım.

LONCA: *Kısa yoldan zengin olmak isteyen işadamlarının ortaya çıkmasındaki sebeb sice ne?*

KARAAĞAÇ: Ben biraz da inançları kuvvetli olan bir insan olarak şunu ifade etmek istiyorum; göreviniz ne olursa olsun Allah korkusu bir insanın düzgün çalışması için en büyük faktör. Malesef burda bir zedelenme söz konusu. Birileri iyi eğitimin yanısıra ahlaki ölçülerin de verilmesi çok önemli ve gerekli.

Bir diğer nokta; devletin denetleme gücü her noktada etkin kılınmalı ve yanlışlıklara mani olunmalı. Örneğin Amerika'da vergiyle ilgili konularda herkes devletin nefesini ensesinde hissediyor. Epey zaman evvel bir Alman yayınında okumuştum. Bir denetleme elemanının artışı Almanya'da vergi tahsilatını maksimize ediyor. 10 tane olursa o kadar artıyor, 20 tane olursa bir o kadar daha artıyor. 1950 yılında vergi kanunu yürürlüğe girdiği zaman 300'e yakın hesap uzmanı vardı. Bu kadro hala muhafaza ediliyor. Fakat yayınlarda okuduğumuz kadarıyla %50-60 civarında eksik bir kadroyla çalışıyor. Yalnız vergi değil her noktada devletin denetleme etkinliğinin arttırılması gerekiyor.

LONCA: *Türkiye son zamanlarda ciddi ekonomik krizler geçiriyor. Size göre bunun sebebleri neler? Ne gibi tedbirler alınmalı?*

KARAAĞAÇ: Devletin yegane girdisini, bütçenin gelir kısmını vergiler oluşturuyor. Toplanan vergiler isabetli bir şekilde değerlendirilirse bu memleket için her türlü güzellik sağlanabilir. Bütçe açıkları ve devletin borcu başta enflasyon olmak üzere birçok ekonomik olumsuzluklara sebeb teşkil etmektedir. İçteki istikrar dışardan alınan kredilerle ve borçlanma yoluyla sağlanmaya çalışılıyor.

Vergi sistemi ve denetimdeki aksaklıklar haksız rekabete de yol açmakta. Siz düzenli şekilde beyanınızı veriyorsunuz, verginizi ödüyorsunuz. Diyelim rakibiniz bunu yapmıyor. O zaman o size göre daha avantajlı satışlar yapma şansına sahip oluyor. Devlet, vatandaşı ezmeden, rencide etmeden gelirlerini arttırmanın yollarını aramalı. Türk parasının değerinin muhafaza edilmeside bu dengelere bağlı.

LONCA: *Özel zevkleriniz neler? Düzenli olarak yaptığınız hobileriniz var mı?*

KARAAĞAÇ: Konya lisesinde öğrenciyken atletizm yapmıştım. Malesef Üniversite'de bu imkan yoktu devam ettiremedim. Daha çok kitap okumayı, müzik dinlemeyi severim. Bunların dışında biriç diye bir oyun var. Beyin cimnastiği açısından çok önemli. Haftada bir ya da iki gün arkadaşlarımla akşamları oynuyoruz. Biriç turnuvalarında kazandığım birkaç ta kupam var.

LONCA: *Son olarak, yıllarını sanayiye vermiş bir işadamı olarak genç girişimcilere neler tavsiye edersiniz?*

KARAAĞAÇ: Genç girişimci arkadaşların herşeyden önce arzu ettikleri alanda iyi bir eğitimden geçmeleri lazım. Şuda unutulmamalıki; üniversiteler yalnızca metod ve sistemleri verir. Mezun olduktan sonraki devre en az üniversite kadar önemlidir. Başarılı olabilmek için sistemleri kurabilmiş şirketlere girmeleri, düzenli bir şekilde çalışarak ve çok okuyarak kendilerini geliştirmeleri gerekmekte. Ben ilaç sanayine on taneye yakın genel müdür kazandırdım. Bunların içinde Konyalı arkadaşlarımız da var. Bu gün gerek ilaç gerekse kozmetik sanayinde önemli noktalarda bulunuyorlar. Çalışmanın ve okumanın hududu yok.

LONCA: *Teşekkür ederiz.* ❑

Gençler, üniversiteden mezun olduktan sonra, başarılı olabilmek için sistem kurabilmiş şirketlere girmeli, düzenli bir şekilde çalışarak ve çok okuyarak kendilerini geliştirmeleri gerekir.

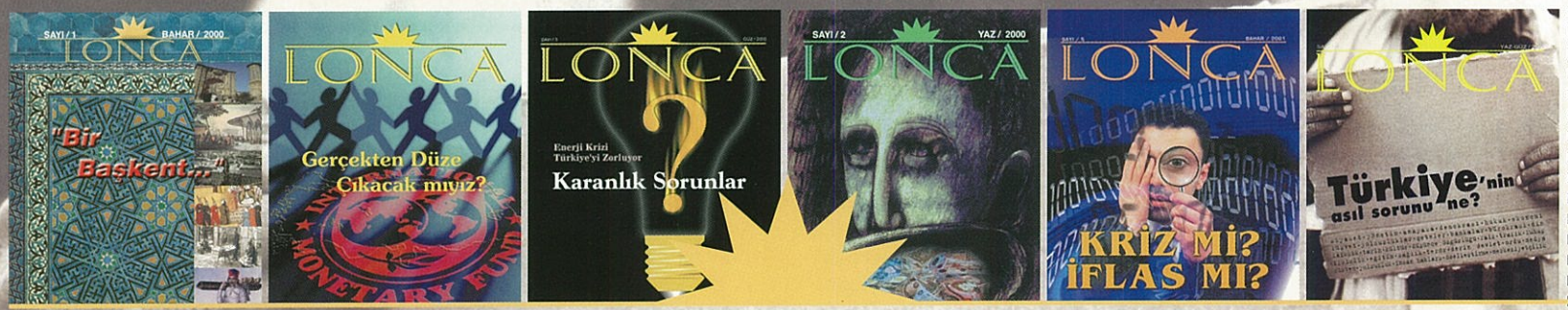

LONCA

ARTIK LONCA'YA ABONE OLABİLİRSİNİZ!

Abone Olmak İçin: Tel: 0 332 251 06 70 (5 Hat) Fax: 0 332 248 93 51 e-mail: kso@kso.org.tr

ABONE BİLGİ FORMU

Adı Soyadı

Firma Adı

Doğum Tarihi

Görevi

Dergi Teslim Adresi

Posta Kodu İlçe

Şehir

Tel Fax

e-mail

Fatura Bilgileri: Adıma Firma Adına

Firma Adı

Adres

Semt

Posta Kodu İL

Vergi Dairesi No

1 Yıllık Yurt İçi Abonelik 15.000.000.-TL
1 Yıllık Yurt Dışı Abonelik 40.-$
Konya Sanayi Odası Banka Hesap No:
Ziraat Bankası Nalçacı Emlak Şb. 152302
Halk Bankası Sanayi Şb. 26322

Not: Abone bilgi formu ile banka dekontunuzu Oda'mıza fakslayarak abone olabilirsiniz.

TERMİNOLOJİ

TERMİNOLOJİ

Av.Latif Cem BARAN

Menkul Sermaye İradı *Returns on stocks and bonds* : Hisse senedi, tahvil gibi menkul sermayenin, gerçek kişi olan sahiplerine sağladıkları parayla ölçülebilen menfaatler. Gelir vergisine tabi olan gelirlerden birini oluşturan menkul sermaye iradı kapsamına giren başlıca gelir türleri şunlardır:

Hisse senetleri karşılığı anonim şirketten alınan kâr payları komandit şirketlerdeki komanditer ortakların kâr payları, limited şirket ortaklarının kâr payları, kurumların idare meclisi başkan ve üyelerine verilen kâr payları, her tür tahvil faizleri, her tür mevduat faizleri, hisse senetlerinin ve tahvillerin vadesi gelmemiş kuponlarının satışından elde edilen belgeler.

Pool *Pool* **:** İki veya daha fazla işletmenin belirli bir süre ve belirli bir amaç için yapmış oldukları geçici ve gizli işbirliği.

Pool'ler genellikle fiyat kontrolu ve pazar paylaşımı için yapılmaktadır. İşbirliği, işletme yöneticileri arasında gizli olarak gerçekleştiği için, dışarıdan bakıldığında bir işbirliği olduğunun anlaşılması oldukça güçtür.

Bu niteliği ile Pool'ler gizli bir kartel olarak tanımlanabilir.

Reeskont Kredisi ***Rediscount credit*** : Bankaların, nakit ihtiyaçlarını karşılamak yada yeni plasman olanağı sağlamak amacıyla Merkez Bankasından senet iskontosu veya borçlu cari hesap şeklinde sağladıkları nakdi kredi.

Ticari bankaların kaynak ihtiyacının karşılanmasında önemli bir rol oynayan reeskont kredileri, para politikasının uygulanmasında oldukça etkin bir politika aracıdır.

Hükümet reeskont kredisi limitlerini değiştirmek yoluyla bankaların plasman hacimlerini, dolayısıyla ekonomide para hacmini değiştirebilmektedir.

Reeskont Kredileri yıllık programlarda yer alan teşvik tabloları aracılığıyla tarım, sanayi ve ihracat kesimine açılır.

Vadelerine göre kısa ve orta vadeli olmak üzere ikiye ayrılan reeskont kredileri, ödeme tarihlerine en geç 120 gün (4 ay) kalmış olan senetler aracılığı verilmesi halinde kısa vadeli olarak adlandırılmaktadır. Orta vadeli reeskont kredilerinin vadesi ise 2 yıl ile 5 yıl arasında değişebilmektedir.

Son Giren İlk Çıkar ***Last in first out*** : Stok değerlendirme yöntemlerinden biri. LIFO kısa adıyla da anılır. Bu yöntemle, muhasebe tekniği yönünden en son derlenen malların, en önce tüketileceği ve ilk satın alınan malların son mevcut olarak kalacağı düşünülür.

İşletme açısından özellikle ekonomide fiyatların yükseldiği dönemlerde bu yöntemin kullanılması daha uygundur.

Çünkü böylece fiyatlar ucuzken satın alınmış olan mallar son mevcut olarak elde tutulmuş olmakta, diğer bir deyişle son mevcutla başlangıç mevcudunun en düşük maliyet giderleri ile değerlendirilmiş olmaktadır.

Buda işletmenin görünür (zahiri) kârlarını önleyerek, işletmenin finansal gücünü artırır. Stok değerlendirme yöntemleri içerisinde yer alır.

Stopaj ***Withtolding Tax*** **:** Kaynakta kesme. Gelir vergisinde, vergi borcunun mükellef tarafından değil de aracı ödeyici olarak tanımlanan bir üçüncü kişi tarafından ödenmesini ifade eder. Örneğin bir fabrika veya herhangi bir işyerinde çalışan kişilerin aylık ücretlerinden kesilerek vergi dairesine yatırılır. Aynı şekilde devlet memurlarının gelir vergileri de maaşlarından yani kaynaktan kesilir ve vergi dairesine yatırılır.

Telafi Edici Finansman Kolaylığı ***Compensatory Financing Facility*** **:** Uluslararası para fonu IMF tarafından özellikle ihracatı birkaç tarım ürününe dayanan üye ülkelere kredi sağlamak üzere 1963 yılında oluşturulan bir kredi kolaylığı.

İhracat gelirleri kendi denetimleri dışındaki bazı nedenlerden geçici olarak azalan ülkeler, bu kaynaktan dış rezerv sağlayabilmektedir. Bu krediler, trans politikalarına göre verilen kredilere ek bir niteliktedir ve ayrıca bu kolaylıktan yararlanabilmek için tüm rezerv (altın) transının kullanılmış olması da gerekmektedir. Bir üyenin ihracat gelirinde meydana gelen azalmayı telafi etmek için, telafi edici finansman kolaylığından sağlayabileceği azami tutar kotasının % 83'ü ile sınırlıdır. Ancak bazı istisnai durumda (örn.ihracat geliri azalırken, tahıl ithalatı talebinin artması halinde) ülke kotasının % 105'ine kadar çıkmasına izin verilmektedir.

Telafi Edici Vergi ***Countervailing Duty*** **:** Uluslararası ticarette, ihracatçı ülkenin kendi ihraç ürünlerine sağlamış olduğu dolaylı ve dolaysız sübvansiyonlar sonucu dünya fiyatları altında ihracat yapması nedeniyle ithalatçı ülkenin bozulan yurt içi fiyat yapısını düzeltmek ve bu sübvansiyonun kendi sanayisine zarar verecek etkisini gidermek üzere, ihraç ürünlerine uyguladığı vergi. Tarife dışı koruma araçlarından biri olan telafi edici vergi uygulaması, GATT kuralları içinde yer alan bir uygulamadır.

Taşımacılık bizim işimiz,
20 yıldır olduğu gibi...

parsiyel ve komple
yüklemelerinizde
çözüm yoluruz ....

ÖMÜR TRANS
ULUSLARARASI NAK. TİC. ve SAN. A.Ş.

Büsan Özel Organize San. Büsan Cad.
2. Sk. No: 22 42050 Karatay/KONYA
Tel: +90.332. 345 1 345 (Pbx)
Fax: +90.332. 345 1349